

GOVERNMENT OF INDIA

DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY

CENTRAL ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

CALL No. 891.05/J.S.S.

ACC. No. 26083

D.G.A. 79.

GIPN—St—2D. G Arch. N. D. 57.—25-4-58—1,00,000.

Errata to Vol. XXIII, part 3.

HISTORY OF WAT SAKET.

- p. 125, line 29, *read* : , Kurz.
- p. 125, line 34, *read* : (5) Bodhārāma. Later called Jetuvana.
- p. 126, line 29, *read* : "branches".
- p. 126, line 29, *read* : limes *for* berries.
- p. 127, line 8, *read* : title *for* little.
- p. 127, line 19, *after* patriarchs, *add* : since 1793.
- p. 128, lines 7 & 8, *delete* : (the residence of the Supreme Patriarch since 1793).
- p. 128, line 31, *read* : Anurādhapura.
- p. 129, lines 5, 7 & 18, the word *kutis* should be read *kuṭi* throughout.
- p. 129, line 7, *read* : south *for* north.
- p. 129, line 27, *read* : taddhasīmā.
- p. 130, line 32, *read* : Cāstā.
- p. 131, line 16, *after* the structure, *read* : covered a square area, measuring 100 metres on each side *and delete the end of the line.*
- p. 131, line 22, *read* : metres *for* montha.
- p. 131, line 29, *after* the king, *add* : and where, *and delete there at the end of the line.*

VOL. XXIV., PT. 1.

OCTOBER 1930.

THE
JOURNAL
OF THE
SIAM SOCIETY
(JSS)

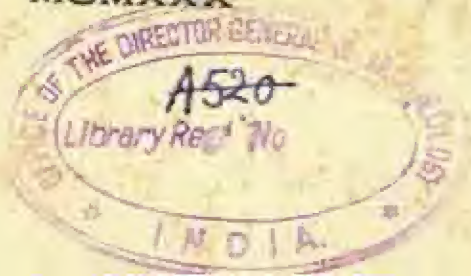
26083

891.05
J.S.S.

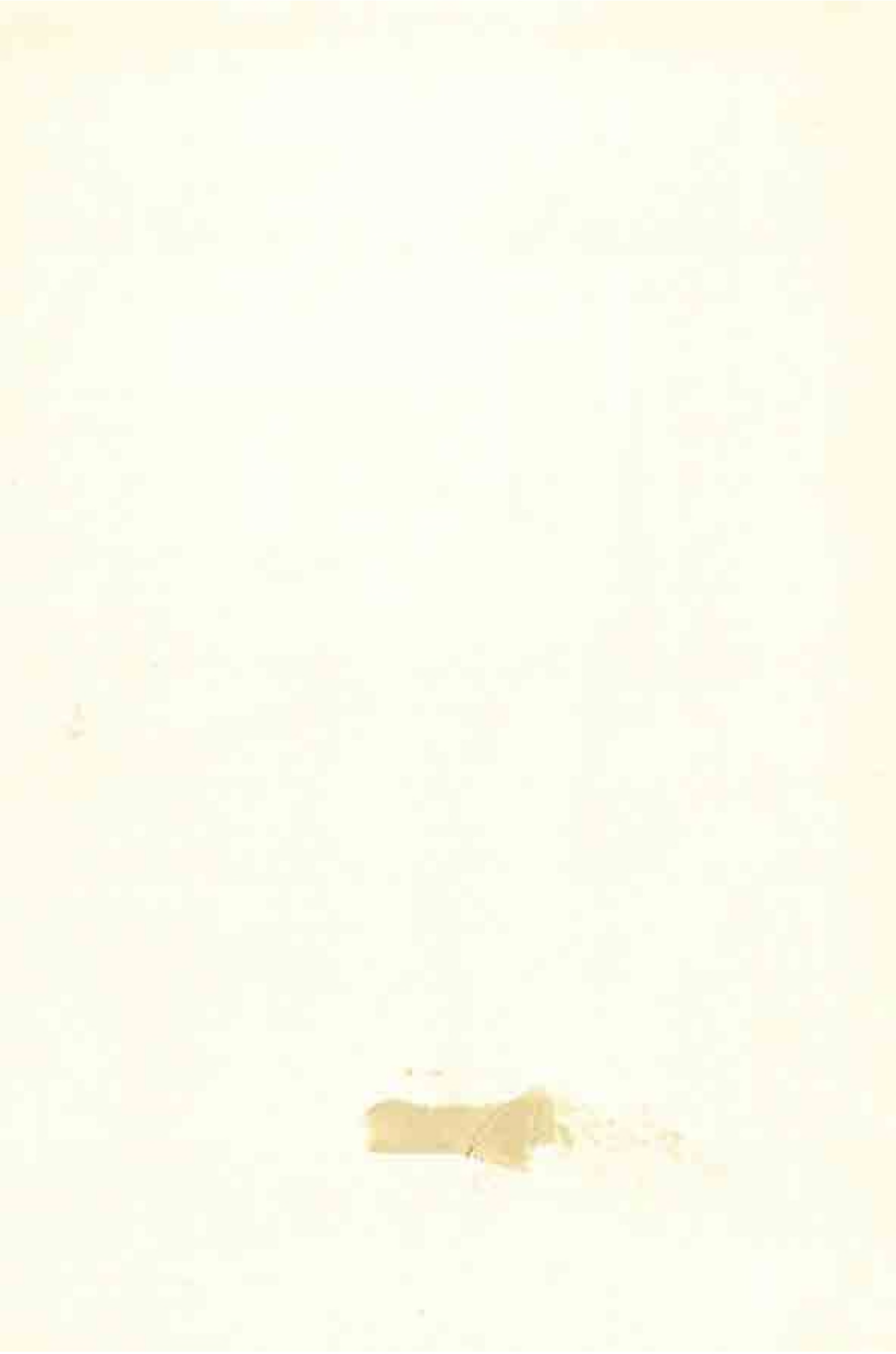
BANGKOK

MCMXXX

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. .... 26083. ....
Date..... 26-2-57 .....
Call No. .... 891.05 / J.S.S. ....

Wat Mahādhātu
Interior of the Maṇḍapa.

HISTORY OF WAT MAHĀDHĀTU

BY

R. LANGAT.

The monastery which is now called Wat Mahādhātu⁽¹⁾ or the Monastery of the Great Relic was founded at the beginning of the first reign by Mahāsurasimhanāda, the Siamese second king. The founder was the younger brother of the first king and had shared his fortunes since the days of Ayuthia. In good time they had rallied to the cause of Phya Tak and had distinguished themselves against both internal and external foes, so that royal favours had been showered upon them. It was the understanding between these two brothers which enabled the troubled situation at the end of the reign of Phya Tak to be solved so easily. Thus it was that when the new king came to the throne in 1782, he invited his brother to share the highest rank with him, as second king. It was a purely honorary title which could not but fail to satisfy the ambition of the younger prince: he never ceased to aspire to the succession and at one time was even in open rebellion against his brother.

The second king caused a luxurious palace to be built for himself on the left bank of the Menam and, in accordance with the tradition, in front⁽²⁾ of the palace which the first king was then having built, and upstream from it. Between the two palaces and facing the river was an ancient monastery called Wat Sālāk or "the Sculptured Monastery", behind which stretched a vague expanse of land later to be made the site for the cremation of royalty. To judge from the remains of the older buildings which lie in the north-west portion of the modern monastery, it was already

---

1. My chief source is a monograph by H. R. H. Prince Damrong Rajanuphab published in B. E. 2461 under the title *วัดมหาธาตุ*.

2. The palace of the second king, at Ayuthia, stood in front of the first king's palace; thence the name by which it was commonly called: *วังหน้า* (*Vāṅ Nā*), or the *Front palace*.

of some importance before the foundation of Bangkok. But the outlay of the monastery was much disturbed by the planning of the new capital. The city wall split the monastery into two parts and at the same time cut it off from the river, so that the principal buildings now stood in a rather eccentric position. The second king determined to rebuild the whole monastery and make of it an edifice worthy of the site on which stood also the two royal palaces. The work of reconstruction was begun in 1783 and proceeded side-by-side with the construction of the second king's own palace. The new monastery faced away from the river. The religious buildings were erected on a piece of land lying on the edge of the site for royal cremations, which had been granted in exchange for that taken up by the building of the city wall. The monks' quarters were laid at the back on the old site of Wat Salāk. This original plan has never been altered nor has that of the three great religious edifices in the monastery: Maṇḍapa, Bōt and Vihāra.

The Maṇḍapa is, by virtue of its position in front of the two other edifices, to be considered the most important. In the annals of the kingdom it is related that the second king planned to build in his palace grounds a pavilion set in a miniature lake, like that in the royal palace at Ayuthia. The requisite material had been collected and work begun, when two criminals who had made their way into the palace grounds were surprised by the guard and in the ensuing chase one of the prince's followers was killed on the very site intended for the new pavilion. The second king, who had only by a lucky chance escaped the conspiracy, now reflected how the second kings of Ayuthia had in their palace grounds no pavilion such as he was proposing to build. He saw in the event which had just occurred a warning that his plan was inopportune and accordingly gave it up. He decided instead to use the material at his disposal in building a Maṇḍapa in the grounds of the new Wat Salāk. For this structure a Maṇḍapa in Wat Ccī Sarvajña,¹⁾ the royal chapel at

1. Written by the Siamese สรรพญาณ (Si Saraz-phān). Sarvajña, "the Omniscient", is a name of the Buddha.

Ayuthia, was apparently taken as a model. It had a pointed, cone-shaped roof and contained a gilded *chedi* similar to the one in the Maṇḍapa of Wat Cūri Sarvajña. In view of the fact that this latter Maṇḍapa was designed to hold the ashes of the kings of Ayuthia and members of the royal family, one may presume that it was the intention of the second king that the Maṇḍapa of the new Wat Sālāk and its *chedi* should serve a similar purpose.

Behind the Maṇḍapa, the Bôt and the Vihāra were raised side-by-side. These two structures are nowadays of different dimensions, the Bôt being rather larger than the Vihāra, and as their axes are at a like distance from the Maṇḍapa, there is a slight lack of symmetry in relation to the Maṇḍapa. This lack of symmetry was probably caused by further alterations to which I shall refer later.

A *prang* and a pair of *chedi* were set up north of the Vihāra and south of the Bôt. In addition, two more *prang*, which have now disappeared, were placed behind the Vihāra. The whole group of buildings was surrounded by a covered cloister containing a row of Buddhas in a sitting position.

The belfry and the library were built facing one another outside the cloister and behind the Bôt. During the third reign, both these buildings were moved and placed in their present positions; the belfry is now slightly to the north of its original site, while the library is within the *kuṭi* at the corner of the Saṅgharāja's residence.

The *Kambārien*, or hall of preaching, was set in the position which it occupies to-day. The monks' quarters were all built of wood except three buildings for the abbot's use.

A wall of brick ran around the whole monastery, containing seven doors, of which the most important was that which opened on to the site of royal cremations and bore a roof in the form of a *prang*.

On the completion of the work of reconstruction, the second king bestowed upon the monastery, which was now so completely changed, the name of Wat Nibbānārāma, the monastery of Nirvāṇa. It was a name unknown in the nomenclature of Ayuthia and of

Sakhothai and was probably chosen in reference to the Maṇḍapa, which was plainly in the eyes of its founder the most important point in the monastery. (1)

Some few years after its completion, the Monastery of Nirvāṇa was the scene of an event memorable in the history of Buddhism in Siam—the meeting of the “Ninth Council”. When Ayuthia was captured by the Burmese in 1767, the manuscripts stored in the monastic libraries disappeared during the fire and pillage which took place. When the country was at peace again, it was one of the first tasks of Phya Tāk to form a new collection of the canonical texts. He therefore caused a search to be made in the provinces and even in Cambodia for the best copies of the Tripiṭaka in existence and these were assembled in the capital. Phya Tāk was driven from the throne before anything had been done with this material, but his successor hastened to follow up the scheme. From the very beginning of his reign, King Phra: Phūttha: Jēt Fa had copies made of the documents which had been collected and distributed them to the royal monasteries. These copies were very imperfect, being full of omissions and errors which made the teaching of the Law a difficult matter. The king and the second king therefore summoned in the hall of the palace an assembly of a hundred high dignitaries of the Saṅgha and doctors of theology. When all had agreed that a revision of the existing manuscripts was imperative, the assembly was asked to appoint a *saṅgāyana* or “Council” to “recite” the sacred texts—that is, to restore them in their original form. The hundred religious men proceeded immediately to Wat Bang Va Jai (now called Wat Ra:khāng on the right bank of the river), the residence of the Saṅgharāja, and there chose 218 monks and 32 royal “pandits” to constitute that important council

1. In a pamphlet written after the demise of the second king, and published by King Chulalongkorn in appendix to the พระบรมราชโองการ, the word นิกาย, *nibbāna*, is used as referring to the death of the second king. Then, the name given to the monastery may be an indication of the wish of its founder to have his ashes kept in the Maṇḍapa.

which is considered by the Siamese to be the ninth assembled since the death of the Buddha.

Wat Nibbānārāma was chosen as the meeting-place of the Council, by reason of its position between the palaces of the first and the second kings, under whose equal patronage the work was to be carried on. The monastery was at this time renamed Wat Phra: Cī Sarvajña, doubtless because of the similarity of its Maṇḍapa to that of the famous chapel at Ayuthia.

On the 12th November 1788, in the middle of the last month of the rainy season, the two kings proceeded in state to the Bôt of Wat Cī Sarvajña, where the 250 members of the Council were assembled. Phra: Vināla Dhamma, the abbot of Wat Phô, one of the leaders in the Council and later the author of a history of the nine councils in Pali, read a "supplication" to the gods who had heard the actual words of the Buddha. It was a prayer that the gods would assist the members of the Council in recalling the sacred texts and protect them against the evil powers which would try to confuse their thoughts. The assembly then divided itself into four groups and each group was allotted a portion of the Sacred Scriptures. The first, which had as its president the Saṅgharāja, Si, was given the task of revising the Suttantapīṭaka and held its meetings in the Bôt. The second group, with Phra: Vanaratana, Sākh, the abbot of Wat Cī Sarvajña, as its president, dealt with the Vinayapīṭaka and met in the Vihāra. The third, which met in the Maṇḍapa with Phra: Vināla Dhamma as president, was charged with the production of the true text of the Saddāvisesana. The fourth and last group occupied the hall of prayer and was concerned with the Paramatthapīṭaka: its president was Phra: Buddhācārya, Páo, the abbot of Wat Indārāma, who was later joined by Phra: Dhamma Trāiloka, Xuñ, of Wat Hamsa. The latter had been Saṅgharāja under Phya Tāk and was still under the shadow of the punishment inflicted on him, but by the intervention of his successor he was able to obtain the royal pardon so that he might take part in the work of the Council.

Throughout the period when the Council was sitting, the king and the second king went every day, morning and evening, to the

monastery. In the morning, they distributed food to the monks in the Council, who gathered together in the long gallery to receive the daily offering. In the evening, at the time of prayer, the two kings came again to present candles and liquid refreshment. The royal princes and the officials of the three palaces¹⁾ were also charged with the careful maintenance of the Council.

The revision of the Tripiṭaka lasted for five months. The revised collection was made up of 288 manuscripts in not less than 3,568 bundles of palm-leaf. The king had made a copy of this "Council Edition" or "Edition of the Old Masters" as it is more usually called nowadays, which was six times corrected by the original. It consisted of 354 texts, forming 3,686 bundles of palm-leaf. The edges of the leaves in each bundle, as well as the surface of the outer leaves, were covered with gold, so that each bundle looked like a bar of gold. This was the "Grand Gift Edition", each volume of which was wrapped in gold brocade and bound together with many coloured silks.

The king distributed gifts among the members of the Council, yellow robes to the monks and garments to the laity. Then, in accordance with the ritual of religious offering, he sprinkled on the hands of the Buddha consecrated water from a golden ewer, while vowing that he would see the benefit of his good work extended throughout the world. When this ceremony was finished, the Tripiṭaka manuscripts were carried in royal litters in procession to Wat Phra:Kèo, where they narrowly escaped destruction in the fire which broke out on the very day they were deposited.

The Saṅghacārya Si died in 1794. The king chose as his successor the abbot of Wat Cī Sarvajña, Sūkh (Sukha), who bore the title of Phra: Vanaratana and had been president of that group of the Ninth Council in charge of the revision of the Vinaya. At the time of his nomination he was about sixty years of age and was to be head of the Church for a further twenty-three years. The

1. There was at that time a third king, whose palace was on the right bank of the river. He was a nephew of the first and the second kings.

king in nominating the new Saṅgharāja had decided that he should remain at Wat Cī Sarvajña, which was better placed to be the residence of the patriarch than Wat Rakkhāng. From now on Wat Cī Sarvajña held the first position among the royal monasteries.

The following year the second king made a decision to retreat for a short time under the yellow robe, in fulfilment of a vow made during illness. Before taking leave of the king, according to the custom, he obtained pardon for 32 condemned prisoners in the gaols, with the purpose that they should enter the priesthood with him and so increase the merit of his action. He was ordained in the Bôt of Wat Cī Sarvajña on 1st July, 1795, before an assembly of 44 monks, into which he was introduced by the patriarch, his *upajjhāya*. He relinquished the yellow robe within a week.

A few years later the second king was to see the monastery which he had just founded almost completely destroyed. On the night of the 2nd April, 1802, some monks and novices were amusing themselves by letting off fireworks in the courtyard of the Wat. A rocket fell on the roof of the Mandapa, where some pigeons had been building their nests, and set fire to it. The fire spread quickly to the two adjacent structures, the Bôt and the Vihāra. The first and second kings hurried to the scene of the calamity and assisted their followers in the work of checking the outbreak. The gallery alone was saved, the Mandapa, the Bôt and the Vihāra being entirely destroyed. The second king sought out the culprit and decreed that he be unfrocked and executed the following day. The Saṅgharāja was successful, however, in obtaining pardon for him.

The second king proceeded without delay to the work of reconstruction. In order to prevent a repetition of the disaster which had just occurred, the Mandapa now assumed its present form, that of a simple building square in layout, with a door on each side, and covered in by an ordinary roof. Inside is a second chamber almost completely open on all four sides, in the centre of which stands a Mandapa 20 metres in height. It is constructed of four pillars of mascury covered with small pieces of glass, and stands on a stone base overlaid with marble slabs; its roof is shaped like a pyramid with decorated edges. Inside the Mandapa is a gilded

ghetis like that which originally stood there. In the cloister between the inner chamber of the Maṇḍapa and the outer wall are placed statues of the Buddha of various sizes, some seated and others in a standing position. These statues, as well as those placed in the gallery and the Vihāra, may have been selected from those which the first king had collected when Wat Phō was built.

It is probable that before the fire, the Bôt and the Vihāra were of the same size and placed at an equal distance from the axis of the Maṇḍapa. The sacred area, as marked out by the *sīmā*, must have been slightly larger than that covered by the Bôt and the vacant space most probably formed a gallery running round the building, such as may be seen in many Siamese monasteries. The Vihāra was reconstructed exactly as before, but the walls of the Bôt were extended to the very limit of the sacred area. The size of the Bôt was thus increased by the whole width of the original gallery, but the result was a displeasing lack of symmetry in the arrangement of the three edifices. Besides, as the structure of the new Bôt covered the whole of the consecrated site, the *sīmā* had to be encased in the actual wall of the Bôt. They are represented in stucco in bas-relief, four outside at the corners of the building and four inside in the centre of each wall: in the former Garuḍa is represented alone, in the latter ridden by Indra. This method of placing the *sīmā* is very unusual in Siam; in Bangkok it is to be found in only one other place, Wat Janasāṅgrāma, which is likewise the work of Mahāsurasimhanāda, the second king. The Bôt was constructed almost in the way it appears to-day. It is a large building twenty metres wide by fifty long, with many windows framed in stucco relief and four side-doors. A kind of second enclosure is formed inside by two rows of large masonry pillars, and in this enclosure is a big statue of the Buddha in the attitude known as that of the victory over Māra (Māravijaya), made of bricks and mortar, with a covering of plaster, and gilded. This statue is surrounded by statues of eight disciples kneeling with joined hands. The ceiling is painted red with gilt stars, while the shutters of the doors and windows bear the usual guardian figures. There were originally paintings on the walls and on the pillars, but these were not restored during the

Wat Mahādhātu
South-eastern corner of the Bôt showing
the *sīmā* built in the wall.

recent renovations, and nowadays the interior is plainly white-washed. Besides the usual furniture found in religious buildings in Siam, there is on either side of the altar a painted wooden elephant and a painted wooden horse, which are said to have been used by the second king as a depository for his offerings to the monks when they made their morning visit to the palace.

The second king was not allowed the pleasure of seeing his work fully restored. For several years past he had been suffering from a cancer, and during 1803 the disease became acute, so that he felt his time was near. Not long before his death he had himself carried round the palace in a litter, so that he might see for the last time the buildings which he was about to leave. It is said that during this round, he cried out: "It is I, with the help of my own men, who have made these buildings: if ever they should fall into the hands of those who are not my children, may the demons and the gods deprive the possessors of all good fortune." The second king also had himself carried to Wat Cī Sarvajña to make a last offering to the Buddha. When he had arrived before the great statue in the Bôt, he asked for his sword that he might present it as a gift to the Buddha, but when it had been brought to him, he instantly turned it against himself. His eldest son, who was with him, tore the sword from his hands, whereupon the prince in a fury threw himself on the ground and cursed those who had thus prevented him from making of himself a sacrifice to the Buddha. In this violent passion, he had to be borne back to the palace. Later he again uttered curses on those who should deprive his children of their inheritance by taking possession of the palaces and other property which he was leaving. Thus when he died on the 3rd November, 1803, the feelings of his party were much excited. His two sons even went so far as to form a plot with several high officials against the life of the king. They were denounced and put to death with their fellow conspirators. The king even thought of refusing to their father the funeral ceremony due to his rank. The crown of the second king fell to one of the sons of the first king. But the curses uttered by the dead prince were still feared. The new second king did not take up residence in the

palace built by his predecessor, nor for a long time did anyone dare to touch the monasteries which his predecessor had founded. It was thought better to let them fall into ruin than to allow some appropriation which would enrage the spirit of the founder.

Two months after the death of the second king, the monastery underwent a third change of name. As a pretext for this further change, the king pointed out that the examination for the doctorate of theology was being held for the first time in Wat Çri Sarvajña. But one may be justified in supposing that by this action the king meant to show that he refused to allow to the Maṇḍapa that significance of which its founder had thought. Besides this, it was possible that there might be some confusion between the name of Wat Çri Sarvajña and that of the new royal chapel, Wat Phra : Kō, which was called by many by the name of the former royal chapel at Ayuthia. The monastery was now named Wat Çri Ratanaṁahādhātu, the Monastery of the Great Relic, the name which it still bears at the present time. All the ancient capitals had had a monastery with this name and it was a name all the more suited to Wat Çri Sarvajña in that the Wat Mahādhātu at Ayuthia had been the residence of the patriarchs.

The first king died on the 7th September, 1809. The second king, who had been appointed several years before, now came to the throne and chose one of his brothers, Prince Senānurakṣa, to be second king. In the following year this prince was sent out against the Burmese who had seized Xāmphou and Thālang. During the campaign he had a serious attack of malaria and he vowed that, if he recovered, he would take the yellow robe. Accordingly, when victory was complete, he returned to Bangkok and entered the monastery of the Great Relic, where he remained for a week in the yellow robe.

On the 22nd May 1816, the Saṅgharāja, Sākh, abbot of Wat Mahādhātu, died. The king chose as his successor the abbot of Wat Rājapurāṇa, Mi, who bore the title of Sōmadēt Phra : Vamratana. He was taken in procession to Wat Mahādhātu in March, 1817, after the cremation of his predecessor. The new Saṅgharāja, who was

born on 15th July, 1750, had been made a doctor either at the end of the Ayuthia period or at the very beginning of the Bangkok period. Shortly after his nomination there was a great scandal in the Church. Three high dignitaries, amongst whom was the Phra: Buddhaghosācārya of Wat Mahādhātu, were charged with violating their vows of chastity in a particularly flagrant manner, inasmuch as they were well known to have several children. They were brought up before a special court composed of a brother and a son of the king, were found guilty, unfrocked and imprisoned. The king was alarmed as to conditions in the Buddhist community and called upon the new Saṅgharāja to write, in collaboration with the abbot of Wat Sakēt, Āt, a work which should recall the monks to the observance of their vows. This work was the *Ovādānusāsani* which was ordered to be studied in all monasteries. During his short period of office as Saṅgharāja, the new abbot revived the great festival of Visākha, the anniversary at one and the same time of the birth of Buddha, of his illumination beneath the Bodhi tree and of his entry into Nirvāṇa. That important ceremony had long ceased to be observed, in fact even before the fall of Ayuthia. The new Saṅgharāja had it re-established in the list of royal ceremonies and arranged the details of its celebration. It was held for the first time in 1817 and has continued since that time to be held every year in the middle of the sixth month (May).

The new patriarch had already taken an important part in the work of the church previous to his nomination. In 1814 he had been given the task of selecting the members of the religious mission which the king planned to send to Ceylon to investigate the state of the faith in the Mother-Island, which had but recently passed into English hands, and to renew the traditional relations which had been interrupted since the fall of Ayuthia. The mission was composed of four monks from Wat Mahādhātu and four from Wat Rājapuraṇa and it set out from Bangkok at the end of 1814, after receiving from the king gifts destined for the principal shrines in Ceylon and for the high dignitaries of the Cinghalese Church. After being shipwrecked and having to wait almost a year at Nakhon Si Thammarāt (Ligor),

the mission finally embarked in a boat carrying elephants to a port on the coast of Bengal somewhere north of Madras.

When they arrived in India, the eight Siamese monks set out on foot with a native guide and carrying with them the royal gifts, and after 76 days on the road they reached the port at which they were to take boat to Ceylon. They reached Anurādhapura at last in July, 1816. They were very well received both by the monks and the people of Ceylon and also by the English officials, who were trying to win the confidence of their new subjects. The mission remained for some time in Kandy in that same monastery whither had come the Siamese *thera* Upāli sixty years before to reform, at the request of the king of Ceylon, the Cinghalese Church and to found that Siamese sect which is still at the present time the most important in the Island. The mission visited the principal centres of pilgrimage, in particular the foot-print of the Buddha on the top of Adam's Peak and the shrine of the Buddha's tooth, where the English government allowed the doors to be opened so that the mission might pay its devotions to the famous relic.

After spending a year in the Island, the mission set sail from Colombo carrying with it, among other presents from the religious community of Ceylon, six cuttings from the Bodhi tree of Anurādhapura, which is known to be itself an offshoot of the Mahābodhi of Buddhagayā. The mission arrived in July, 1818. Three of the six cuttings of the Bodhi tree were allotted to monasteries within the capital. Wat Mahādhātū, as the residence of the Saṅgharāja, received one, which was set in the north-east corner of the monastery, where it has now grown into a fine tree.

In the meantime the Monastery of the Great Relic had given shelter to a young monk who was afterwards to take a notable part in the history of the Buddhist faith in Siam, before becoming one of the greatest kings of Siam in recent times. In 1817, the eldest son of the first queen was fourteen years of age. By his birth he was the first in rank of the king's sons and the king had just conferred on him with elaborate ceremony the title of Prince Mongkut. Towards the close of the Ayutthia period, Siam had adopted the

custom that all younger members of noble families who were intended for positions of public service, and in particular the members of the royal family, should serve in the priesthood for two periods, the first as a novice at the age of fourteen years, and the second as a monk at the age of twenty-one. As soon as circumstances allowed, this custom was adopted in Bangkok and it has continued to be observed down to the present day. The young prince was accordingly escorted in procession on the 24th May, 1817, to the royal chapel and ordained *samāghera* (novice). After the ceremony he took up his residence in the Monastery of the Great Relic, in a private pavilion set on the spot where the Bodhi tree brought from Ceylon was soon afterwards to be planted. The prince remained for seven months in the monastery, learning the elements of the Pali language and making himself acquainted with religious practices. During this period he followed the usual custom by preaching before the king and members of the royal family a chapter of the Mahājāti, or story of Vessantara, the last incarnation of the future Buddha.

On 11th September, 1819, the Saṅgharāja, Mī, died at the age of seventy. His ashes, together with those of his predecessor, the Saṅgharāja, Sūkḥ, were afterwards deposited in the two *prang* within the cloister, which stand on either side of the Maṇḍapa and were apparently erected at this time. The king appointed as head of the Monastery of the Great Relic the abbot of Wat Sackēt, Sōndēt Phra; Namratana, Āt (he who had collaborated with the late Saṅgharāja in the compilation of the *Ovādhamsāsanā*); he was at this time 62 years of age. The transfer was but a preliminary to his nomination to the supreme dignity. While awaiting consecration, the new abbot took up residence in the monastery in February, 1820. His consecration was delayed by an epidemic of cholera which broke out three months later, and was one of the worst epidemics recorded in the annals of Siam. Corpses which there was no time to burn were heaped up in the monastery "like stacks of timber" or else left to float about in the river and the canals. The people fled in a panic from the capital: the monks deserted the monasteries and the whole machinery of government was at a standstill. The king even released the royal guard from their duties

at the palace. There were great ceremonies of propitiation: the Emerald Buddha and the precious relics kept in the monasteries were taken out in procession through the streets and on the canals of the city, attended by high dignitaries of the Church who scattered consecrated sand and water. The king and the members of the royal family maintained a rigorous fast. The slaughter of animals was completely forbidden and the king caused all supplies of fish, bipeds and quadrupeds offered for sale to be bought up in order that they might be liberated. All criminals, except the Burmese prisoners of war, were released from prison. The scourge abated at last after taking 30,000 victims within a few months. The consecration of the new Saṅgharāja was about to take place when, in October, he was charged with having shown a doubtful affection for one of his young disciples. There were good grounds for the charge, but not sufficient to entail his expulsion from the Buddhist community. The Saṅgharāja to be was relegated to the bottom of the hierarchy and made an exile from all the royal monasteries. He ended his days in obscurity in one of the minor monasteries of the capital.

The king now chose to fill the vacant office of Saṅgharāja an old man of 88 years, the abbot of Wat Rājasiddha, Sākh (Sukha), who bore the title of Sōundēt Phra: Nāmasamvara and was famous for his piety. He was born at Ayuthia on the 14th January, 1734. Before the fall of the old capital, his ascetic habits had already earned for him a great reputation of holiness. He lived in a monastery far removed from the city and had reached such a stage of abstraction from worldly things that the wild animals of the jungle trusted him, and even the jungle-fowl, which are considered to be the most timid of wild creatures in Siam, would allow him to approach them, just as though they were ordinary farmyard birds. For this reason, he was known throughout the country as "the abbot of the jungle-fowl." After the foundation of Bangkok, the king had called upon him to become head of Wat Rājasiddha, on the right bank of the river, and conferred on him the title of Phra: Nāmasamvarathera, leader of the group of the *amaññavasi*, "forest monks", who lived in seclusion and preferred the life of an ascetic to the

Statue of Sōmdēt Phra: Nāpasamvara (Sākh)
in Wat Mahādhātu.

study of the sacred writings. Under this title, he was the preceptor, either as *upajjhāya* or as *kammavācācārya*, of practically all the members of the royal family at the time of their entry into the priesthood, and in particular of the three next kings of Siam. He was raised to the rank of *Sōmdēt* in the second reign, and at the official functions he came by virtue of his age and of his seniority before the Saṅgharāja himself. After the death of the two patriarchs Sūkh and Mi and the degradation of Sōmdēt Phra:Yanaratana Āt, Sōmdēt Phra:Nāpasamvara was the only eminent dignitary of the Saṅgha remaining. The king, who wished to bestow upon him some token of his respect, urged him to accept the supreme office in spite of his age and the fact that the head of the Church should not be chosen from among those monks who were specially devoted to meditation. The holy man was borne to the Monastery of the Great Relic with due ceremony on the 4th November, 1820, and a month later he was consecrated Saṅgharāja. The king had built for him two pavilions which are still standing, between which was a smaller building containing a room for prayers: this has now disappeared.

The career of the new Saṅgharāja was very short, for he died on the 4th September, 1822, at the age of ninety. His body was placed in a great gilded urn, an honour reserved for the king and princes of high rank, and was cremated during the following May, on the site for royal cremations. In 1844, King Phra:Nāṅg Klāo had cast a statue of the famous patriarch who had been his preceptor. This statue was at first set up in Wat Phra:Kēo, but in 1852 it was taken to the Vihāra of the Monastery of the Great Relic, where it still remains, forgotten amidst the book-cases stored in that "annex" of the National Library. The statue stands on a gilded wooden pedestal carved with the figures of jungle-fowl, an allusion to the name which the recluse of Ayuthia retained to the day of his death. There is another statue of this same patriarch at Wat Rājasiddha, where it is believed that his ashes are deposited; even at the present day, the king does not fail to pay his devotions to this statue, when he goes there to present to the monks the annual gifts of clothing.

The next Saṅgharāja was the abbot of Wat Sa-kēt, Dōn, who had received the title of Sōmdēt Phra Vaparātana some years previously. His consecration took place in February, 1823, after which he took up residence in the Monastery of the Great Relic. He was at that time sixty-one years old and was destined to be head of the Buddhist community for twenty years.

In 1824, Prince Mongkut, who was considered by every one as the heir apparent, reached the age at which he was to serve his second term in the yellow robe. Since his departure from the Monastery of the Great Relic, he had commenced apprenticeship in the political life while still continuing his studies. He had been entrusted with several minor missions and had been appointed chief officer of the pages. His father, the reigning king, a famous poet, was more occupied in amusing his people than in trying to govern them: from the very beginning of his reign, he had been accustomed to entrust the government to members of his family. In these circumstances, it was inevitable that there should be a more or less open rivalry among the royal princes.⁽¹⁾ At first, the most influential of them was Prince Vidakṣa, younger brother of the first queen, who was officially in charge of the Ministry of the Household and the Ministry of Interior; in the early years of the reign, he conducted in fact the whole business of government. His nephew, the young Prince Mongkut, was under his recognized protection, and while the old prince was alive, no one thought of doubting that Prince Mongkut would be the next to occupy the throne. But the influence of Prince Vidakṣa was counterbalanced by that of the king's eldest son, Prince Cestā (the "Prince Krom Kiat" of English contemporary writers) who was the offspring of an ordinary concubine. He had been entrusted with the Treasury, a department of importance by itself, whose jurisdiction moreover extended over Foreign Affairs. This

1. See: J. Crawford, *Journal of an Embassy*, London 1828, p. 105; G. Finlayson, *The Mission to Siam and Hué...*, London, 1826, pp. 203-204; H. R. H. Prince Damrong Ratanaphab, พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3, p. 353.

clever prince was able, thanks to the king's complete lack of interest in political matters, gradually to increase his power and gather around himself an influential party. It was unfortunate for Prince Mongkut that his guardian, Prince Vidakṣa, died in 1822, when the prince was as yet too young to have personal influence sufficient to lead a party of his own. The authority of Prince Cestā, then thirty-four years of age and with ten years experience of government affairs behind him, became the deciding factor in the affairs of the kingdom. Nevertheless it might be that this influence was only temporary, and Prince Mongkut had reason to hope that in time his legitimate title would attract followers. Whatever were the prince's thoughts, it is clear that in re-entering the priesthood he was but following the usual tradition. He had married a few years before, and in May of that year, 1824, he had just had a second son. He intended to leave his young household and his public life for a few months only. Who could have predicted that his service as a monk was to last for twenty-seven years?

The prince's ordination was appointed for the 7th July. A few days before that date, two of the three white elephants which had been captured during the reign, died at the same time. This double calamity was one of the worst of omens and the king was profoundly alarmed. The ordination of the prince could not be postponed but the festivities, which had been arranged, were abandoned and the customary ceremony was much simplified. Immediately after his induction into the priesthood at the royal chapel, the prince went to reside for some days in the Monastery of the Great Relic with the Saṅgharāja who had been his preceptor. He went next to Wat Samórai (now called Wat Rājādhivāsa), situated at some distance from the city, whose inmates belonged to the sect of *araññavāsī*. In choosing this retreat, the prince was conforming to a tradition dating back to the time of Ayuthia. It seemed of little use for a prince to study the sacred writings, when he was to be in the priesthood but a short time. It was a better plan to have him trained in spiritual exercises which could be taught rapidly and were, moreover, supposed to endow the disciple with valuable gifts and to make him successful in his undertakings,

particularly in war. Thus it had happened that since the time of Ayuthia, the kings had preferred to send the heirs-presumptive to a monastery where "meditation" was given a place of special prominence. The first king of Bangkok had himself spent a short time in Wat Sāmórai and it was there that he sent his son, later to be King Phra:Phūttha:Lat Lā. It was natural that Prince Mongkut should go there in his turn.

Ten days after the arrival of the prince at the monastery, on the 21st of July, his father the king died, following a sudden illness. He had not even time to make known his final wishes as to the succession to the throne. Prince Cestā, with the assistance of one of his uncles, Prince Čakti, the Minister of War, had himself made king without any opposition. It was even said⁽¹⁾ that Prince Mongkut was consulted, and that he consented to relinquish the crown in favour of his brother. His lack of experience and the weakness of the resources on which his few followers could draw, would in any case have made any resistance on his part but a foolhardy action. He was wise enough to accept the position as it was, and he remained in the priesthood after he had served the usual period, having determined to live secluded from that political life, in which he might be led to play some hazardous part. His character as a *bhikkhu*, while it implied that he gave up all worldly ambition, placed him also above all temporal power, and he could claim after all, while still secluding himself voluntarily from the world, that no one had overpowered him.

The prince did in fact take his new form of life very seriously, for he was no commonplace individual and a state of idle melancholy would not satisfy him. As chance had set him in a community of monks vowed to a life of contemplation, he turned resolutely to the study of that important and highly esteemed part of monastic discipline. Besides Wat Sāmórai, Wat Rājāsiddha was also a centre for the practice of ascetism. The prince divided his time between these two monasteries and was instructed in their system. He soon became conversant with the various exercises whose purpose

1. *The Burvey papers*, Bangkok 1910, I, p. 50.

is to assist in the concentration of thought, the understanding of the inner significance of things and the deep knowledge of the path to salvation. But this training did not satisfy his mind. He wished to know the reasons which underlaid these practices and how they were related to the teaching of the Buddha. To these questionings, his instructors could give him no answer; they knew nothing of written texts and could quote as their authorities only their own masters. A year of this unsatisfying kind of teaching left the prince but little more enlightened as to his faith than he had been before his ordination. He decided to turn to the study of the sacred writings and to make an entirely fresh start on his religious instruction. He left Wat Sāmórai and returned to his residence in the Monastery of the Great Relic. He had not been there for long, when he had to undergo much more disquieting spiritual experiences.

There were among the inmates of the Monastery of the Great Relic some notable Pāli scholars. For three years, Prince Mongkut devoted himself exclusively to the study of the sacred language, and he acquired a profound knowledge of the Scriptures. The king, who was delighted to have an opportunity of showing favour to the prince, summoned in the royal palace an extraordinary session of the high dignitaries who composed the examining body for the doctorate of theology and caused the prince to undergo the usual examination in the royal presence. It was soon evident that the candidate was possessed of a knowledge much greater than that required for the first examination. The king ordered that questions appertaining to a more advanced stage of the examination should be put to him; to these the prince replied with ease. This gave rise to jealous feelings among the king's entourage, and Phra Devanoli Xim, a member of the examining body, was asked to make a protest against such a relaxation of the usual rules. Prince Mongkut outspokenly declared that only at the express wish of the king, had he submitted himself to examination and he was not in search of empty glory. He demanded that the matter should go no further, and only the first degree of the doctorate was conferred upon him. He was the first member of the royal family to be a doctor. Shortly afterwards, at the conclusion of a sermon which he delivered at the palace, the king bestowed

on him a streaked fan, which was the insignia carried by high officials of the Saṅgha. From now onwards he acted as a member of the examining body.

Such a sudden elevation did not fail to arouse the jealousy of his colleagues, and in particular that of Phra:Devamoli, Xīn, although the latter had just received the title of Phra:Buddhaghosā-cārya. One day when they were about to examine a candidate, a disagreement arose as to the translation of the Pali word *āsane*. The prince strongly maintained his own opinion, with some justification, whereupon his colleague broke out, exclaiming: "Were it not for the gratitude I owe to His Majesty, I should get foot sore in coming to such meetings". In consequence of this incident, the hot tempered abbot was reprimanded by the king and forbidden to appear at official functions. The direction of the organisation of examinations was given to Prince Mongkut, and was retained by him until the death of the king. Under his guidance, religious teaching underwent a revival and attained to a standard much higher than that in any previous reign.

It was not to be long before his knowledge of the Scriptures would arouse in the prince scruples of conscience. While still young, he had been a witness of the scandals which caused the discredit of the higher ranks of the priesthood. Four years spent among the monks had unfortunately only widened his earlier experience. But in addition to immorality due to individual weaknesses, in what a number of ways were the ordinary rules of the monastic life daily disregarded, while either through indifference or ignorance none took upon themselves to pass censure. Little attention was paid to the few rites prescribed by the Buddha to the assembly of his disciples. The meetings in the communities were no more held periodically but depended on the will of the abbots. The rules laid down in the formulaary were a dead letter. Prince Mongkut, after a study of the texts, began to doubt even the correctness of the ordination ceremony as performed in Siam. Thus the Siamese church had failed to preserve the sacred tradition which alone made it worthy of the same veneration as the Buddha and the Law. The faith had no longer a single representative nor anyone with authority to expound it: its foundations were

undermined and the very roots of the tree to which the faithful came for refuge were rotting away . . . Under these conditions it was an open deceit to wear the yellow robe; it would be better to discard the robe and to consider the teaching of the Buddha as a mere doctrine in philosophy.

One afternoon, when the prince had retired to the Bôt to rest, he suddenly determined to seek assistance from the deities which protect the faith of the Buddha in the eight regions of the universe. When he had lighted candles and strewn flowers before the great gilded statue of the Buddha, he pronounced this vow: "When I dedicated my life to the service of the Lord, I took the yellow robe by reason of my convictions and my faith, with no thought of reward, honour, or praise. If anywhere in this world there still remain any spiritual descendants of the ten-powered Sugata, may it be given to me to meet them within three or seven days from now, or at least to know of their existence. Should this not be granted to me, I shall have to infer that the spiritual family of the Lord has become extinct, and I shall leave the yellow robe in order to follow as a layman the five or the eight commandments as may seem fit."

Three or four days after he had made this vow, the prince came to know that at the head of Wat Pavaramaṅgala there was a dignitary of Mon origin, named Phra:Sumedhācārya, who had been ordained at Pegu and was held to be very well versed in questions of doctrine and of discipline. The prince hastened to pay him a visit. The conversations which followed inspired in him a great admiration for the Mon community, which seemed to observe the commandments of the Buddha much more strictly than the Siamese communities. He realised that it was possible to be ordained in a way above all criticism and to live in conformity with the rules of the Vinaya. Having thus regained confidence, he gave up the idea of leaving the priesthood, but he resolved without delay to follow the rules of the Mon community, as they had been expounded to him by the abbot of Wat Pavaramaṅgala, remaining free, however, to modify them if he should see fit to do so. It is probable that he had himself reordained in conformity with the ritual of the Mons. But

as it would not have been comfortable for him to live after his own rules in the midst of a community which was both numerous and conspicuous, he decided to return to Wat Sāmórai. There he could lead his own life without scandal, thanks to the distance of the Wat from the city and the considerable freedom allowed to the inmates. During this second residence at Wat Sāmórai, Prince Mongkut worked out the details of the reform which was to result in the formation in the Siamese Church of a new sect, the Dhammayuttika, or sect of those who adhere to the Law. The sect was to have an important influence on the religious life of the country. The prince left Wat Mahādihātu in 1829, but he retained his residence there and paid brief visits to it until his appointment to be head of Wat Pavaranivega, seven years later. His activities were from now on centred elsewhere and were no longer connected with the history of the Monastery of the Great Relic.

The Saṅgharāja, D5n, died on 23rd September, 1842, at the age of eighty-one years. In May of the following year, the king named as his successor the abbot of Wat Rājapūraṇa, Nakh (Nāga), aged seventy-eight years, who was Sōmđēt Phra:Vanaratana. Unlike his predecessor, the patriarch did not take up his abode at Wat Mahādihātu. The curse delivered by its founder against any person not of his own family who might dare to touch the buildings which he had constructed, had caused the monastery to be left uncared for since 1803. The pious king Phra:Nāng Klāo, who had been occupied since the beginning of his reign in the restoration and the decoration of the monasteries in the capital, had never included this monastery in his plans. It was in vain that the abbot and chief monks had repeatedly pointed out to the king the disagreeable effect of this dilapidated monastery, situated close to the royal palace, and had urged him to make it a worthy counterpart to Wat Phō which had been entirely rebuilt and embellished. He had always refused to incur the terrible maledictions of the former second king. The abandoned monastery threatened to become a ruin. The roofs of the religious edifices collapsed, while the *kuṭi* were barely habitable. The buildings were in such a ruinous state that the

king had discontinued the annual *kathina* gifts. The new patriarch insisted once again that the monastery which was his official residence, should be restored to its original condition. The king was then nearly sixty years old, an age which is considered pretty ripe among the Siamese, and he replied that now that his life had almost reached its end, the power of the curse which he would incur, seemed less fearful to him and the work of restoration should shortly be put in hand. The Saṅgharāja, Nākh, remained for the present as abbot of Wat Rājapurana, while the duties of abbot of Wat Mahādhātu were performed by Phra-Nāpatrniloka, Phāk, who had been the assistant of the previous Saṅgharāja. The work of restoring the Monastery of the Great Relic was started as promised, but before it was completed, the Saṅgharāja, Nākh, died in 1849. His successor, Prince Paramānujita, who was nominated two years later, was abbot of Wat Phō and he remained as head of that important monastery. Wat Mahādhātu, which had been the traditional residence of the patriarch for half-a-century, now ceased to be so.

The restoration of Wat Mahādhātu was begun in 1844 or 1845. Complete reconstruction was necessary, and in several instances quite new work was put in. The principal edifices were reconstructed according to the original plan, the Bôt being slightly higher than before. The only noteworthy change was made in the Vihāra: it was given a porch in front and at the back, thus attaining the same length as the Bôt; but as it had not been widened, there remained the same dissymetry between it and the Maṇḍapa. In order that the structure might be lengthened, the pair of *prang* behind the Vihāra had to be moved to a northerly site behind the gallery. The library and the bellry were also moved, as mentioned above. The gallery does not seem to have been altered at all, though the towers above the doors date from this period. The most important alterations were in that part of the monastery where the monks lived. A new residence was built for the patriarch: it included a large building for his private use, a rest-pavilion symmetrical to the library, and seven *kutī* for the patriarch's followers, the whole being surrounded by a wall. The monks' quarters were all built of brick. They were divided into thirteen groups, some of which con-

tained a large pavilion to serve as a library, a hall for prayer and a refectory. There were additional rows of *kuṭī* ranged along the monastery walls. The new plan intended to provide ample accommodation for one thousand monks and novices. Thirty *salā* were also constructed, mainly round the walls of the gallery and on either side of the principal entrance of the Monastery, on the site which is now occupied by the National Library.

The work of restoration was practically completed, when by a strange stroke of fate, King Phra Nang Klao died on 2nd April, 1851. Prince Mongkut, who was abbot of Wat Pavaraniveṣa, was called upon to ascend the throne, in circumstances which will be related elsewhere. The work of restoration was finished by the new king. During his reign, he had only built a small Vihāra beside the Bodhi tree brought from Ceylon, on the very spot where he had lived during his first term in the priesthood. The building is nowadays known as *Vihāra bodhitarūkā* or the Vihāra of the Bodhi tree of Ceylon.

When King Mongkut thus came into power, his former colleague Phra-Buddhaghosācārya, Xīn, then abbot of Wat Molokya, became alarmed lest the new monarch should now take his revenge for the affronts which he had received, and was preparing to flee to his birthplace, Phetchaburi. The king, however, had appreciated the experience of his adversary, and after raising him to the rank of *Sōnāḍet*, appointed him to be head of the Monastery of the Great Relic. Such a generous pardon inspired the prelate to compose a poem in Pali in praise of the royal clemency, and this so gratified the king that it was thenceforth included in the customary prayers intoned at official ceremonies. The new abbot died seven years later, at the age of seventy-four years. His successors were for some time dignitaries of a much lower rank, and the monastery gradually decreased in importance, while the majority of the *kuṭī* were not inhabited. Wat Phō became the centre of religious life, and later Wat Pavaraniveṣa, the residences of the patriarchs.

At the beginning of King Chulalongkorn's reign, however, Wat Mahādhātu was an object of the royal favour. Since its founda-

tion, the monastery had been the place at which were burnt the sanies collected from the urns in which the bodies of kings and princes of high rank were placed during the sometimes lengthy period before cremation. From 1877 onward, the Wat became the site for the actual cremation of royalty, in place of Wat Pavaraniveṣa which proved to be not sufficiently spacious for the ceremonies on such occasions.

It was not until 1889 that the Monastery of the Great Relic recovered some importance. The king appointed as head of the monastery a famous Pāli scholar from Wat Aruṇa, the Phra:Devamoli, Dīṭ, then aged fifty-two years. He was to give very active assistance in preparing the first printed edition of the Siamese Tripiṭaka and to receive in 1900 the title of Sōmdēt Phra:Vasaratana. In the same year, 1889, the king had found a home in the *salā* belonging to the Wat for the religious school which had been housed within the precincts of the Royal palace since the beginning of the Bangkok period, following a tradition dating back to the first kings of Ayuthia and even to the Sakhōthai period. Instruction was given to the monks by six lay professors chosen from among the royal "pandits" and paid from the royal purse. In May, 1893, at the time of tension between the French and the Siamese, the school had to make way temporarily for an organisation hurriedly formed by ladies of the Siamese aristocracy to care for the wounded. This organisation was at first called the Society of the Red Uṇṇāloma and was the beginning of the powerful Red Cross organisation found in Siam to day. The school was moved into the Bēt.

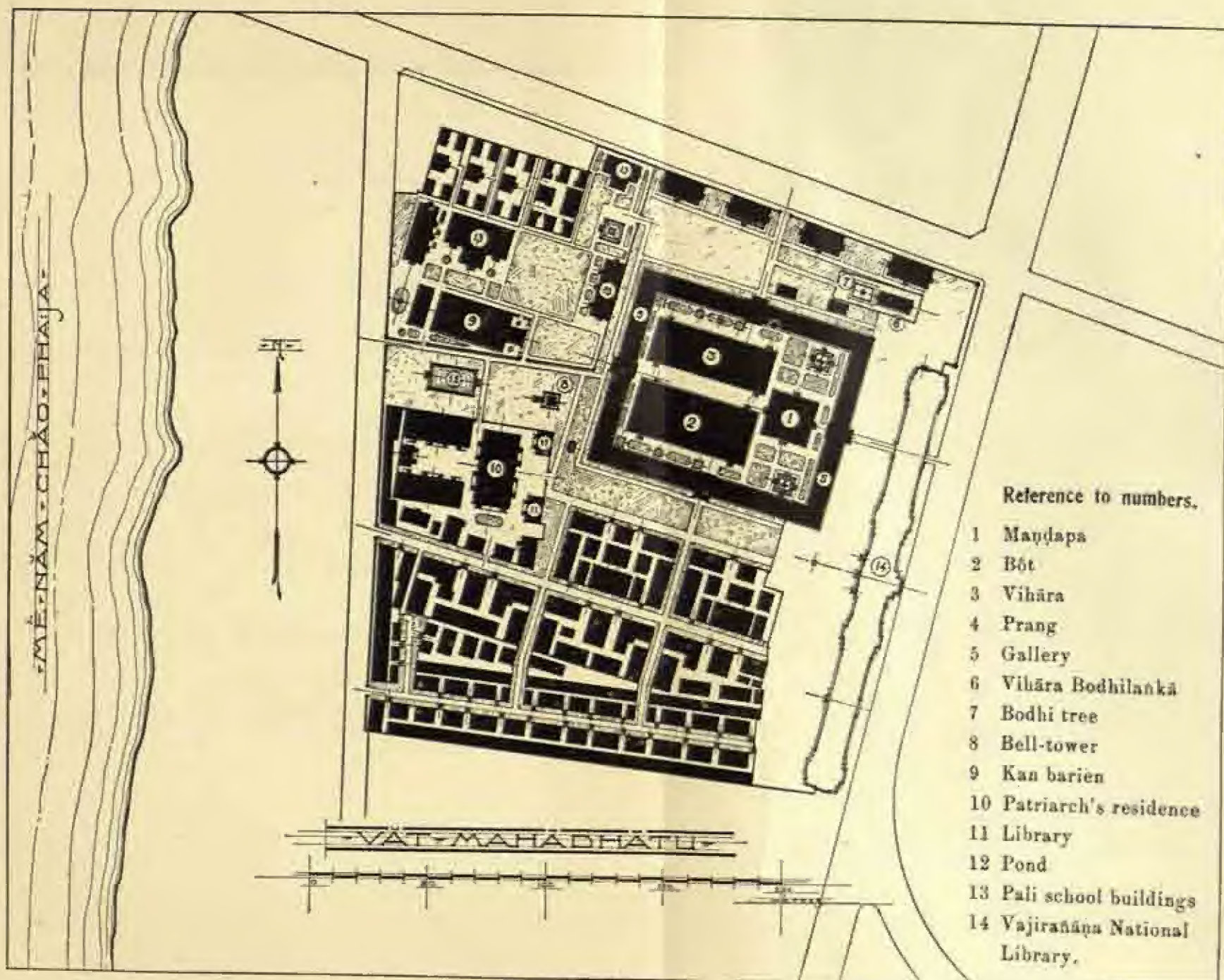
The heir to the throne, Prince Mahāvajirūphisa, died in the following year. The king decided to use a portion of the large funds set aside for the funeral expenses in the construction of a permanent building where the urn might be placed during the preliminary ceremonies. It was to be erected on the edge of the site for royal cremations, along the eastern boundary of Wat Mahādhātu. Once the cremation was finished, this building could be used to house the school of Pāli, but it could also be used for similar cremations in the future, and expenses would thus be considerably reduced. In carrying out this plan, the Red Cross organisation was moved out, and all

the eastern portion of the outer wall of the monastery was demolished, as were also the various *sālā* and *kupī* which had been built in the space between that portion of the wall and the cloister. When the site had been prepared, the king laid the first stone with due solemnity in September, 1896. The work proceeded but slowly, and when the cremation of the heir to the throne took place in 1900, even when King Chulalongkorn himself died in 1910, the building was not yet ready for use. Eventually, on the completion of the building, King Rāma VI installed there in 1916 the Vajirañña National Library, which had been founded in 1881 by King Chulalongkorn and other children of King Mongkut, but up to that time had had no abode of its own.

At the beginning of 1897, the king handed over to the abbot of Wat Mahādhātu a sum of Tes. 80,000 from the estate of Prince Mahāvajirunhisra, for the complete restoration of the monastery. To commemorate this generous gift, the pediments of the Vihāra were decorated with ornaments in stucco representing the crown of the heirs to the throne. In 1898, the Pandits' school, which was the embryo of the Chulalongkorn University, was moved to Wat Sudarçana. The abbot of Wat Mahādhātu then founded a school of Pali for the instruction of the inmates of the monastery, for which the teachers were drawn from the ranks of the monks themselves. The school was housed in the buildings, constructed during the third reign to be the residence of the Saṅgharāja; for this purpose, these buildings underwent some alterations. Since 1912, the school has been under Phra;Dhammatrailokāsārya, Heng, who was appointed abbot of the monastery on the death of Sāmdēt Phra;Vanaratana, Dī, on 14th August, 1923, and has received in 1929, the title of Phra;Vimaladhamma. Under the direction of this learned prelate, the school of Pali has steadily prospered, and it is now considered one of the most important centres of religious teaching in Siam.

The Monastery of the Great Relic belongs to the old unreformed sect, the Mahānikāya, but since 1914, the inmates have clothed themselves after the style of the monks of the Dhammayuttika order. This was doubtless a movement towards the union of the two sects,

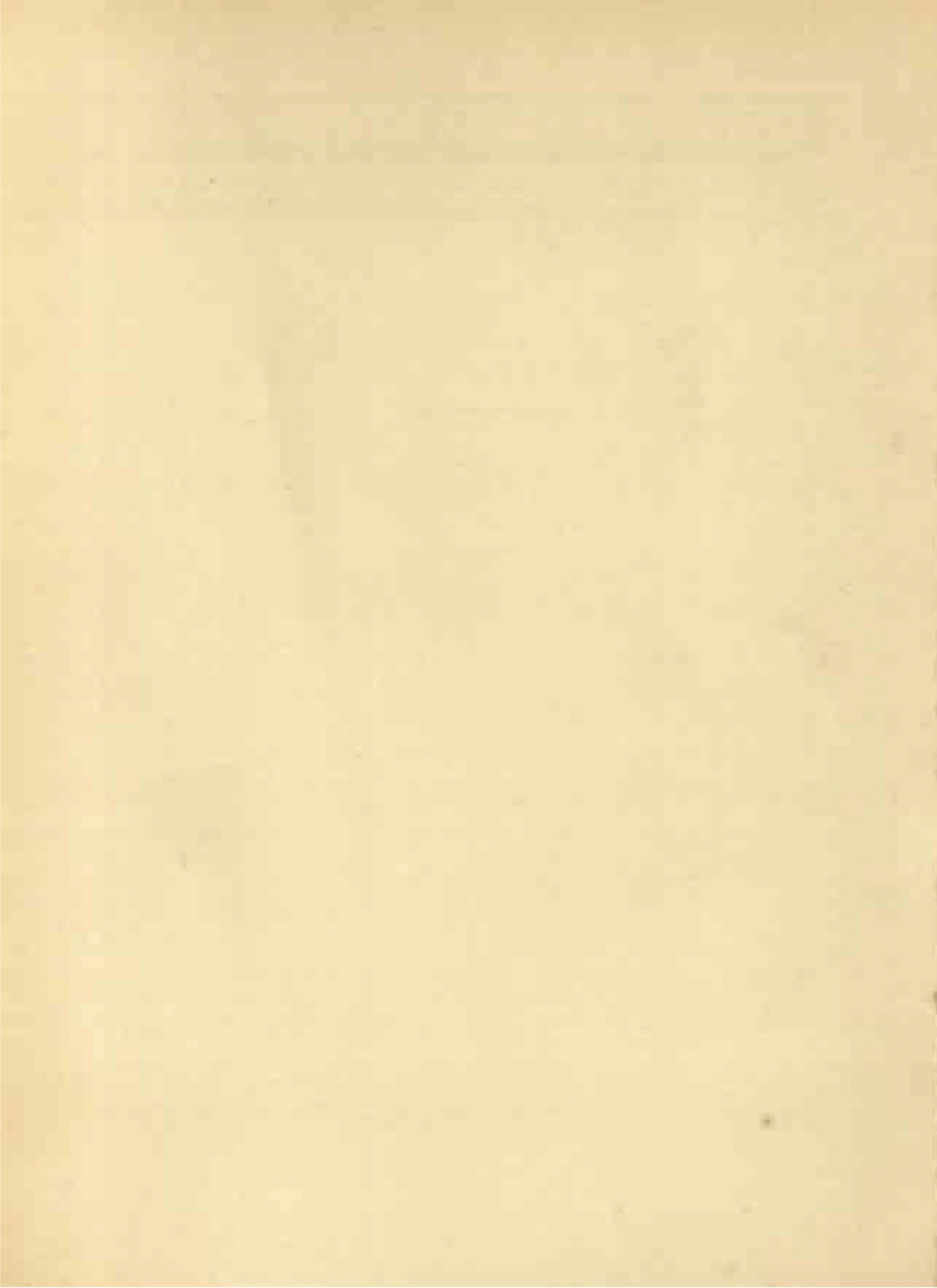

which have ceased for a long time past to be rivals. In discipline and in learning, Wat Mahādhātu has nothing to desire from the best monasteries of the reformed sect.

INVENTAIRE DES MANUSCRITS JURIDIQUES SIAMOIS

DITS ดับบี พจน ET ดับบี เสง พจน รัชกาล ที่ ๓

PAR

J. BURNAY

(suite)

XI. 1. ดัชนีใจ, tome 1.

I

Titres: plat: ๑ พระสมุท[พระไ]ชย[ราชลักษณใจ ๙] ๑—;
tranches: ดัชนีใจ ๙. 1 vol., 147 pp. *Dépôt:* Justice. *Cote:*
néant. *Provenance:* inconnue. *Date d'entrée:* inconnue.

(L11.1)

Ligne différentielle: (3b)...จากพระพิทักษ์

1(a) ๑ วัน^{๑๒} + ๑๑ คำ^{๑๓} จด^{๑๔}กร^{๑๕}ราช ๙๖๖๖ บ^{๑๖}ด^{๑๗}ด^{๑๘}พิศ^{๑๙}ก^{๒๐} ข้า^{๒๑}พระ^{๒๒}พุท^{๒๓}ธิ^{๒๔}เจ้า^{๒๕}
ขุน^{๒๖}ด^{๒๗}าว^{๒๘}ระ^{๒๙}ประ^{๓๐}เด^{๓๑}ง^{๓๒})
 หนึ่ง^{๓๓}ด^{๓๔}ว^{๓๕}ด^{๓๖}ค^{๓๗}(b) อ^{๓๘}ก^{๓๙}ษ^{๔๐}ร^{๔๑}ร^{๔๒}ู^{๔๓}บ^{๔๔} ข้า^{๔๕}พระ^{๔๖}พุท^{๔๗}ธิ^{๔๘}เจ้า^{๔๙} หนึ่ง^{๕๐}พ^{๕๑}ิม^{๕๒}ด^{๕๓}อ^{๕๔}ก^{๕๕}ษ^{๕๖} | ทั่ว^{๕๗}น^{๕๘} ๑ | ๓^{๕๙} ๖^{๖๐} ๖^{๖๑} ๖^{๖๒}
นาย^{๖๓}เท^{๖๔}ย^{๖๕}ร^{๖๖}ค^{๖๗}ว^{๖๘}ร^{๖๙}

๒๒๒๒๒ ๒๒ ๑—

Contenu: (1)บานแพนง: 3-14; (2)ดัชนีใจ jusqu'à:
(147d) ๑ ก^๑ด^๒าว^๓.....(v. ci-dessous, L11.1x, 147d): 15-147.

Contenu: (1) บานแพนดะ: 3-13; (2) ดัชนีโจร: 14-147, jusqu'à: (147d).....๓๓ ถ้าวามักด้วย.....v. ci-dessous.

(14a) ๑ จะถ้าวดัณณมุดกั้ววาทเกิดควานด้วยโจรกรรมคือ
องตโจร แดผู้ดมโจรแดผู้ (b) อ่มด้วยผู้ดมโจร โดยบาทันในพระ
ธรรมดำตรว่า avahāraṇa น้าเยา(c) ซึ่งทพัยธรรมเหตุทั้งปวงของมู้
ขึ้นด้วยโดยจิตรพร้อมด้วยชะวาทระเจตนาจักเป็นโจร(d) กำน แดโจร
นั้น ๘ จ้าววกโดยน้าพัว kattākārayitāceva (15a) niddhiṭṭhā-
ṭṭhāsthānadāsakhā jānātānācabhuttāca corāṭṭhavidhā-
vuttā ๓ corā ขึ้นว่า (b) โจรทั้งหลาย aṭṭhavidhā มี ๘ จ้าววก
kattāca คือกรททาของดักของกัก ๓๓ (c) kārayitāca คือใช้ให้ผู้อื่น
กรททา ๘๘ นิดดิฏฐา kattākārayitāca คือตั้งสอโจรเป็นกรรูป (d) เกลโจรกัก
ดัก

sphānadāca คือให้ ๘๘ ดัก ๓๓ แดโจรกัก sakhāca คือเป็นเพื่อนมี
อยู่

หลายด้วย (16a) โจรกัก jānāca คืออ่มรวมคิดด้วยโจรกัก tānāca
คือบงกันโจรไว้กัก bhuttāca (b) คือกันอยู่ดะเดด้วยโจรกัก ācari-
yena ขึ้นพระมโนดำจารา vuttā ถ้าว itī (c) ด้วยประการดังนี้ ๓๓
แดโจร ๘ จ้าววกตั้งถ้าวามัน จักเป็นของโจร ๘ เป็น (d) อ่มโจร ๘
โดยน้าพัวดังนี้ ๓๓๓ kattākārapitāniddhiṭṭhā tividhācorana-
makā sphānadāca (17a) sakhājānā tānācabhuttakāpīca
tathāpancavidhācorā samacorātīkittitā (b) แปลนือกควานว่า

corā อินว่าโจรทั้งหลาย tividhā มี ๓ จำพวก kattāca คือ

กระทำ
ตก

เชิง (c) กัด kārāpitāca คือ ใช้ให้ผู้อื่น

ทำ
ตก

 กัด niddhiṭṭhāca คือ

ผู้ตั้งชื่อให้ตกเป็นครูของประเทศ (d) แห่งโจรกัด coranāmaka ชื่อว่า
เป็นของโจรแท้จริง tathā อินงได้ corā อินว่า (18a) โจรทั้งหลาย

pañcavidhā มหาจำพวก sṭhānadāca คือผู้ให้

ขย
สำนัก

 แก่โจรกัด

sakhāca (b) คือผู้เป็นเพื่อนมีศานาช่วยโจรกัด jānāca คือผู้ดื่ม
ร่วมกัศด้วยโจรกัด tānāca (c) คือผู้บ่นก่นก้างโจรไว้กัด bhuttāca
คือผู้กินอยู่ดื่มอยู่กับโจรกัด ācariyena (d) อินมะโนสารวจาร kittitā
กล่าว samacorāiti ชื่อว่าดื่มโจร แลโจร ๘ (19a) ประการซึ่งจัดเป็น
ของโจร ๘ } ถ้าผู้พิพากษาตรวจพิจารณาเป็นสง่า แลจะ (b) ให้
ดื่มโจร ๘ }

มีถิ่นฐานกันท คือโทษ

น้อย
ใหญ่

 แล

ดื่มใหม่
พิโนย

 ของโจรนั้นตามสถานโทษ

ดื่มโจรพิณ (c) ถึงโทษโจร ดื่มด้วยผู้ดื่มโจรนั้นถึงโทษผู้ดื่มโจร ๗ ๑ ๒

ทจนจะกล่าวสาธก คือถึง (d) ความตามนุถกัตติวาท อินบูรณ

กระษัตริย์ทรงพระราชวินโดยตามคำนำพระบรม (20a) ตำรมีพระราช

บัญญัติ จัดเป็นบทมาตราสืบ ๆ มาดังนี้ ๗ ๗๑- (b) ๑ กุณมัท

๑๑๑ ผู้กระสังฆกรรมจะฐนาศุภมัทกัตติวาทคณัตติวาทบริเวท (c) ทา

กำหนดฎ ดมเด็จพระรามาธิบดีศุภมัทกัตติวาทคณัตติวาทบริเวท

สิบสี่ (d) นรมนพิตรพระพุทธรเจ้าอยู่หัว เด็ดจออกพระที่นั่งมณฑล
 ฝ่ายปริมณฑลแห่ง (21a) พระมหาประสาธพรหมด้วยหมื่นขุนนางยามตร
 ภาวราชบัณฑิตยบัณฑิตาโหราจารย์ (b) พระบาทอยู่โดยอันคณ จักร
 หอวงพระโคตรวิ ฐานพลองนายท้าวราชบัณฑิตย (c) กรมมังกมทุก
 แคว้นเจ้านรมนพิตรพระพุทธรเจ้าอยู่หัว ด้วยเจ้าพระพุทธรเจ้าพิจารณ
 (d) แคว้นความโจรต่างคามได้พิรุณเขมรชอก ต่างคามหมได้ความ
 จ้าง ต่างคามได้ (22a) ทพย์เขมรชอก ต่างคามได้ทพย์
 เขมรชอก ต่างคามยังหมได้เขมรชอก (b) กาม ต่างคามได้
 ทพย์แคว้นหมได้ชำระภาพ ต่างคามรับแปลงจักรพอกเพี้ยน (c) แคว้น
 พอกเพี้ยนมา ต่างคามรับฉมโจร ต่างคามหมได้รับฉมโจร ต่าง
 คาม (d) ได้ทพย์ ต่างคามพอกพิรุณ ต่างคามพอกหมได้พิรุณ ต่าง
 คามพอกโจร (23a) ชวภาพ ต่างคามพอกโจรหมได้ชำระภาพ ต่าง
 คามโจรจักรพอกแปลง (b) ต่างคามจักรพอกหมได้แปลง ต่างคาม
 จักรพอกเพี้ยนหมได้ค้นคำ แคว้น (c) เขมรฉมโจรให้ค้นคำ แคว้น
 โจรพิรุณประการหนึ่ง แต่โคจเรียกว่าโจรปล้น (d) วัจ แต่โคจเรียก
 ว่าโจรยั้งฉม แต่โคจเรียกว่าโจรจักร แต่โคจเรียกว่าโจรฉมฉว
 (24a) แต่โคจเรียกว่าโจรชำระฉม แต่โคจเรียกว่าโจรฉมฉว แต่โคจ
 เรียกว่าโจรฉมฉว (b) แต่โคจเรียกว่าโจรฉมฉว เจ้าพระพุทธรเจ้าทรง
 ปวงรอยโคแจ้งในพระราชนิพนธ์ : (c) จักรฉมพระพุทธรเจ้าอยู่หัวทรง
 พระราชวินิจฉัยโดยว่า อันโจรปล้นหมเรียกว่าโจรคพอก (d) เพี้ยน

๑๐	} คนไปปล้น }	} บาน }	} กลาง }	} วัน }	} ยิงปืนให้ของเขาไปให้เจ้าของดั่ง }
๒๐					
๓๐					

ตกใจกลัว (25a) แล้วเก็บเอาทรัพย์สินทั้งปวง อันว่าใครของสังคมนั้นๆ
 ก็คือว่าใครมีความรู้สึกนึกใจ (b) ยากจนอดยากให้เจ้าของหลบแล้วขึ้นเก็บ
 เอาทรัพย์สินสิ่งของ อันว่าใครโดยนั้นๆก็ถือว่าเป็น (c) ใครกระทำให้ตก
 แล้วเก็บเอาทรัพย์สินสิ่งอื่นไป อันว่าใครที่จริงนั้นๆก็ถือว่าเป็นใครคนพวก

	ห้ามคน	} นอก	} อันว่าใครคนพวกนั้นๆ ก็คือว่า		
(d) เพื่อนไป	โคเคียว			} นอกทาง	
	ทมิโรนา				} เรือ
	ด้ามขวาน				

หาเครื่องสำตรา (26a) ทุกลมโค ไปคยอยู่กตณหนทางเปลี่ยวสงรังยา
 ทรัพย์สินสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภค (b) อันว่าใครผู้มั่งคั่งนั้นๆ ก็คือว่า
 คนกันไปคยคยมมของณเก็บรวบรวมมา สักงาน (c) ไก่ๆ ก็คือ หมูให้

เจ้าของรู้เห็นเก็บเอา	ทรัพย์สิน	} ประการใดไป	} อันว่าใครต้องตก
	สร้างมา		
	เรือเกวียน		
(d) นั้นๆก็ถือว่าเป็น	เรือ	} เอาทรัพย์สินสิ่งของทั้งปวงไป	} อันว่าใครตก
	เรือน		
	ร้าน		

เดิมมนๆ (27a) ก็คือว่าเรือเกวียนสิ่งของทั้งปวง	ท่า	} แห่งใดๆ ก็คือ
	บ้าน	
	เรือน	

เอาสิ่งของทั้งปวงไปไม่บอกเจ้า (b) ของเจ้าของภนเห็นจึงว่าหายกขม อัน
 ว่าข้าราชการใครนั้นๆก็ถือว่าเป็นใครไปด้วยเรา (c) อยู่เฝ้าเรือตก ไปด้วย

XI. 2. ดัชนีโจร, tome 2.

1

Titres: plat: ๑ พระสมุท พ[ระ]ไ[ชยการ]ดัชนีโจร
[๒] ๒๑—; *tranches:* โจร ๒, 1 vol., 97 pp. *Dépôt:* Vaj.
Cote: ๖๓. *Provenance:* มุขราช. *Date d'entrée:* 31 mai
2467.

(L11. 2)

Ligne différentielle: (4a)...เวียนไท

1(a) ๑ วัน ๒๔๓๓ คำจุตศกกราช ๒๒๖๘ บณดลพิศก ขาพระพุท
ขุนตำรวจประวิญ }
เจ้านายขุนธาดดัชนฐบ(๒)ขาพระพุทเจ้า นายเกษมราช } ทาน ๓๓๖๖
นายโคธาดดัชน }
รวมเลข ๑—

Contenu: ดัชนีโจร depuis ๑ ๓๓๖๘... (Bradley¹⁰,
I, p. 295, l. 1)

(3a) ๑ ๓๓๖๘ ขาดดัชนโจร อันเป็นนิพนธ์ของขุนตำรวจ
เจ้าต้นตอไป ๒๑—

(31d) * กต้าวมาคัวยัดักษณโสร เปนพนินโทษ ขึ้นอยู่แต่
 เทา ๓๑ — (32a) * กณจกต้าวอดักษณโสร ขึ้นเปนดหุโทษ
 ขึ้นดวรกค อากบคอไป ๓๑ —

22 *mātrā*, numérotés 116-137.

(52d) ถ้าพนทงโสรณตายให้ตงโทษแก่ผู้ทำ ชนังโสรบตันดก
 ด้นนของเนา อักทพยถึงต้น

กตบ: p. 53.

(54a) แดเจ้าต้นพนทงโสรตายๆเสียเปล่า ถ้าแดผู้ใดมิได้กระทำ
 ตามพระราชนิพนธ์ให้ตง (Bradley¹⁰, I, p. 306, l. 8)

9 *mātrā*, numérotés 138-146.

(64a) * กต้าวมาคัวยัดักษณโสร ขึ้นเปนดหุโทษ ขึ้นอยู่แต่
 เทา ๓๑ — (b) * คู่ภมคัศุระ ๓๑๑๐ อักสังวัจฉะระศุระบักทวทคัมคค
 จันทวระ พระบาทสมเด็จพระบรม(c)นันทบรมคันทบรมนราชา มหาจักร
 พรวัดควาธิราชผู้เปนเจ้า เสด็จในพระที่นั่งนาย(d)อัครภค พระราชนด
 เชายรุดานจางษณตฤาไซกกราบทูลพระกรุณาผู้มชือชอกรพย(65a)เจ้า
 รองลกโสร แลรับทพยของฝากโสรเอได้ทพยเข้าของโสรตก ตาม
 กะทงนจะ(b)เรียกว่าโสรประกวโค จตงโทษนาคใหม่เพียงโค ข้า
 พระพุทธเจ้าไม่วะหังคระนาค(c)ใหม่ได้ จึงสมเสจพระพุทธเจ้าอยู่หัว

นักรบพิภพกษัตริย์ ด้วยขุนมณเฑียรบาลขุนแผน (d) ขุนศรีมโหสถ ให้
กฎหมายเป็นพระราชกฤษฎีกาไว้คงน

9 divisions, numérotées 147-155, dont 8 *mātrā*; 154
commence par: ๕๖๖.

(76b)... * ทัณฑกถา ด้วยลักษณผู้กระทำความผิด (c) เป็นอาญา
ในกรมพระนครบาลตั้งชำระคดีต่อไป

12 divisions, numérotées 156-167, dont 11 *mātrā*;
un ๕๖๖ (167).

(๑7d)... * กถามากด้วยลักษณพระนครบาลพิจารณาแดงโดยสัน
ตยัยศกเทศ

2

Titres: plat: * พระสมุท พระโขนงการลักษณโจร * ๕๖๖;
tranches: ลักษณโจร * 1 vol., 97 pp. *Dépôt:* Justice. *Cote:*
néant. *Provenance:* inconnue. *Date d'entrée:* inconnue.

(L11. 2x)

Ligne différentielle: (4a).....เขียนให้ได้อำ

1(a) * วัน ๓๓ * คำจุตศักราช ๓๓๖๖ มีอัฐพิศก ราชพระพุทธร

ขุนสารบรรณ ๕

เจ้านายขุนนางลักษณรูป (b) ราชพระพุทธรเจ้า นายเทียรบาล

นายโคตมลักษณ

๕๖๖ ๕๖๖ ๕๖๖

Contenu: ถักชนไลร depuis: (3a) * ถักชนไลรต่ำสุดถักชนไลร
อันเป็นอันโตของอันต่ำสุด ถักชนไลรต่ำสุด (Bradley¹⁰, I,
p. 295, l. 1)

(52d) ถักชนไลรต่ำสุดถักชนไลรต่ำสุด ถักชนไลรต่ำสุดถักชนไลร
ต่ำสุด ถักชนไลรต่ำสุด

ถักชน: p. 53.

(54a) ถักชนไลรต่ำสุดถักชนไลรต่ำสุด ถักชนไลรต่ำสุดถักชนไลร
ต่ำสุด ถักชนไลรต่ำสุด (Bradley¹⁰, I, p. 306, l. 9)

3

Titres: plat: * พระรัตน พระรัตนไตรพระรัตนไตร * พระรัตน;
tranches: ถักชนไลร * 1 vol., 97 pp. *Dépôt:* Justice. *Cote:*
néant. *Provenance:* inconnue. *Date d'entrée:* inconnue.

(L11, 2y)

Ligne différentielle: (4a).....เขียนให้ได้อักษร

1(a) * วัน * * * * * คำจุลศักราช * * * * * บัณฑิต * * * * * ข้าราชการ
 ข้าราชการ [หรือ] ประเสริฐ
 เจ้าหมื่นเทพโมฬี (b) ข้าราชการเจ้า นายเตยภักดี
 นายโตชาถักชน

พระรัตนไตร

Contenu: ถัดจากโจร depuis: (3a) ทนจะกล่าวถัดจากโจร
อันเป็นมณีนโทยสืบสารคดี ถัดกับข้อไป ๖๑— (Bradley¹⁰, I,
p. 295, l. 1)

(52d) นนตายให้ตงโทษแก่ผู้ทำ อนึ่งโจรปด้นสดกตมย์ของนาย
ดกทพยสังสัน :

ถัดปี: p. 53.

(54a) แดเจ้าฉันพันทางโจรตายๆเสียเปล่า ถ้าแดผู้โดนโทษกระทำ
ตามพระราชนิพนธ์ให้ตง (Bradley¹⁰, I, p. 306, l. 8)

Titres: plat: ๑ พระสมุท พระโอบการ $\left[\begin{array}{l} \text{อุกเมย} \\ \text{ผู้คน} \end{array} \right\}$] กำนยาน

แผ่น ๓๕๐๐; *tranches:* ๒๓๕ แผ่น. 1 vol., 153 pp. *Dépôt:* Justice. *Cote:* néant. *Provenance:* inconnue. *Date d'entrée:* inconnue.

(L12x)

Ligne différentielle: (4d).....พระที่นั่งบุษบกมาตา

1(a) ๑ วัน ๕ + ๑๐ กาจุตจักรราช ๓๓๖๘ บัณธูตจักร เจ้าพระพุทธร

เจ้า นางทวงรูป (b) เจ้าพระพุทธรเจ้า นายเทียรจักร } ท่าน ๓ ครั้ง ๓๐
นายโตชาติเกษณ }

๓๕๐๐

Contenu: (1) ๒๓๕ แผ่น: 3-14; (2) ดัชนีฉบับ: 60b; มุข
๓๕๐๐ ๓๕๐๐: 60c-153.

(78d) กราบพุทธพระกรรณว่าพระโอบการ บัณธูตจักร ๓๕๐๐

๓๕๐๐: 79.

(80a) ๑ นาคาหนึ่ง ๓๕๐๐ บัณธูตจักรในฝ่ายทหารโยธาเอกพัน
๓๕๐๐ ให้บันโดยทำเนียบ (Bradley¹⁰, II, p. 7, l. 9).

กล่าวถนัดคือถึงความตามพระธรรมคำตร อันปรากฏราชกระษัตริย์
 (d) ญัตติเป็นบทมาตราฉบับ ๆ กันมาดังนี้ ๖ ศักราช ๑๑๗๗ นมัสการตั้ง
 เดือนธันวาคมเจดีย์ (16a) พุทธจักรประเพณีกำหนด จึงนายตามตรา
 เสนอพระสุภาวดี บังคมทูลแก่สมเด็จพระเจ้า (b) รามธิบดีศรีบรมจักร
 พรวรรณาธิราชบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ประสงค์ด้วยข้าหมื่นเจ้าไพบร
 นาย (c) เสนอผู้เข้าไปกองเสด็จสุโขทัยทางข้างบางมดต้องแก้วสกลวง ชาว
 ทรงราวกำแพงเพชรเมืองท่าน (d) เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดังนี้ เสนอผู้เข้า
 ทายเจ้าไพบรมาถวายแด่เจ้าทนายเจ้าไพบรแห่งพระนครศรีอยุธยา (17a) ขา
 พบมากกล่าวพิพากษาว่าให้ผู้ใด ไปใดเขาเบียดผู้ขายนั้นคน ข้าพระพุทธเจ้า
 ขอร้องพระราชประเพณี (b) จึงสมเด็จพระบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัวได้
 ฤทธากฤตย์ในเจดีย์ยังจำรัสตนแปะพระภักตร์ โดยบัตย์ (c) มาภิมุขสม
 บุรณณ์ พระราชโองการพิพากษาคด้วยพฤตมาตราขมอดวิ หงหลายว่า
 ขานกนดในพระ (d) นครศรีอยุธยาดังนี้ เสนอผู้บังคับให้ผู้ใดไปใดเขา
 เบียดผู้ขายยิ่งยาก ขอร้องข้าหมื่นเจ้าไพบรนาย (18a) แด่เสด็จไปขาย
 ถึงเสด็จทุ่งข้างบางมดต้องแก้วชาวทรงราวกำแพงเพชรสุโขทัยไท้
 พายเขว (b) จากจากมือเจ้าทนายเจ้าไพบรไปไกล จะมาพิพากษาเมือง
 เพชรบุรีเมืองราชบุรีเมืองสุพรรณบุรี (c) ดังพระของพลับพลาศรีราชา
 ธิราชนครพรมนพนมขอมเลย มีแด่เจ้าทนายเจ้าไพบรจะเขาทนายเจ้าไพบร
 (d) กัน เสนอผู้ให้ผู้ใดผู้ชอน ให้เจ้าทนายเจ้าไพบรให้เบียดคำคนเท่า
 ผู้ใดมานั้น มีแด่โจวหาศาคว (19a) มีได้ ให้พิพากษาลดให้เจ้าทนาย
 เจ้าทนายนั้น อันเจ้าทนายเจ้าไพบรมาพบทนายพบไพบรจะ (b) โดยตรอก

(78a) ๑ วันศุกร์เดือนแปดขึ้นสิบค่ำ รุตศักราช ๑๐๘๓ บัฏทวันนีก
 ้วยพลและหัวา(๒)สมุหพระกระดาโหม รับพระราชโองการใส่เกล้าฯ ตั้ง
 ว่าเอกฝ่ายกระดาโหมแะ(๓)ทหารโยธา ฝ่ายพลเรือนแะว่าทหารในกรม
 ศพุนบันตูกหมุ่วิธาทแก้กันนั้น ขุน(๔)วิจารณ์จางพองให้กราบทูลพระ
 กรุณาว่านพระโษยการ บทนี้ไว้ว่า ๗ ๗๑๑—

19 *matrô*, numérotés 1-19, suivis de 12 tableaux
 numérotés 1-12.

(134a) ๑ วัน ๑ + ๑ ศักรุตศักราช ๑๐๘๓ บัฏทวันนีก พระสุภา
 วรภิธานเษศความ(๒)ซึ่งเจ้าหมุ่แะดัดคดีวิธาทกันนั้น กรณม้งกรมทูล
 พระกรุณาว่าเอกซึ่งศายแะหนึ่ง : (๓)พิทศรศพณม้งริษแะหนึ่งรับสั่งเอาไป
 ทำแะบันนั้น กรณม้งการดัดคดีแะเอกนั้นจ่าย(๔)ตามจำนวนซึ่งเจ้าหมุ่
 บันไว้นั้น แะเอกนั้นได้คงอยู่ศายาญช้อยนไวทานได้ แะ(135a)เจ้าหมุ่
 สมุษาญช้อยาหนายอวงบองมา ดัดคดีพิงเจ้าหมุ่สมุษาญช้อยไค้างทก
 รของแทน(๒)ไค้ความขากแะนั้น คัดกรบับรวบรวมจึงไค้ชำระเบญช้อยก
 จำหนายแะค่าแะบันรับไว้แะ(๓)ดัดคดีพิง นั้นทรงพระกรุณาไปรค
 แะไค้ไปรคกระหมอนสั่งว่า แะนไปแะ(๔)ทพา.....

(145b) ๑ วัน ๓ + ๓ ศักรุตศักราช ๑๐๘๖ บัฏทวันนีก จระหมน
 เณมอวิจารณ์รับพระราช(๓)โองการใส่ แะเกล้าฯ ตั้งว่าซึ่งเจ้าหมุ่ฝ่ายทหาร
 พอเรือนทหารณาดูกหมุ่ๆ ไค้ว่าไค้ถูกรยา(๔)ไปบนทามณม้งริษ แะเจ้า
 กรณม้งดัดกรณสมุษาญช้อยาหนายทมนไค้หนึ่งรันทวยว่าไค้ (146a)หมุ่

นั้นทุกชนชาติ แต่ให้เจ้ากรรมบถกรรมสัมปทานุชิตช่วยไว้คงหมั่นนคร
 ฉายเจ้ากรรม(๒)บถกรรมสัมปทานุชิตอันอยู่ แลกรรมอันจะเรียนนี้ให้
 บชกถาจารย์ผู้ใดผู้หนึ่งเปลี่ยน(๓) คงแต่ให้สัมปทานุชิตโอนมาชิตว่า
 โพรไปจากอุภยกรรมนั้น ๆ ในพระโอบการเท่านั้น ฉะนั้นให้เสาศิว (๔) ผู้หนึ่ง
 ให้ราชการคือหนึ่ง ไรเจ้าเงินเดือนหนึ่งนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
 โปรดกระหม่อมสั่งว่า(147a) เสนาบดีคนแรกไพร่ผู้นั้นหนัก ด้วยใช้
 เจ้าเงินผู้นั้น เจ้าเงินจะได้ ให้เจ้าปถวียาหารกันอยู่(๒) ครั้นทรราชการ
 เดือนหนึ่งนั้นหาผู้ใดจะแต่งเสียบยงมาให้กันมิได้ ช่างเจ้าเงินจะดัดเปรียบ
 ว่า(๓)บถกรรมอันอยู่แต่ไม่ไห้เสียบยงมา ถ้าไพร่คนนั้นหนีไปข้างเจ้าเงิน
 คือใจ ด้วยจะได้เกาะ(๔)กุมเอาผู้ร้ายเจอนายประกัน แต่ช่างไพร่ทอง
 หากจะสูญไป แลคนสืบไปไม่มีหน้า.....

(149c)...๗ ด้วยพณสมุหะพระกระดาโหมรับพระราชโองการ
 ได้เกล้าได้กระหม่อม(๔)สั่งว่าให้เจ้ากรรมบถกรรมสัมปทานุชิตย้ายทหาร
 พลเรือนทั้งปวงให้เป็นใจเสมารัตนด้วยราชการ(150a) ให้เร่งพิจารณาขึ้น

สำเนาเอกสารซึ่งจำแนกไปต่างหมู่แต่มีข้อคดี พธ
 ณ) บอกว่าบวคเป็นเนรเป็น

(๒)ภิกษุเด็กซึ่งไปอยู่ต่างหมู่ให้เจ้ากรรมบถกรรมสัมปทานุชิตพิจารณาเสาะ
 ตัวคนมาให้คงหมู่จงได้ แล(๓)ข้อคดีให้กระทำการพิจารณาให้แล้ว
 แต่ใน ๓ เดือนอย่าได้ให้ราชการ ให้เจ้ากรรมบถกรรม(๔)สัมปทานุชิต

รับเอาจากหมู่ซึ่ง พธ
 ณ) บอกว่าบวคเป็นเนรเป็นภิกษุมหาพิจารณาตุเป็นสงฆ์ว่าบวค

อยู่ กัโ (151a) ราชเรียนฉบับไป ถ้าแต่ ^{เนร} _{ภิกขุ} } ศักพณรวมหนึ่งหมื่น
 กัหาณณมิได้กั ให้สมุบาณชัยวกรณ(b)เป็นตะกันไว้ราชการ ถ้า
 สมุบาณชัยมิได้วกรณ จเอาตัวเป็นโทษโดยโทษานุโทษ ะ(c)แปดสถาน
 ให้สัศคัหมายบอกให้ทั่วทุกหมู่ทุกกรม ชยาให้ราชได้ หมายมา
 (d)ณวัน ๓+๓๐ คำ รุตจักรราช ๓๐๔๔ บัชานจักรวาศก ๗๖—

XIII ตักษณทาส

Manque

XIV ลักษณะเบ็ดเสร็จ

Titres: plat: ๑ พระสมุค พระยาการเบ็ดเสร็จ *Tranches:* เบ็ดเสร็จ, 1 vol., 216 pp. *Dépôt:* Vaj. *Cote:* ๖๓. *Provenance:* don du พระยาธรรมสารเนติ (๖). *Date d'entrée:* 22 septembre 2453 (1910).

(L14)

1(a) ๑ วัน ๖ + ๑ คำจุตศักราช ๓๓๖๘ ปีมะแมจุลศักราช ข้าพระพุทธเจ้า
 หมดนามบุตรขุน (b) [ข้าพระพุทธเจ้า] นายเกษมศรา
 นายผาก

ขอพระ พระ

Contenu: (1) มานพณ: 3-15; (2) ลักษณะเบ็ดเสร็จ: 16-216.

(16a) ๑ จักกล่าวลักษณะไร่นาเป็นมรดกคือจิวัต ให้เกิดความ
 ตามบำพใน (b) คำว่าพระธรรมชื่อว่า khettādiārāmanādi-
 thānam อันโบราณ (c) ราชกระษัตริย์จักเป็นทนายทนาย คือพระราชาธิ
 บายสืบมา (d) ดังนี้ พระ พระ

(17a) ๑ ศักราช ๓๖๖๑ ปีระมะสังวัชระระเชษฐมาศจุลศักราช
 จมกตติยวาระ (b) พระบาทสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ จักรวรรดิวิชัย

องค์บุรีโสดมบรมจักรพรรดิ (c) ราชวิราชศรีภูวนาธิเบศรมหัทธพร
พุทธเจ้าอยู่หัวองค์ออกณะพระที่นั่งมณเฑียร (d) รัตนมหาปราสาท นัพระ
ราชโองการมานพระบันทูลสู่พระที่นั่งมหาศาล (18a) แก่ขุนกระเดื่อง
จับให้กราพระราชกฤษฎีกาโฆษณาคำนับประมุขแห่งเมือง (b) ขุน
เจ้าราชนิเทศ รุนหมื่นพันทนายฝ่ายทหารพลเรือนจำผู้ค้าขายเงินยว นักการแ
ราชภู (c) ทั้งหลายแต่ต้นฉบับไปเนื้อหา

36 divisions, numérotées 1-36; 33 *mātrā*, dont un,
entre les no. 6 et 8, n'est pas numéroté; 4, 8, 9 ne sont
pas intitulés *mātrā*.

(34c) ๑ วัน ๕+๕ คำสอนกษัตริย์ศักดิ์ พระบรมมหาจักรพรรดิ
ราชวิราชบรมพิศพร (d) พุทธเจ้าอยู่หัวองค์ในพระที่นั่งพระโอรส
จึงพระสุภาวดีศรีมณฑล (55a) ขุนราช เสนายท้าวราชบันทึคนายด้าน
ธาดาเดียนยังกรมทูลพระกรุณาโปรดเกล้าฯ (b) ด้วยนายโสมพิงทอง
นายทองว่านายทองท้าวที่คาน แต่ขุนทูลนายโสมตาย (c) เมื่อกระดาการ
ไปคืนนั้นไว้ ทนายโสมอยู่กลาง นายทองท้าวที่คานธาดา (d) ถา
กัน ตั้งขึ้นขอพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาตรัส จึงพระเจ้าอยู่หัวตรัส
(56a) ให้พระสุภาวดีศรีมณฑล ขุนราช เสนายท้าวราชบันทึคนายด้าน
ธาดาเดียน (b) กฎคำนับไว้แต่เดิมนั้น ถ้ามีถาดกันแต่ฝ่ายข้างขวาได้
กต นกคองน้ำ (c) ขึ้นกัณฑ์เป็นเกียรติเป็นคำ แต่หากมีกัณฑ์
ผู้ค้าย ถึงกัณฑ์นั้นเอง (d) อย่าให้เอาโทษ

5 *mātrā*, numérotés 37-41.

(60c)... ๑ ถ้าวัดลักษณะที่ ^{ไว้} _{นา} } โดยตั้งเรปแต่เท่านั้น

(d) ๑ จักกล่าวซึ่งลักษณะที่ ^{บ้าน} _{เรือน} } ไว้ส่วนกระหนาบคามเกยวให้ เป็น

เส้นยดถักกัน (61a) เดดลักษณะแต่ที่พยดังของแห่งผู้อื่นว่าเป็นของตน แด

ลักษณะ ^{ฝาก} _{จำนำ} } ทรพยดังของ(b)ไว้ถักกัน เป็นมุดคตั่ววาทใหม่บเกิด

ความคั้งตามบาทัม ในพระธรรมคำตรนว่า (c) *khettādiārāmava-*
nādithānam itiyakārovividhoparesam เป็นชาติคณ (d) จง
กล่าวถ้าวัดคตั่ววาทความตามพระราชบัญญัติอันมูราณ ราชกระษัตริจัดเป็น
บทมาตรา (62a) ดับๆ มาคณ ๑ ศุภณัคค ๔๔๐๓ ศุภรดังวัชระววิธ่า
ธนาสกาลบักคตย(b)คตั่ววาทะปริเลทถากกำหนด พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าบรมมคคคตั่ววาทจักรพรรดิราชา(c)ธิราชบรมบาทบรมบพิตรพระ
เจ้าอยู่หัวเสด็จ ในพระที่นั่งรัตนถึงหาคณ จึงเจ้าขุนหลวง(d)ธพฤ
นครบาลบังคมทูลพระกรุณา ทวณผู้ซึ่งทศเคนรวเรือนไว้ส่วนพิภพวาท
เต็ม(63a) ถักกัน แดผู้หนึ่งวาทนเป็นมรฎกจะเขททณ จึงพระเจ้าอยู่
หัวมีพระราชโองการ(b)มาพระบันทูลสู่รดังหนาทคำหรัศคตั่ววาทแก่เจ้าขุน
หลวงธพฤ แดมุกขมนคตั่ววาท(c)ว่า ที่ในแว่นแคว้นกรุงเทพ
พระมหานครศุภบุคชยามหาคตั่ววาทพคตั่ววาทราชธานี(d)บุรีรมย เป็น
ที่แห่งพระเจ้าอยู่หัวหากให้ราชฐวาททั้งหลาย ผู้เป็นข้าแผ่นดินอยู่ (64a)จะ

ได้เป็นท้าวภูธรธานีได้ เณรท้าวท้าวกันตังนี้ เพราะมันอยู่แถวมันจะท
 บาน ส่วน มันเสีย (b) เณรผู้หนึ่งเข้ามาอยู่แต่ด้อมทำเอาแต่ปลุกอ้าง อยู่โท
 เป็นดีท้าวกันตังนี้ ซึ่งท้าวกันตัง(c)มีได้เสีย เณรนั้นด้อมทำไว้เป็น
 คำนับ เณรนั้นหากไปราชการกิจธุระทุกขประการใดๆ(d)ก็คื มันด้อม
 มาแล้วมันจะเข้าอยู่เดาไซ้ ให้คนไหนอยู่เพราะมันมี ได้ชกท้าวกันตัง

(65a) ถ้ามันชกเสียชานจนถึง ๗ ๑๐ } บัไซ ให้แขวงจัตให้ราษฎรซึ่งหา

ท้าวกันตังอยู่อย่าให้ท้าว(b)ไปอ่านแทนเสีย ซึ่งท้าวกันตังปลุก
 คนไม่ละละมาจนมันผิดใจ ให้ผู้อยู่ให้คำคน(c)ไม่ว่า ถ้ามันพุนเป็น
 โศกไว้ให้บ้านท้าวซึ่งมันพุนมันโดยควร ส่วนท้าวกันตังให้ชอชวย(d)แก่
 กันตังเสีย ซึ่งผู้ยากเข้าชอชวยได้รายอยู่ในที่บ้านท้าวผู้อยู่ทักกันให้อยู่ๆ

ถึง ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ } บ (66a) กติ ครมรงเกลยกันเดา จะจับผู้ชอชวยนั้นเสียให้ชอก

จากท้าวท้าวท้าวกันตังอยู่เกิดชวย(b)ให้ผิดหมองกันตัง ถ้าผู้ชอชวยได้ปลุก
 เรือนเดาไม่จริงแต่ท้าวจไว้เป็นเขต เจ้าท้าวกันตัง(c)ให้ปลุกให้ท้าวแล้วได้ชวย
 มาถึง ๓ บ ท้าวว่าเป็นดีท้าวกันตังผู้ชอชวย ถ้ามันจะไปอยู่อื่น (d) และ
 ชวยที่แต่เรือนนั้น ให้ชวยแต่เรือนท้าวให้ดีท้าวแก่เจ้าชวยเดิม ถ้ามัน

ท้าวชวย (67a) จะ ชวย } จะให้แก่ผู้ใดๆแต่พ้นยังถูกท้าวท้าวท้าวกันตัง

ถ้ามันได้ ให้แก่เจ้าท้าว(b)เดิม เหตุว่าเป็นดีท้าวกันตังจะชวย ถ้าผู้ชอชวย

คำเจ้าเก่าแก่จันจูบ ข้าพระพุทธเจ้าจันจูบจะเรียกให้นั้นได้ ขอพระพุทธเจ้า
 (b) อยู่หัวมีพระราชโองการพิพากษา จึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าเอกาทศรวุธิศว
 บรมนาถบรม(c) นพิตศพระพุทธเจ้าอยู่หัว มีพระราชโองการมานพระ
 บันฑิต คำทรงแต่พระมหา(d) ราชครูพระครูบโรหิตาจารย์ราชสุภาวดี
 ศีร์บรมหงษ์ของคบุรี โสคนพราหมณพฤตมาจารย์ (105a) แลเจ้าพญาศรี
 ธรรมราชเศรษฐิกษัตริย์มาตยาธิบดีพิพิทคนราช โทษาธิบดีโยทพริย(b) ปะ
 รากรมภาหุ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาไว้ แลค้นสืบไปเมื่อหน้า ถ้า
 ถูกคำอา(c) นิสต่างประเทศสืบไฉนยเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารตั้งบ้าน
 เรือนอยู่เป็นข้าขอบขัณฑ(d) เต็มศักดิ์ แลเข้านำคำขายตามกำหนดนครรุ่น
 กัด แลเข้าเจ้าเก่ามาว่าแก่กันไปคำ (106a) ขยายยังประเทศชั้นใด อัน
 สุดกล่าวหาเขยวแลเจ้าเก่าค้องพยุแดเจ้าพระโคงหักแดจิง(b) กุดศรีอริร์ แล
 อับปางแตกเสียกิด แลไปกลางขเดดตักเขาไปกิด ถ้าแดใช้(c) ไปไป
 ทะหลอดทอศทว่าแล้วคกคักกิด แลอยู่ตักคกค้องเจ้าเก่ากิด แลเพ็งถึงใหม่
 หอบ(d) ดานนาใหม่เจ้าเก่าเสียกิด ทำนว่าเป็นการกำหนดคอายุคมีเจ้าเก่า
 นั้นคของคด้วยราชไทย (107a) ไจไทย อักคไทย อุกทะไทย แลจะเอา
 คำเจ้าเจ้าเก่าแก่กันนั้นได้ เหตุใดจิง(b) กออาจคอง เหตุว่าถึงกาล
 วิตแห่งเจ้าเก่า อนึ่งถ้าแลคั่นหนโตกั้งเขยวคองจกกว่าคก(c) รือเข่ง
 รือบนจุเจ้าบนนคเคียน แลนายเจ้าเก่าเท่าคังแลอยู่อยู่ในเจ้าเก่ามิได้พิจารณา
 ณากระทำให้เป็น(d) อับคเหตุเพ็งจิงเกิดใหม่ เจ้าเก่าเสียคองผู้เจ้าคด้วย
 ทำนว่าให้ผู้เข้านใช้คำเจ้าเก่า (108a) ถ้าจิงของผูเข้านได้เสีย ทำนว่า
 ให้ผู้เจ้าเสียทงคำเขาให้แก่ท่านด้วย ถ้าใช้ไปมรตุน(b) หนึ่งแล้วให้ทาคำ

เข้าดำเนินการเป็นห้าส่วน ยกเสียส่วนหนึ่งเอา ๕ ส่วน ถ้าได้ใช้ของมรดก
(c) แล้วทำการดำเนินการเป็น ๕ ส่วนยกเสีย ๒ ส่วนเอา ๓ ส่วน ถ้าได้ใช้ ๓
มรดก (d) แล้วให้ทำการดำเนินการเป็นสองส่วนยกเสียส่วนหนึ่งเอาส่วนหนึ่ง

ក្នុង: p. 109.

(110a) อนึ่งถ้าใช้ $\frac{1}{2}$ มรดม & มรดม แล หาดมรดมเท่าใดก็
 ท่านว่าชายกับเจ้าอาภะ (b) เข้าในวงกาดก็อยู่แล้ว ให้ทำค่าเจ้าอาภะเป็น
 ๓ ส่วนยกเสีย ๓ ส่วนเอาแต่ ๒ (c) ส่วน อนึ่งถ้าถูกคำชารอบขันฑ์เดมา
 เข้าหรือแพนว่าเกกกัน แลโจรลักก็ด้วยหลุดหายไป (d) ก็ดี ท่านว่า
 จระเข้ทั้งคำเจ้าคำเรอมีโต ถ้าคำเรอมากให้เอาแต่คำเรอ ถ้าคำเข้ามาก
 ให้เอา (111a) แต่คำเข้า อนึ่งถ้ามันเอาไป $\frac{1}{2}$ ไร่ } เจ้าหน้าแตกเปลี่ยน
 ไร่ }
 แลยกดทวนวนแบ่งอาภะ (b) โหมนไซทงเรอแต่คำเข้าเรอด้วย

11 *mātrā*, numérotés 74–84.

(122c)...๑ ราชวณิชชนน

ด้วย(ด)ฉกษณ จ้าง สืบชำระคดียไป
ฐาน

13 *mātrā*, numérotés 85-97.

(139a)... จัตถุจจนาน ๑๑ มาตราตั้งรุกเขแทน ๒๕—

7 *mātrā*, numérotés 98-104.

(148c)... ๑ จักถ้าวัดลักษณะให้ ๓ ประการ (d) โดยมาพบในพระ
 ธรรมชาตฺรทงน sinehatocadghanam dinnadghanacā-
 bhayato (149a) saddhāyacadghanam tividham-
 dhanalakḥḥaṇam ๓ แปลว่า dhanalakḥḥaṇam (b) อันว่าลักษณะ
 อันให้ทพยแก่กัน tividham มี ๓ ประการ sinehatocadghanam (c)
 dinnam คือให้ ทพยแก่กันด้วยเงิน ๓ dinnadghanacābhayato
 คือให้ทพยด้วย (d) ถัด ๓ saddhāyacadghanam คือให้
 ทพยแก่กันด้วยศรัทธา ๓ ๓ อันว่าทพยให้ด้วย (150a) เช่นนั้นจะ
 กันเขาแต่กันบมิได้จะว่าเขาแต่กันบมิได้ อันว่าทพยให้ด้วยควมกถวนัน
 จะกัน (b) เขาก็ได้จะว่ากถาว่ากันได้ อันว่าทพยให้ ด้วยศรัทธาจะกัน
 เขาแต่กันได้ ถาผู้มน (c) จะกันเขาแต่ให้จงโทษมนโดยราชธรรมา

12 *mātrā*, numérotés 105-116.

(164d)... ๑ จานาคด้วยลักษณะให้ ๓ ประการดังนี้แต่เท่านี้ ๓

(165a) ๑ จักถ้าวัดลักษณะพินัน ๓ ประการในพระธรรมชาตฺรโดย
 พระบาททงน doso (b) karotiabbhudaṃ ekamadosakopivā
 ekamkarotiabbhudaṃ dvidhāabbhūtalakḥḥaṇā (c) ขิบายว่า
 abbhūtalakḥḥaṇā อันว่าลักษณะพินันขึ้นต่อกันนั้น dvidhā มี ๓ ประ
 การ (d) dosokarotiabbhudaṃ คือพินันขึ้นต่อกันด้วยควมโกรธ ๓
 adosokaro (166a) tiabbhudaṃ คือพินันขึ้นต่อกันด้วยมิได้มีใจ
 โกรธ ๓ แปล ๓ ประการดังนี้ ๓ (b) ๑ อันว่าลักษณะพินันขึ้นต่อกัน

ด้วยใจอันซึ้งโกรธนั้น และเอาทรัพย์สินอันพันน(๕)นั้นได้ เหตุว่า
 โกรธแล้วหาความพ้นสภาพจากรามได้ อันเนื่องพันนชนคชกน(๕)นั้นได้
 มีใจซึ่งโกรธ ตั้งสรรพพันนนั้นเอาได้ เหตุว่ามีความคิดอ่านแล้ว
 (167a) จึงเอาทรัพย์สินได้ ๖

2 *mātrā*, numérotés 117-118.

(169d).....๑ วันพฤหัสบดีขึ้นแปดขึ้นเก้าค่ำมเสง (170a) นัก
 ดัดเวธกศก คมเดจบรมบพิตรพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมทูตผู้ส่งหนาท
 (b)คำหรัสร์ซึ่งแก่ขุนศรีภุมราให้ยกเป็นคำราชโองการ ด้วยถูกขุนธเทว
 หนั้นหัวพัน(๕)อันคมเดจ บรมบพิตร พระเจ้าอยู่หัวใช้ไปด้วยกิจราชการ
 พระราชสงครามกต ๖(d)ไปรงเมธกต ไปราชการใด ๆ กต ท่าน
 มีให้ชวนกันเห็นเบียดเบียนสรรพพระนั้น (171a) ชนคชกนคชกน ถ้า
 แดชวนกันเห็นเบียดเบียน แต่ ๖ } กตท่านให้ผู้เสียโทษ (b)ผู้ใด มีให้
 ผู้ใดเอาผู้เสีย ส่วนโทษให้ท่านให้ตั้งโทษแก่ผู้เดิมคชกนราชผู้ไป
 (๕)เห็นนั้น

3 *mātrā*, numérotés 119-121.

(174e).....๑ ว่าด้วยลักษณะพันน ๑ ประการ (d) อันแต่เท่า
 น ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ (175a) ๑ จักกล่าวลักษณะห้าเหตุ อันบังเกิดเป็น
 มตคคิวกวาทให้บังเกิดความคชกน(b)ตามบาทในคำภีร์พระธรรมคำกล่าว
 hetumpaticcaasadhikāraṇamvā เป็นอาทคชกน (๕) จึงกล่าวด้วย

ภคคชกขความตามพระราชนิพนธ์ อันโบราณราชกรณจักรจัดแปลบท(d)
มาสร้างฉบับๆ มาดังนี้ ๒๕ ๒๖ ๒๗— (176a) ๑ ศุภณัฏฐ ๑๙๐๖ สก

พุทธประวัติของพระพุทธเจ้า (๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

พระเจ้ายามาออบคิรฤคฤคชากรพระกวีชาธิราช   บรมนพคหพระ(c)

พุทธเจ้าอยู่หัวองค์ที่ ๓๓ พระชนมมิ่งกาลกึ่งโดยบรรพตภูมิกษ งามนอช

ขนาดถัง (d) คมนกุดพระกรรณว่า ถ้าพระจำพันพานหาความจำนงค์สุนทิโย

สงครามท่า : (177a) จ้างสามท้ายรองเรือ ขุนพิไชยสงครามเนื้อไปวัด

ไปรษณีย์   ตามเที่ยวรถ (b)   เบี้ยค่าจ้าง   ค่าจ้าง   ชำนาญ   ชำนาญ

၆။ အထက်ပါအတိုင်း နေရာပြောင်းရွှေ့ခြင်းကို ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည့် အချက်များကို စိစစ်ကြည့်ရှုရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်

๒) ผู้ขายต้องเป็นผู้ที่มิใช่เจ้าของที่ดิน (c) ผู้ขายต้องเป็นผู้ที่มิใช่เจ้าของที่ดิน

กัมมัตถกบจำญก   ความจำญก ๗ ประการ (๗) ตามคำพิรุฑบวงพารณา

มอดอก ขาพเจ้าช่อกราบเรียนพระวราชปรตบศจุศกตร (178a) ดงโทะน

คงฤๅ จงมหาราชบุตรแห่งชนชั้นปาวว่า ทวยราษฎร์ได้ชื่นชม

๒๕๓(๖) ยางแผ่นกึ่งยางหุ้มล้อทุกชนิด ๘ เดือนเมื่อเป็นค่าเหตุผลใน

ใน ๘ เดือน (c) ผู้ขายต้องพบทางทูตมาที่เขาดมตามข้อตกลงเดิม

เรือนเทพนพเคราะห์มา(๔) โคจรบนระตักตั้งอยู่ใน

100

การโคกพิจารณาแผ่นดิน (179a) โทงโทงเดบรพทอมโดยขนาด

แผนกลยุทธ์   พิจารณาตามแผนผังที่ ๒ (b) ประเมินสถานการณ์   ๓

การกระจายของพืช (c) ในดิน

โหมตุ้เตยว   ยงนุ โคทนงคักตตำหาจนคเณคตาคนหมาย(d)หนนคณ

ความแก่เท่านั้นเหตุประการใด ๆ เขาหาความแก่นนั้นหมายความว่า (180a)
 นั้น ครั้นเรียกมาถามว่าหากดพรหมได้ ๆจริงแต่คำนั้นจึงให้ใหม่ปากมันว่า
 มัน (b) เป็นชื่อเดิมตามบันทึกก็ถามเมื่อดพรหมนั้นถามความจริง จะ
 ปล่อยให้ตายก็ (c) จะบอกตนฉันมีชกวนด้วยฉดหนึ่งก็ ตามไทย
 ชนทางแก่เท่านั้น ถ้าแต่ (d) ปากมันหมายความว่าความแก่เท่านั้น แต่
 มันมีได้แก่เท่านั้น คำว่าให้ปล่อย (181a) เสียเถิด

I *mātrā*, numéroté 122.

(d)...๑ ถัดจากหน้าเหตุ ๓ มาตราเท่านั้น

14 *mātrā*, numérotés 123-136.

(1956) @ จกทวารวดีเกษม } แด่คุณแม่น้องเวทวิภาชยาภรณ์

[illegible]

กราช เติโรไชยาเทพา(d)ก็เทพบุตรภูวนาธิเบศรมนปิตรพระพุทธรเจ้า
อยู่หัวเสด็จพระอินทร์มั่งคดากิเศกโคขบวรพา (197a) ภิมุขเบ้องโพชน
มะหาปราชธานีพระราชโองการมานพระบันฑิตสุรสิงหนาทพระราชปรีชคำ

(b)นับไว้แก่ ^{ผู้}กรมการ } ผู้พิจารณาความ ^{ฉมบ}จกตะ } กระดือกระหาง ถ้า

เบญจจั่วด้วยให้ ^{เจ้าเมือง}กรมการ } เขาฉะ(c)มบจะกระดือกระหางไปฆ่า

เสียให้บอกส่งเจ้าไปยังกรุง ให้ไว้แต่อกชนชนจะให้พิจารณาก่อน

(d)ถ้า ^{เจ้าเมือง}กรมการ } มีบอกส่งเจ้าไปแต่ฆ่าเสียแล้ว จึงบอกเจ้าไปยังกรุง

คตพายหตังโหมโทษถึงสัน (198a) ชวิศร

19 *mātrā*, numérotés 137–155. Le deuxième 5 de 155
est surchargé d'un 6. 156 n'explique pas l' "erreur":

20 pour 19, en 216a: ๑ ว่าด้วยฉมบจะกระดือกระหาง ๒๐ มาตรา

๑๕
แต่เท่านั้น ๒๕

XV ตกษณพยาน

I

Titres; plat: พระสมุค พระโสมการตกษณพยาน —; *tranches:* ฎยาน. 1 vol., 104 pp. *Dépôt:* Vaj. *Cote:* ๖๘. *Provenance:* มุขราช. *Date d'entrée:* 31 mai 2467.

(L15)

Ligne différentielle: (3b)...รามารับค้ำ

1(a) = งาม + ๑๑ คำจุตคัมภราช ๑๑๑ = นนุอุดพสก ข้าพระพุท

เจ้านายราชธวัช (b) ข้าพระพุทเจ้า	ขุนสาระประเสริฐ นายเทียบพระราช นายโคธตักษณ	} ทาน = ควัง

๒๒๒๒ ๒๒ ๒๒

Contenu: (1) บานแพน: 3-15 c; (2) ตกษณพยาน: 15 c-104.

(15c)... จกคำขังตกษณอันชื่อ ตกษณพนมว่า yocāyam-pisaccabhūto(d)yutto sakkhitināmakō sopidhammovivādānam kaṅkhachindanidassano แปลว่า yocāyam dhammo (16a) อันว่าตการะชนโค saccabhūto มีตการะรู้เห็นโคชนโคจริง kaṅkhachindanidassano : (b) อันคำคงขังข้อความให้ข้าคังได้ย vivādānam แห่งชนทั้งหลายผู้วิวาทกัน sopidhammo (c) เน้นอันว่า

๑๕๕ sakkhitināmakō นัยอื่น ๆ ว่าตั้งพระญาณ yutto ก็ควร ๒
 (d) ๑๑. อนึ่งถ้าจะตั้งขึ้นนี้ โดยคำที่พระธรรมเจ้าตรัสขึ้นแต่เจ้าบรมราชา
 ษัตริย์นั้นยุติก็แปลบท (17a) มาตราดับ ๆ ถิ่นมาตั้ง ๒. คู่กันคู่คี่
 ราช ๑๑๕๕ พยัคฆสังวัจฉระระเชษฐมาแต่กาล (b) ปักเขธอกากคัมภีร์คฤณยังอา
 ทิทยวาระพระบาทสมเด็จพระรามาชิมคี่คู่ขึ้นบรมนารด (c) บรมบพิตร
 พระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ผ่านกรุงเทพมหานครบรรพตราชวระคี่คู่อยู่ทวยมหา
 (d) คีตอกกพนพรตพระราชันบุรีรวมอุคตมหาสถานทรงทศพิทราชธรรมอัน
 ประเสริฐเด่นชัดถึย (18a) ละพระอินทร์วันถึงหน้าพระมหาปราสาท
 พระสมเด็จหม่อมมาคยาภิเษกชนนตรีกระวีชาติ (b) ราชปโรหิตดาจารย์เจ้าพระ
 บาทสมเด็จพระนารอดบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว จึงมีพระ (c) ราชโอง
 การมาณะบันฑิต ผู้ถึงหน้าท้าวหัตถ์ แก่ผู้พิภพภาณุภาวระธการทุก
 (d) กระทรวงทบวงการ ว่าเมื่อกระธการจะเจริญญาณใช้ให้กระธ
 การประกาศจำเพาะ (19a) หน้าญาณว่า สมเด็จพระพุทธคุณ พระ
 โทณาคม พระกษัตริย์ ทั้งสามพระ (b) องค์นี้โคตรตั้งแก่พระสรพัญญัตติญา
 ญาณแล้วแต่เจ้าเชื้อพระบดินทรพาศน์ ไปเป็นลำดับ (c) แต่สมเด็จพระศรีธ
 กษณนี้ โศคนบรมครูเจ้าแห่งเราทรงอ้างพระสมการบารมี ๕ องค์โดย (d) เสน
 มหาถิณปี บำเพญพุทธบริจาตทั้ง ๕ พระบารมี ๑๐ ทศจึงได้ตรัสเป็น
 (20a) สมเด็จพระพุทธเจ้าในพระรัตนันตังถึคองไม้ทูนราชพระ มหาโพธิ์
 ไปตรัสอุบรพถัด (b) ทั้ง ๕ คือพระภิกษุภิกษุอันอุบาสกอุบาสิกา ให้พระ
 ธรรคปฏิสังฆิกาทาณนครบถา (c) หนคพุทธเจ้าในภพพระชนมายุคัมภวัน ๘๐
 พระพรรษา ก็แต่เจ้าเชื้อพระอมิตตมหา (d) นครนฤพานทรงพระมหากรุณา

พระราชทานพระบรมพุทธรูปสำเนาไว้ ๕๐๐๐ พระพุทธเจ้า (21a) แด่พระไตร
ปิฎกธรรม ๘ หมื่น ๘ พันพระธรรมชั้นกับทั้งพระปฏิมากรเจ็ดชนิดของ
(b) พระองค์ไว้ เป็นที่ไว้ที่ทำการบูชาแก่เทพยดานานุสยทั้งปวง แด่ปาง
นั้นขอเทพยดาเจ้า (c) ทั้งหลาย คือพระอินทร์ พระพรหม พระยมราช
แคว่จวาลโลกบาล พระจันทร์พระ (d) อาทิตย์ ภูมธรรักษ์อากาศเทพ
ยดาผู้รักษาพระพุทธรูปสำเนา แด่เทพยดาอันรักษาซึ่ง (22a) จอบขนธเสมา
แคว่พระมหาพรเจ้าตรีถนิตร์จงเสด็จมาประชุมให้พร้อมกันในสถานที่ (b) ที่
ซึ่งจะคำคนผู้จะเป็นสักขีพยานแก่กัน ถ้าเห็นให้ว่าเห็นโดยนให้ว่าโดยน
รู้ให้ (c) ว่ารู้ตามที่เห็นว่าเห็นเห็นโดยนว่าโดยนถ้าเห็นจริง แด่พระ
ชนชั้นอันหา (d) ได้ซึ่งจะเสด็จเห็นโดยนอย่าได้ทรงซึ่งคนอันหาความดีอัน
ได้ไว้โดย ให้เป็น (23a) พัดดงไปไว้บัดต่างๆ ถ้าจะไม่ยกเข้ามาให้เสีย
กันแล้วจะดงอันนั้นมาด้วยฟ้าผ่า (b) แด่ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็เกิดจากปากจะหมุก
ถึงซึ่งจะวิเศษพาศัยยาให้ทั้งดงบุตรภรรยา (c) แด่คำอันมาดทั้งนั้นจึงให้ได้
แก่คนอันหาความดีอันได้ ประการหนึ่งให้ทาน (d) คัดคัดซึ่งคนซึ่ง
เป็นพยานหาความดีอันได้ ให้มากกว่ากันแล้วคนทั้งหลาย ในมนุษย์
(24a) โลกชน ซึ่งให้ทานคด มี๒) เสียให้มากกว่าเดิมหนึ่ง ซึ่งให้ทาน
เท่า) เสีย
เสียคน (b) คนอันหาความดีอันได้ ให้มากกว่าเดิมคนอันหาความดีอันได้
ซึ่งเห็นโดยน ๗ (c) ๑ ซึ่งให้ทานคดจากคนอันหาความดีอันได้
ให้มากกว่าคดไว้ในพื้นอากาศ แด่คน (d) อันหาความดีอันได้นั้นควร
รู้จักกันมนุษย์แล้วให้ ไปยังเกิดเป็นเปรตในเชิงเขาคิชฌกูฏ (25a) นี้ก็อันสูง

ได้เข้ามาพบผู้มีปากเท่ารูเข็มเขาเลบคนกระ ซึ่งโลหิต ในกายกินเป็นภักษา
 (b) หารสันพุทธันดรกตปหนึ่ง ครันจุติจากเปรตแล้วให้ ไปตกในมหาพรก
 ทนทุกข (c) เวทนาแสนสาหัสกตปหนึ่ง ซึ่งหมื่นว้าวรณนายนิ
 รมบาดเขาตาย (d) ขนวางเห็นแผ่นเหล็กแดง แล้วเขาเหล็กแดงครั้งสี่
 ครั้งเท่าไว้แล้วเขาขวาน (26a) นำออกตัดคนอื่นมีชื่อเสียง ซึ่งหมื่นโดยนว่าไค
 บินนั้นนายนิรมบาดเขาตาย ขนวางเห็นแผ่นเหล็ก (b) แหงแล้วเขาหอกอัน
 ใหญ่แทงหูขวาทะลุออกหูซ้ายแทงหูซ้ายทะลุออกหูขวา ซึ่งหมื่นไค (c) แทน
 ว่าไคเห็นนายนิรมบาดเขาตาย ขนวางเห็นแผ่นเหล็กแดง เขาขอเกี่ยวควา
 ซ้าย) ครว (d) ชอกมา แลคนผู้ทำความชั่วหนโค่นกถวไทยแดงไปยัง
 ขวา)
 รุมคู่นรกอันเต็มไป (27a) ถ้วยตามกษามเกิดคพด้านซ้ายซ้าย มีตัวอัน
 ดตายไปแล้วเกิดขึ้นมาแล้วทุกข (b) เวทนาอีกแล้ว ครันจุติจากนรกแล้วจัก
 เกิดเป็นสุนัขหรือคนเป็นสัตว์เดือลิ้ง (c) ถ้าเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นง่อยเปลี้ย
 แต่ในครรภ์เจตนาหนีชดหุ่นนั้นจนเป็นคนเสีย (d) ถ่อมขี้ไปแต่กำเนิดเกิด
 วิบัติสรรพต่างๆ แลไทยอันตรายซึ่งกล่าวมาทั้งนี้ คงได้ (28a) แก่พญาน
 อันหาความชั่วหนโค่น ก ถ้าแต่ผู้เป็นเด็กชัพญานกล่าวแต่ความชั่ว
 (b) ตามจริงใช้ แลเกิดมาในภพใดๆ ถ้าเป่บุญจะบริสุทธไปด้วยรูปโฉม
 พรวณรัตน์ (c) ฐานชั้นประเสริฐบังเกิดเป็นนักปราชญ์อุปถัมภ์ด้วยปรีชาชาญ
 ถิ่นเป็นสัตว์จะมีพรวณรัตน์ฐาน (d) อันไต่บุรณ แลณแห่งตนอันมี
 ความดีงามนั้นไปในอนาคตจะทรงพระโคตรบุญกรรมอัน (29a) เป็นที่จะ
 ยกเอะทะกคะในพระพุทธเจ้าอันงามแก่ พระศรีอริยเมต ไตรยเจ้าอันจะมา

ตรีศ(๒)ในภายภาคหน้า แลจะมายหน้าเข้ายังพระอมิตตมหานครนฤพานนั้น
 แล ๓๐๐ (๓) ๑ ซึ่งให้ผู้พิพากษาผู้ภาคการแต่งคำพยานนั้นโดย
 ระบุด้านตลอดควรที่จะฟัง(๔)ก็ให้ฟัง มีควรที่จะฟังอย่าให้ฟังให้ฟังเขาคำ
 พยานแต่ที่อื่นจริง ได้เนื้อความ(30a)ประการใดจึงให้แต่งคำคำถ้ำ
 พยานแต่ให้ผู้พิพากษาคงตั้งค้ำพยานผู้พันในอาวรณ์(๒)พิจารณาผู้โทษ
 อันใหญ่อันน้อยอันมีภายในภายนอกสรรพการแห่งอาคมาภาพให้ (๓) แจ้ง
 ในปัญาก่อนแล้วจึงให้ตั้งใจไปลงฟังคำพยานจนหนัก อย่าให้ดูอำนาจแก่
 (๔)ใจอันเป็นบาป แลพิพากษาว่าคำดำประกอบด้วยปัญญาจริงโดยคชยา
 ให้ละละ(31a)ปากเขา จึงจะสมเป็นใหญ่ในพิพากษาปรับคดีทั้งปวง
 เมื่อนั้นว่าคำพิพากษา (๒) เนื้อความคดีทั้งปวงนั้นให้แต่งคำในคำพยาน
 แลทางความให้เห็นแน่ในใจคนเลี้ยว (๓) ก่อน ถ้าได้พิพากษาว่าคำดำ
 ออกไปแล้วผู้เห็นคนนั้นไม่ควรจะหักท้วง (๔) ควรให้ผู้พิพากษาพิจารณา
 ไปจงได้จริงอย่าดูอำนาจมาถ่วงถ่วงฎีนาจะได (32a) ยี่ปราชัย
 แก่ผู้มีปัญญาอันเป็นเที่ยงแท้ ผู้พิพากษาผู้ภาคการ จงรู้ในลักษณะ
 พยาน(๒)ทั้ง ๕ ประการนี้ ก็ย่อมจะเป็นที่ธรรมเจริญแก่บุตถตทั้งปวงแ
 พยาน ๕ ประการ(๓)นั้น ก็ยวสยุดตประการ ๑ พราหมณ์สยุดตประ
 การ ๑ แพทย์สยุดตประการ ๑ (๔)ผู้ทวงสยุดตประการ ๑ หินสยุดตประการ ๑
 อันว่าพันพิศเควระหตุตแห่งพยาน (33a) ท่านกล่าวไว้ดังนี้ ซึ่งใน
 ลักษณะพยานประกอบไปด้วยของ ๖ ประการ ก็บุตถต(๒)กอบด้วยเคห
 สถานอันบริบูรณ์ ๑ คือว่าบุตถตอันบริบูรณ์ด้วยดุจดาน(๓)มาก ๑
 คือว่าบุตถตกอบไปด้วยน้ำใจเป็นสุข ๑ คือว่าบุตถตมีน้ำใจกอบ

(58a) ๒๐ มาตราหนึ่ง ผู้มีบรรดาศักดิ์อย่างพยานด้านประการๆหนึ่ง
ข้างพระสังฆาเถระสังฆ (Bradley¹⁰, I, p. 418, l. 9)

47 divisions, numérotées 21-67, dont 9 *mātrā*: 29,
30, 36, 55, 56, 61, 63, 64, 65.

2

Titres: plat: พระสมุท [.....];
tranches: กฎาน. 1 vol., 111 pp. *Dépôt:* Justice. *Cote:*
(de la Vaj.) ๒๔. *Provenance:* Vaj. qui l'avait acheté
le 6 Février 2451 (1909). *Date d'entrée:* 2472 E. B.
(1929 A. D.).

(L15x)

Ligne différentielle: (3b)...รามาศิเบศร์อินท

1(a) ๑ วัน ๕ + ๑๑ คำสุกักการ ๓๓๖๗ บัญชีพิศก ข้าราชการ
ขุนตำรวจประเสริฐ
เจ้า(b) นายราชธำมรงค์ ข้าราชการเจ้า นายเกษมราช ทาน = ๓ ครั้ง
นายโตธาดักขณ

ขอเคาะ: ๓๓๖๗

Contenu: (1)บ้านแพนบก: 3-15; (2)ลักษณะพยาน: 16-111.

(64d) ท่านองคมนตรีอันเดียว ถ้า โจท
จำเลย } จำหนังสืออักษรนั้นหมื่น

ได้เขียนคดี

กตป: p. 65.

(66a) แด่เขียนให้ว่าหมใช้ลายมอกกั ให้ผู้เขียนนั้นเขียนหนังสือ
ใหม่ให้ข้าตักษณตุ (Bradley¹⁰, I, p. 419, l. 17)

XVI สภษณมวญน

Titres: plat: complètement effacé; tranches: นิตก.
1 vol., 114 pp. Dépôt: Vaj. Cote: ๖๕. Provenance: อยุธยา.
Date d'entrée: 31 mai 2467.

(L16)

Je renvoie pour cette loi à l'édition diplomatique complète publiée dans ce Journal (XXII, pp. 117 et suiv.). Les planches qui accompagnent l'introduction du présent inventaire ont été prises toutes trois sur ce manuscrit.

Il ne faut pas tenir compte de l'erratum inséré dans certains exemplaires. Il suffit de reporter le chiffre marginal 93 à la ligne 5 de la page 146.

XVII กระจาดการ

1

Titres: plat: [พระธ]มฺก ตัก[ษ]ณ[ตระ]ดาการ ๗๕๐—
tranches: กระจาดการ, 1 vol., 177 pp. *Dépôt:* Vaj. *Cote:* ๒๖.
Provenance: achat. *Date d'entrée:* 6 février 2451.

(L17)

Ligne différentielle: (3b)...จักรพรรดิ

1(a) * วัน ๕ + ๓๐ คำสุตศักราช ๓๓๖๘ มีฉดฐัพสักราชพระพุทธรเจ้า
 หนั้นพันอักษร
 นายบุญด้ชูป (b) ราชพระพุทธรเจ้า นายเทียนนครราช } ทาน ๓ ครวง
 นายปานชาดักษณ }

รวมเศษ ๗๕๐—

Contenu: (1) นานแพนท: 3-15b; (2) กระจาดการ: 15c-177.

(15c) * จะธำรงตักษณผู้จะเปนกระดาการโดยมาพิค้ำพระธรรม
 ศาการว่า ๗๕ (d) * chandādosābhayāmohā yodhaminap-
 ativattati nihi (16a) yatitassayaso kālapakkhevacandimā-
 chandādosā bhayā (b) mohā yodhammamñātivattati abhi-
 vadḍhatitassayaso (c) sukkapakkhevacandimāti แปลเนช
 ความว่า yopuggalo : (d) อันว่าบุคคณผู้ใดผู้เปนกระดาการ ativattati
 ดัจะเสียบ dhammam : (17a) ซึ่งบุคคิธรรม chandādosābhayāmohā

ด้วยพระศกั & ประการ คือ รัชกาล ไกรช เอ (b) กอว้ตหงงแล้วพิจารณา
ความผิดจากพระธรรมดำคร แดดำเอียงเขาควย (c) ฝ่าย โสภ | อันว่า
จำเลย!

เกรียคยคเณโกศศรีสวัสดิ์แห่งกระดากการนั้ก็จะถอยเสือน (d) สูญไป ประ
คูลพระจันทรในวันกาดบักข จะตั้งซึ่งเคือครันเป็นอันมาก yopuggalo
(18a) อันว่าบุทคตผู้ไคผู้ไปนกระดากการ nātivattati นมไคด้วงเดี่ย
dhammam ซึ่งยุคิขรรน (b) ด้วยพระศกั & ประการคังกล่าวแล้วแต่ประ
กอบด้วยคังด้างพิจารณาอีกคั : (c) แห่งราชกรทงปวงถูกค้องตามพระ
ธรรมดำครกล่าวไว้นั้น อันว่าเกรียคยคเณโกศ (d) ศรีสวัสดิ์นังคต
แห่งกระดากการนั้ก็จะจำเวญขึ้นทุกวัน คูลพระจันทรในวันคู้ขบัก
(19a) ๑ ขธิบายว่าเมื่อคู้ความทงด้องข้างมาดังเดว ขย้าให้พิจารณา
บงคัมบันชาอีกคั (b) โดยวิธีหมายชาดัก ให้มีเมคคากคู้ความทงด้องข้าง
ด้วยจักรอันแถมอ : (c) ให้เอาคคันเป็นเก็จทงก้งวอดแห่งคณถักกระดากการ
ผู้ไคให้กาดงแถคู้ความ (d) ผู้เกจ ก็นันข้างหมไคบงคัมบันชาโดยพระ
ธรรมดำคร อันว่ากระดากการผู้ (20a) นั้นครันกระทำกาดกริยาตายแล้ว ก็
จะไปให้มีขุขในขบายภุม ทนทุกเวทนา (b) ขุขจั้งการ เปนเปรต
มีเทตเมือใหญ่เตาไมจอบมีเปลวไฟลุกรุ่งเรื่อ ควกเขา (c) วัชระ
ม่งสะแห่งคณบวิ โภคเป็นภักษาหาร ครันพันจากขบายภุมแล้ว นามังเก็ค
(d) เปนมนุษย์ ปาปะการจะเค็คคันจะคานคณง นี้องคไคยระวิกตคูลทงภาพ
มีปาก (21a) เทนณเปนคัน นมด้วยชาติเป็นอันมาก ๑. ถ้าแถง
ดัคชนพระศกั & ประการ : (b) ถ้าหับกระดากการพิจารณาความโดยสังเขป

- (d) ^๕ตามปรการณน sangabakāro คือข้อความที่ควรจะสมเคราะห์ให้
แล้วแต่เปรียบ (26a) เทียบให้แล้ว * saddheyyavacasā คือกล่าวด้วย
คำให้คู่ความควรจะเชื่อฟัง * niggaho (b) คือกล่าวด้วยคำควรจะรู้
ขึ้นให้รู้ขึ้น * tinālassato มีได้เคยศรัทธาในความ (c) ตามปรการ
ณน viruddhacodanam คือผู้พากษานักด้านวรเอาใจใส่ทุกท้วง *
(d) sattāhabbhantarapucchanam คือถามความในพายุใน ๘ วัน *
anālasyagadatam (27a) คือกระตการเร่งพิจารณาว่ากล่าวให้
เสร็จตามพระราชกำหนด * tidalhato (b) ให้มันในความมีด้านปร
การณน akkharadalho คือมันในถกขัตเขียนด้านวร * (c) bakkhyā-
dhāro คือมันถกการให้มันในถ้อยคำด้านวร * bandhidalho (d) คือผูกถ้อย
คำด้านวรถกภาโวให้มัน * tiissaro เป็นอัครภาพในความ (28a) ตาม
ปรการณน anuyūṇjakissaro คือกระตการตั้งคนให้เป็นอัครภาพ *
(b) * codacudigakissaro คือเอาตัว ^{โจท} } เป็นอัครภาพในคดี *
จำเลย
- tesam vā (c) dissaro คือให้ฟังเขาแต่ด้วยคำด้านวร ^{โจท} } เป็น
จำเลย
- อัครภาพในคดี * (d) tidhammato กล่าวความโดยธรรมมีด้านปรการ
saccadhammam คือวินิจฉัยคดี (29a) โดยตั้งตามพระธรรมด้านวร *
ujudhammam คือวินิจฉัยคดีโดยข้อตามพระธรรม (b) ด้านวร * sam-
madhārīdhammam คือวินิจฉัยคดีโดยอันเดิมตามพระธรรมด้านวร *
(c) timaggato อุปายแห่ง ศคมีด้านปรการณน mahānaggagama-
nam : (d) คือคำเนินตามทางใหญ่ คืออุปายวินิจฉัยโดยคำนำพระธรรม
ด้านวร * kumagga (30a) vivaṇṇanam คือเว้นจากทางผิด คืออุปาย
วินิจฉัยมิได้เห็นแก่ได้กัมศ * sāta (b) madhigatadhammam คือ

พิจารณาจากทางใหญ่ คือศึกษาตามคำภีร์พระธรรมดำรัสให้ (c) จำนวน ๓
 ๑ อันว่าเหตุแห่งกระดาการ ๒๔ ถูกยึดโดยอริตตะ (d) มาติดค้างพรรณา
 มาหา พระ ๒๒ (31a) ๑ อันว่าลักษณะกระดาการหกจำพวกโดยพระธรรม
 ดำรัสข้างหลังชนทภาษกถาวตงน (b) ๑ pakkhaatthampattoceko
 ratthakosamamāniko anuthapikoraññāto (c) anuññāto
 chadhāmato ๑ pakkhaatthampattoceko ประการหนึ่งกระ (d) ตา
 การเป็นผกฝ่ายคู่ความข้างหนึ่ง ratthako ประการหนึ่งกระดาการเป็นนาย
 (32a) ร้อยนายตรงเนืองนชก samamāniko ประการหนึ่งกระดาการมี
 ใจ (b) เสนอทั้งต้องข้างคือนมโคธวเธียง anuthapiko ประการหนึ่งกระดา
 การตั้ง (c) ไว้ร้องกระดาการผู้ใหญ่ raññāto ประการหนึ่งกระดาการอัน
 พระมหากษัตริย์ (d) จีราชตั้งไว้ anuññāto ประการหนึ่งกระดาการอันคู่
 ความขมให้บังคับเอง อันว่า (33a) กระดาการมีลักษณะ ๖ ประการดังนี้
 นักปราชญ์พึงรู้ อันว่ากระดาการพระมหา (b) กระษัตริย์ตั้งนั้น ถ้า
 บังคับคณิศไรศวร ให้กระดาการใช้กรพยเท่าบังคับ (c) ผิดนั้น อันว่า
 กระดาการบังคับชอบแล้ว แต่คู่ ความถ่วงโทษกระดาการ (d) ใช้ให้ใหม่
 เปนต้องเท่าทพยอันกระดาการบังคับนั้น เหตุใดจึงกล่าวดังนี้ เหตุ
 (34a) บุคคลผู้หนึ่งเดิมกระดาการอันบังคับเป็นธรรม แต่เดิมศพระราช
 บันฑิต (b) อันว่ากระดาการคู่ความทั้งต้องข้างขมให้บังคับนั้น ถ้าแย้ง
 กับบันฑิตไรศา (c) โทษมิได้เหตุคู่ความทั้งต้องข้างให้บังคับเอง อันว่า
 กระดาการห้าประการ คือกระ (d) ตาการเป็นผกฝ่ายคู่ความข้างหนึ่งกต
 คือกระดาการเป็นนายร้อยนายตรงกต (35a) คือกระดาการบังคับด้วยจิต

ขึ้นเสมอทั้งต้องกีดกัน อัครธรรมาการอันธรรมาการผู้ (b) ใหญ่ ตั้งให้เป็น
รองอาศรมานักกีด แต่คืออัครธรรมาการอันพระมหากษัตริย์ทรง (c) หนัก แต่
ธรรมาการทั้งห้าประการนี้ ถ้างับกับคตินั้นแล้วแต่คู่ความมีเดิม (d) ใจจะ
อุทธรณ์เอาเพื่อความเป็นมาใหม่กับเจ้าได้ อันว่าธรรมาการแต่คู่ความมีเดิม
(36a) กันใหม่กับคตินั้น ถ้างับกับคตินั้นคู่ความมีเดิมใจ จะเอาอุทธรณ์
เพื่อความเป็นมา (b) ใหม่ให้รับกับใหม่ได้โดย เหตุอันความนั้นคนทำต้อง
กอบปรักด้วยอุทธรณ์ (c) ให้ผู้รับกับ ๑ อันให้ให้ธรรมาการรับกับรับ
คดีทั้งปวงให้บริบูรณ์ ๑ ประ (d) การคดีเจริญ ๑ คือพิสดาร ๑ คือจะปรับ ๑

ให้ โจทก์ }
จำเลย } ระบุเห็นด้วย ถ้าแต่ความ ๑ (37a) ประการนั้นบริบูรณ์ไว้

แม้รับกับแล้วถึง ๑ ก็กีดกันว่าเจ้าได้คู่ความ ๑ (b) ๑ กีดกัน
อัครธรรมาการอันในพระธรรมศาสตร์ โดยต้องรับแล้วแต่เท่านั้น ๑
(c) ๑ ทนจะสาแดงซึ่งคำคดีอันในพระธรรมศาสตร์ โดยพระราชบัญญัติ
จัดเป็นบท (d) มาตราอันมีมาโดยลำดับโบราณราชประเพณีสืบมาดังนี้ ๑
(38a) ๑ คู่กันคดี ๑๙๙๑ กีดกันกันกีดกันเคียดเคียดเคียดเคียด เคียด
บรม (b) บพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัวองค์ในบุษบถมาตามหาปราชญ์
ทศเดชาคนธัญญ์ (c) เห็นไรต์บังคับผู้พระกรรณมา ด้วยถูกขุนทั้งหลาย
พิพากษาความโดยพระธรรม (d) ตำราพระราชกฤษฎีกา อันท่านกล่าวไว้
โดยยุติธรรมแล้วคนผู้รายคดีเคียดเคียด (39a) ผู้พิพากษาทั้งนี้ จะควรเป็น
ตั้งฎาจะชอบด้วยราชการพระเจ้าอยู่หัว มีพระราช (b) โองการว่าแต่สืบ
ไปเมื่อหน้าให้ท่านผู้ถูกขุนเจ้าราชันย์และผู้ถูกขุนการพิพากษา (c) เดิมมีทุกกระ

ทรง ให้พิภภาคษามังคัมภีร์มาโดยพระราชกฤษฎีกา อนึ่งให้ (d)
 นามมหาดไทยตรวจดูความถูกต้องของบัตร ๓ คาบ ย้ำให้ขาดได้ ถ้า
 ความ (40a) อันใดพบ } เดือนให้รู้เนื้อความ นัยากฎง่าย มีได้ง่าย

บมของวัดใช้ (b) หมัดคัดให้ราชทูตจะไว้ให้ใช้ให้เขาทูตใช้ได้
 ไว้โดยอาชญาท่าน อนึ่งนาย (c) พระตำรงให้ระวังดูความผิดโดยราช
 มัดให้ขาดเป็นนิตยครเข้าทำทุกวันอย่าขาด : (d) อนึ่งถ้า ความบมของวัด
 จะพิภภาคษามังคัมภีร์มาโดยพระราชกฤษฎีกา ให้ขุนนางขุนหมื่นเจ้ากรม (41a) ให้ช่วย
 ว่า ถ้าพิภภาคษามัดให้เขากรมมังคัมภีร์พระพุทธรูปเจ้าอยู่หัวจะคดีเอง
 50 divisions, numérotées 1-50, dont 48 *mātrā* et 2 อนึ่ง.

(90d) ตัวนั้นมา แลมันนั้นเป็นใช้กระดาการปล่อยมันไปตั้งเดือน ๕ } วัน
 ๕)

มนตาย

กตบ: p. 91.

(92a) จะกดาวเตาโทษกัฏฐ์ให้เกาะนั้นมิได้โดย ถ้าแต่เกาะท่านมา
 ไว้ท่านลายทวิษ (Bradley¹⁰, I, p. 467, l. 10)

10 divisions, numérotées 51-60, dont 9 *mātrā* et un
 อนึ่ง (57).

(106b) ๑ สุกุมัก ๑๑๑ ศกชวคณกัฏฐ์กวาดบมกษณาวะมัตถกษณกษณ
 จารพระบาท (c) ดมคัมภีร์พระพุทธรูปเจ้าอยู่หัว เด็ดจในพระที่นั่ง

มกุฎพิมานถนบวร (d) พานิชโพชนมหาปราสาท นักรราชโองการ
 ครังแก่พระสารประเสริฐ (107a) ให้แก่งพระราชกฤษฎีกาไว้ว่า ๗
 58 *mātrā*, numérotés 61-118.

2

Titres plat: ๑ พระสมุค พระโอบการตักษณกระตการ ๗๑—
tranches: กระตการ 1 vol., 177 pp. *Dépôt:* Justice. *Cote:*
 néant. *Provenance:* inconnue *Date d'entrée:* inconnue.

(L17x)

Ligne différentielle: (3b)...จกรพรตวิราชา

(10) ๑ วัน ๕ + ๑๑ คำจุตศกรราช ๑๑๖๗ บันดูลักศก ขาพระพุทเจ้า

หมื่น พมดอักษร

นายชานาญอักษรรูป (b) ขาพระพุทเจ้า นายเทียบครราช } [ทาน]
 นายปานชาตักณ }

๑ ครัง ๒๒๕๗ ๗๑—

Contenu: (1) บานแพนท: 3-15 b; (2) กระตการ: 15c-177.

(94d) กฤษฎีกาท่าน ถ้าเจ้ากรมมี ^{บม} } ตามไร่ ท่านว่าเดมิก
 ทา }

พระราชอาญาท่าน

กตบ: p. 95.

(96a) ถ้าเจ้ากรมกฏหมายคำ ^{กรบ} } แล้ว แต่ให้นายความผิดหา
 รา }

ตัวกรพยสังไค ๆ (Bradley¹⁶, I, p. 468, l. 6)

(à suivre)

NOTES & QUERIES

 SIAMESE: i-ɯ = -œi.

It is a well known fact that in Siamese the combination i-ɯ gives the sound -œi and not -ei. In other words, what is now pronounced *lei* in modern Siamese is still written *lei*. In every other combination, *œ* has a sign of its own, different to that used for *e*.

To account for this anomaly one must surmise that *lei* is derived from an older form *lei*, which was still pronounced *lei* at the time when the Siamese language first came to be written.

The process of change from -ei in -œi is in no way unusual. It is merely a differentiation of elements in the same diphthong, which is a familiar process in phonetics. But there is one point to which apparently attention has not yet been drawn, and although not very startling yet deserves to be put on record.

Siamese admits only of differentiated diphthongs: it has neither -ei nor -oy, only -œi, -oi etc., on the one hand, and -œy, -oy, etc., on the other⁽¹⁾. When Siamese diphthongs, of the oi and ey types have their origin in prehistoric diphthongs of the -ei or -oy type, the process which evolved differentiated diphthongs was completed, in the majority of instances, before Siamese was reduced to writing. In one unquestionable instance (i-ɯ), however, the actual transition from one type to the other took place some time after the beginning of the historical period.

J. BURNAY.

---

(1) I must point out, in this connection, that the order, possibly traditional, in which Phya Si Sūnthon Vohān (Nōi) arranges the constituents of *มื่อมื่อ* in his *พจนานุกรม* (1st ed. p. 135) shows very clearly the facts mentioned in the text.

The theory of phonetic differentiation was laid down by M. A. Meillet, in the *Mémoires de la Société de Linguistique*, vol. XII (1903), p. 16. See, especially, p. 27 sqq., with the French example: *rei* > *roi*.

BOOK REVIEWS.

JOURNAL DU VOYAGE DE SIAM FAIT EN 1685 ET 1686 PAR MONSIEUR L'ABBÉ DE CHOISY, précédé d'une étude par Monsieur GARÇON - 1 volume, 0,21 x 0,16, pp. XLIV+296+4 n. chif. Paris. Editions Duchartre et Van Buggenhoudt, 15 rue Ernest Cresson, 1930 - 38 francs.

On voudrait n'avoir aucun mal à dire d'un livre agréablement présenté, aux illustrations bien choisies, qui remet à la portée du public simplement curieux et lettré une relation très lue autrefois et qui méritait de l'être. Le charme un peu agaçant du voyageur infatigablement spirituel qu'était l'Abbé de Choisy peut encore agir.

Il est regrettable pourtant que l'introduction, parfois déclamatoire, que Monsieur Maurice Garçon a mise en tête du volume, pèche si souvent contre l'exactitude. On peut lui reprocher aussi d'en dire trop ou trop peu. Trop, puisqu'elle comprend une description - cavalière - du Siam et une esquisse historique du royaume d'Ayuthia depuis ses origines; trop peu, puisque l'essentiel, le personnage de Choisy et les ambassades, est traité sommairement quoique verbeusement.

Voici quelques remarques.

Le pont du chemin de fer, le seul, pour quelque temps encore, à franchir le Ménam, se trouve à plusieurs kilomètres en amont de Bangkok et n'est visible d'aucun point du fleuve situé en aval de Bangkokem. Une phrase de M. G. p. II, laisse entendre le contraire.

P. XI. M. G. écrit que le " Prince U-Thong, suzerain d'une féodalité brillante, fonda en 1349 la ville d'Ayuthia, qui devait pendant plus de quatre siècles demeurer la capitale inexpugnable d'un royaume puissant."

On s'accorde à penser aujourd'hui qu' Ayuthia, capitale, a été fondée en 1350 par un Prince d'U-Thong. Il n'y a pas d'apparence que la société siamoise d'alors fût d'un type féodal, au moins si l'on donne à ce mot un sens un peu rigoureux, et M. G. semble oublier qu'Ayuthia a été occupée par les Birmanes en 1569, sinon déjà une première fois en 1564, où la prise de la ville ne fut prévenue que par la conclusion de la paix.

Sur les ambassades de Louis XIV, on a le très consciencieux travail de Lanier, dont la lecture aurait épargné à M. G. quelques

erreurs. Si l'on s'en tenait par exemple à une phrase de la p. XV de l'introduction de M. G., on serait tenté de croire que l'ambassade siamoise de 1680 s'est embarquée au Siam sur le *Soleil d'Orient*. Or Lanier dit, correctement, que c'est le *Vautour* qui conduisit les ambassadeurs à Bantam, où le *Soleil d'Orient*, venu de Surate, les prit à son bord.

M. G. assure encore que Mgr. Pallu et Mgr. de La Motte Lambert « annonçaient (à Siam) un Dieu nouveau, redoutable et jaloux, au nom duquel, pendant quarante ans, on allait mettre à feu et à sang le royaume heureux et paisible établi sur les bords de la Ménam, aux eaux riches et lourdes de fertilité. » Or, en premier lieu, M. G. cite quelques lignes plus loin un morceau de Mgr. de La Motte Lambert où il est dit que lors de son arrivée il y avait près de deux mille catholiques à Siam. Le Dieu qu'il prêchait n'était donc pas si nouveau venu « sur les bords de la Ménam, aux eaux etc. . . . » M. G. dit aussi que l'on allait pendant quarante ans (après l'arrivée de Mgr. de La Motte Lambert) mettre le Siam à feu et à sang au nom du « Dieu nouveau. » Quarante ans font beaucoup. Mgr. de La Motte Lambert étant arrivé à Siam en 1662, nous sommes invités à croire que le Siam, jusque là si paisible (!) ne fut plus qu'un charnier jusqu'en 1702. À part la répression siamoise, qui paraît avoir été bénigne, et la révolution de palais de 1688, qui n'était pas sans précédent dans l'histoire du Siam, les actions les plus sanglantes qui signalèrent le conflit des Siamois avec les chrétiens catholiques, sont celles qui mirent aux prises les troupes du nouveau roi et les troupes françaises, déjà cruellement éprouvées par les maladies.

Comme, en mettant les choses au pire, il n'a pas dû périr dans les divers engagements plus de quelques centaines d'hommes, on est bien obligé de s'avouer que M. G. s'est laissé entraîner par son éloquence. D'ailleurs, après le départ de Desfarges, bien avant 1702, la France avait renoncé à sa politique siamoise.

On pourrait multiplier les remarques de ce genre. La plus grave dans l'introduction de M. G. c'est la manière dont il traite Phaulcon. Les règles morales au nom desquelles il condamne le Grec sont des plus respectables. Mais on aurait voulu des explications là où M. G. se contente de vitupérer. Monsieur Constance a long-

temps vécu dans l'imagination de beaucoup de Français et d'Européens. Le roman d'aventures que forme sa vie a amusé des générations. Malheureusement on ne sait presque rien du M. Constance historique. Sa mémoire a été abondamment desservie par ses panégyristes jésuites, qui prétendaient voir en lui un bon serviteur de Dieu, mort au moment où sa politique allait établir la foi dans une nation païenne. D'autres l'ont beaucoup attaqué avant d'avoir compris ses difficultés. Forbin, ni aucun des ambassadeurs français ne pouvaient le supporter. Lanier lui-même, qui a beaucoup utilisé le mémoire mesuré de Céberet, paraît n'avoir pas toujours vu combien la situation du malheureux était impossible. Quant aux documents siamois, ils sont fort maigres. Pourtant, le Grec mériterait d'être mieux connu. Il avait l'esprit politique, il semble avoir été un administrateur capable, on ne nie pas qu'il fût dévoué à son maître et Forbin, qui était brave, reconnaît que Phaulcon l'était aussi. Mais quantité de détails restent obscurs ou ignorés et nous ne parvenons pas à suivre la pensée de M. Constance au temps des ambassades, malgré les renseignements qui ont été sauvés du côté français. Or, sur tout cela, M. ti. ne nous apprend rien.

J. B.

THE GOSPEL OF ST. MARK IN MUSSÖ.

To its numerous translations of the Bible, or parts of it, the American Bible Society added, a few years ago, that of the Gospel of St. Mark, which has been translated from its version in Northern Lāo or Thai Yuan into the language of the Mussö. The translation under review was made by one of the native pastors belonging to the American Presbyterian Mission in Nakhon Lampang, the Rev. Duang Dee by name. The characters used for this translation are the Northern Tai or *tua tham*.

The Müssö, to spell their name more phonetically, are a very interesting and picturesque people. They form a branch of the Tibeto-Burmese family and are comparatively new comers to Siam. The first Europeans to meet them in this country were the late Dr. McGilvary, so befittingly called "the Apostle to the Lāo", and Mr. McCarthy who both, more than forty years ago, visited some of their villages perched high up on the flanks of the lofty mountain, called Doi Phā Hum, which, situated to the north-west of Mu'ang Fang, lies in the utmost north-western corner of the circle of Payah. Both Dr. McGilvary⁽¹⁾ and Mr. McCarthy⁽²⁾ have described the Mussö in the respective books written by them, while Sir George Scott⁽³⁾ and Mr. W. A. Graham⁽⁴⁾ have treated them more fully in their books on Burma and Siam respectively.

The Müssö or, as they mostly call themselves, Lahn, live on the lofty mountain ranges and plateaus bordered to the west by the Salwin and to the east by the Mekong river. Their actual northern boundary seems to lie at 24° northern latitude, while the most southern point reached by them during their migrations is found a little to the north of 20° northern latitude. However, from the historical evidence possessed by us it seems without doubt that the

(1) Dr. Daniel McGilvary, "A half century among the Siamese and the Lāo", 1911.

(2) James McCarthy, "Surveying and exploring in Siam", 1902.

(3) Sir George Scott, "Burma", 1923.

(4) W. A. Graham, "Siam", 1924.

Photo by Mr. R. W. Money.

Black Müssö, west of Chieng Rai, in the Shan States,
known as Lahu Na, i.e., black Lahu.

Musso originally inhabited a country lying much farther to the north. Probably the eastern marches of the Tibetan borderland were their first homesteads, from which Chinese conquests and oppression drove them, as so many other liberty-loving peoples, southwards towards the confines of the Further Indian peninsula.

That the Musso are an ancient race is proved by the Chinese chronicles, which mention that in 796 A. D. they were subdued by a King of Nan-Chao (a Thai King).

It seems also that the Musso are identical with the Mosso who at present live between 29-33° northern latitude and 79-103° eastern longitude, in the country called by the Chinese "the territory of the 18 native chiefs", which adjoins the eastern slopes of the mighty Tibetan plateau. Here they formed an independent kingdom with Li-Kiang as capital and in 1548 and 1561 they beat back Tibetan invasions. In the beginning of the 18th century the Musso invaded the Mekong and Yangtze valleys and, allying themselves with the Chinese, they again fought the Tibetans. However, as so many other aboriginal tribes of southern and south western China, they had to bow down to fate in the form of the relentless Chinese pressure, partly military, partly pacific, and the last independent Mosso sovereign, a queen, even called in the Chinese and handed over the power to them⁽⁵⁾. Meanwhile a great number of the Mosso or Musso had migrated southwards to the territory mentioned in the beginning of this note, most of which lies inside what is called the Sibsong Pannā.

Sir George Scott says that here they seem to have had a sort of confederation of their own—the so-called 36 Fu or chiefs. This confederation at one time was overrun by the Burmese and placed under the rule of the governor of Mu'ang Laem. In the Chinese part of the Pannās, Lahu power maintained itself unshaken up till 1887, when they were attacked by the Chinese who brought Krupp artillery against them and thereby succeeded in breaking up their confederation. Since then there has been a steady immigration

(5) Fathar F. Gervé "Notes sur les marches Tibétaines du Ssou Tchuan et du Yunnan"—Bulletin de l'Ecole Française d'Extrême-Orient, Volume XXIII (1933).

of Mussö into the British Shan States and partly also into Siamese territory.

To avoid confusion be it noted that the Mosso call themselves Na-chi, while the Mussö in the Chinese and British Shan States and Siamese territory call themselves Red, Black, and Great or Yellow Lahu; the Black and Red Lahu living in the southern part, while the Yellow or Great Lahu live in the northern part, near China. The names Mosso and Mussö are thus only Chinese nicknames. The Mussö or Lahu seem to be closely related to the Ngo-su or Lolos, the proud independent warrior people living in the Szechwan and Yüman provinces; and that their respective languages are allied goes without doubt. There are different dialects of the Lahu living in British territory between which there is considerable difference. The Mussö in Siamese territory belong to the Black and Red Lahu.

Physically the Mussö are a well built people with remarkably straight-set eyes. Their northern brethren, the Mosso, are said to be tall and powerfully developed, men as well as women, thereby resembling their giant cousins, living in the rocky fastnesses of Szechwan, who must belong to one of the tallest races on the earth⁽⁶⁾. The Mussö of Siam are, however, not of any extraordinary height, being generally described as people of middle height. Perhaps they too have suffered under that law of nature which decrees that, when tall races migrate from a northern country with a temperate climate to a southern tropical one, they become smaller the farther south they wander.

The Mussö are known for the strong bond of solidarity which knits together their clans and tribes; during the eighties and nineties of last century the Siamese Mussö living on the hills to the north west of Mu'ang Fang were governed by a certain Phraya Kili, who wielded great power. Without going into details it may here be added that the Mussö are "rai" cultivators, where they annually destroy considerable tracts of forest, and that opium smoking is rather common among them. However, according to people, who know them

---

(6) Major Vicomte d'Ollone, *In Forbidden China*, 1908.

Photo by Mr. H. W. Moore.

Lahu woman, east of Chieng Rai, in the Chieng Tung State, where they are numerous; they are known as Lahu Shi, i.e., yellow Lahu.

well, they seem to possess many attractive traits of character, such as courage and honesty. If cured of their craving for opium they might therefore offer a good recruiting material for the border gendarmerie. The American Presbyterian Mission at Chieng Rai has recently started work among the Mussŏ of which some communities have now settled in the hills to the east of that town, and some 60-70 individuals have been converted from their animistic belief to Christianity. The American Baptist Missionaries in Chieng Tung claim over 17,000 baptized Lahu and have translated part of the new Testament into the Lahu language.

As all other people the Mussŏ are subject to the laws of transformation, and this is best seen in their manner of dress. Their women are now giving up their large picturesque headdress for the chignon of the Tai Yuan girls, while for their colourful nether garments the pā-sin is now being substituted.

A close study and detailed description of the Mussŏ, their customs, manners, beliefs and language is therefore urgently needed, and it is to be hoped that volunteers will come forward to perform similar yeoman work to that which was done some years ago when, by the thoughtful assistance of General His Serene Highness Prince Bovaradej, at that time the Viceroy of the twin Circles of Payab and Maharastri, the Society came into possession of several very valuable monographs on the non-Tai peoples of Payab written by Siamese officials in reply to the Siam Society's Questionnaire. The writer of this note is much indebted to Mr. R. W. Moore of the Christian High School for the two photographs illustrating the text.

ERIK SEIDENFADEN.

แผนโบราณคดี ประชุมศิลาจารึกสยาม ภาคที่ ๒ จารึกกรุง
ทวารวดี เมืองตะไกร้ แต่เมืองประเทศราชชั้นแรกกรุงศรีวิชัย ทางนคร
จำปาศักดิ์ เขตต์ ขั้วระแวกแดง แล้ว พิมพ์ภาษาไทยแลภาษาฝรั่งเศส
ต้นเค้ากรมพระสวัสดิ์วัฒนวิเศษ - โปรดให้พิมพ์ ในงานฉลองพระ
ชนมายุครบหมื่นปีเจ้าพระชนกชนนี พระพุทธศักราช ๒๔๗๒ โรงพิมพ์ ใต้ถนน
พิพิธพจนานุกรม.—

Institut Royal Service Archéologique. RECUEIL DES INSCRIPTIONS DU SIAM. DEUXIÈME PARTIE: INSCRIPTIONS DE DVĀRAVATĪ, DE CRĪVIJAYA ET DE LĀVO éditées & traduites par G. COEDÈS Secrétaire Général de l'Institut. Volume publié par ordre du Prince Svasti Vattana Visishta de Siam en commémoration du jour anniversaire où il parvint à l'âge atteint par ses parents.

Bangkok, Bangkok Times Press, 1 vol. in - 4°, pp. 4 n. chif. + 52 + 10 n. chif. + 59, illustré de 22 pl. hors-texte.

Monsieur Coedès continue avec patience la publication de son Corpus des Inscriptions du Siam. Voici enfin le second volume, qui contient quatorze inscriptions, (XVI à XXIX) publiées d'après les mêmes règles que les inscriptions du volume I.

Nous avons maintenant l'épigraphie de Dvāravatī et de Lāvo d'une part, des dépendances de Crīvijaya en territoire aujourd'hui siamois de l'autre. Dans les introductions, M. C. a résumé avec sa netteté habituelle ses travaux antérieurs sur l'histoire du Siam du sud-ouest avant les Siamois.

Les deux pages (1 et 2) de l'introduction française qui traitent de la sculpture pré-khmers seront les bienvenues auprès de ceux qui s'intéressent à cet art, si proche encore de ses origines indiennes et dont quelques spécimens (voir pl. IV, figure de droite, et surtout pl. VI) sont beaux. Il faut regretter ici que les moyens dont il disposait n'aient pas permis à M. C. d'obtenir de bonnes planches. L'illustration est la seule partie faible du vol. II du Corpus comme elle était la seule partie faible du vol. I.

CORRESPONDENCE

I

XVIIIe CONGRÈS INTERNATIONAL DES ORIENTALISTES.

Secrétariat : Musée Ethnographique,

Rapenburg 67/69, Leyde, Pays-Bas.

Première Communication.

En vertu de la décision prise le 1 septembre 1928 à la dernière réunion du XVIIeme Congrès International des Orientalistes à Oxford, le XVIIIeme Congrès devra se réunir aux Pays-Bas.

Un comité s'est formé dans la ville universitaire de Leyde pour organiser la préparation du prochain congrès. Ce comité a décidé provisoirement que le XVIIIeme congrès se réunira à Leyde (lieu de réunion du VIeme congrès en 1883) dans la semaine du 7 au 12 septembre 1931.

Le comité adresse cette première communication aux orientalistes et aux sociétés orientalistes en les priant de lui accorder leur collaboration, pour que le congrès soit assuré d'une réussite complète. Nous espérons qu'on voudra donner au contenu de la présente communication une publicité aussi grande que possible.

Le comité se propose de faire paraître dans quelques mois une seconde communication, accompagnée de l'invitation définitive pour le congrès.

Leyde, avril 1930.

J. H. KRAMERS,
Secrétaire.

II

Singapore, 23rd June, 1930.

Dear Sir,

I have lately read the long review (Journ. Siam Soc. XXXIII, 1930, pp. 211-239) of Father Schebesta's book "Among the Forest Dwarfs of Malaya", and would draw the attention of those interested in Siamese Negritos to an account of a visit which, at my request, the Chief Secretary, F. M. S., permitted Mr. I. H. N. Evans of the F. M. S. Museums to make to Trang, Patalung and Senggora in 1924 for the purpose of studying these people. - (Journ. F. M. S. Museums XII, 1926, pp. 35-54, plates VI-VIII).

A principal object of the visit was to ascertain if the Siamese Negritos, free at present from contact with Malays and Sakai, possessed a language different from that spoken by the Semang of the Malay States.

A vocabulary of over 150 words was obtained at Chong in Trang and the result was disappointing. Quite a number of Malay and Sakai terms occur and, on the whole, the Chong Negritos speak a dialect little dissimilar from those of Malaya.

Have the Siamese Negritos wandered up from the south, or were they once in touch in their present habitat with Malays and Sakai who have been expelled thence?

Your reviewer refers to that very cleverly written book "The Adventures of John Smith in Malaya: 1690-1695" by the late Abraham Hale. Like many others he apparently fails to realise that, though based on a considerable amount of reading, it is as much a work of fiction as the "Adventures of Robinson Crusoe".

Yours sincerely,
C. RODEN KLOSS.

The Editor,

The Journal of the Siam Society,
Bangkok, Siam.

[Published for the Siam Society by J. Burnay, Editor, and
printed at the Bangkok Times Printing Office, Bangkok, in
October, 1930.]

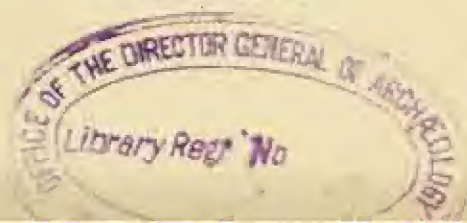
THE
JOURNAL
OF THE
SIAM SOCIETY
(JSS)

VOLUME XXIV

BANGKOK

MCMXXXI

VOL. XXIV., PT. 2.

APRIL 1931.

THE
JOURNAL
OF THE
SIAM SOCIETY
(JSS)

BANGKOK
MCMXXXI

(48a) ๐ มาตราหนึ่ง ถ้าผู้มีความตั้งใจหา ขาญา
บุตร กรมการผู้เป็น

กรมการใดก็ตาม (Bradley¹⁰, I, p. 490, l. 15)

2

Titres: plat: ๐ ท[ร:]ณ์[ท.....]

tranches: presque complètement effacés. 1 vol., 73 pp.

Dépôt: Vaj. Cote: ๖๘. Provenance: achat. Date d'entrée: 5 février 2451 (1908).

(L18x)

Ligne différentielle: (1d)..... ทวารวดีหัวขุทท

1(a) ๐ รัตน ๔+๓๐ คำพูดศักดิ์สิทธิ์ ๓๖๘ มีอยู่ดัดแปลง ขาพุทธ

	หมื่นหมื่นอักษร	} กรม ๓ ทรงขอ
เจ้านายเอกอัคร (b) ขาพุทธเจ้า	นายเทยรทวาร	
	นายโคธาดอักษร	

DE: TE--

Contenu: (1) ปาณพจน: 3-15; (2) อักษร: 16-73.

(16a) * yodhammasātendaretidosam akkhaddasā-
namvivīdhampuneva attāñcanamson (b) darocanāma pak-
kāsitovanavamopīaṅgo dvādassasuddhuttariekkavīso 5

(c) *asājanattopāṇcaviṣaṇā* ข แปลงเพี้ยนความว่า *yosabhāvo* อัน
 ว่าสภาวะอัน (d) ไต่ *udareti* ยกขึ้น *dosāṇa* ซึ่งโทษก็ *akkhad-*
dasānam แห่งผู้พิจารณา (17a) กระบวนการทั้งหลาย *udareti* วั
 ฒ *aṭṭaṇa* ซึ่งความเต็มก็ *vividham* (b) มีประการต่างๆ *puneva*
 ใหม่ *sosabhāvo* อันว่าสภาวะนั้น *pakkā(c)sito* อันมีในตำรา
 ดำรงไว้ *udaronāma* ชื่อว่าอุร *dharmasāte* (d) ในคำที่พระ
 ธรรมเจ้า *sundaro* อันว่าลักษณะอันยกขึ้นซึ่งโทษทั้ง (18a) กระ
 การ แยกขึ้นซึ่งความเต็มหรือว่าอุร *pañcavidho* มีห้า (b) ประการ
aṅgo คือของอุร *navamo* เก้าประการ *suddo* (c) คืออุร
 อุร *dvādasā* สิบสองประการ *uttari* คืออุรอุร *ekka* (d) *viso-*
 ษย์สิบแปดประการ *nāna* คือต่างๆ อุร *viṣaṇa* ญัตติ (19a) ประการ
asājanatto คืออาชารณอุร *pañca* ห้าประการ *bhavati* มี (b) ๑ อัน
 ว่าลักษณะอุร ๕ ประการนั้นธรรมจารย์แยกออกไปโดยมากว่า อัน
 (c) ในราชนราชกระษัตริย์ประหยัดสืบ ๆ มาดังนี้ ข ๑— (d) คุ้มศักดิ์
 ๑๕๕ ศักดิ์ทุกกระษัตริย์พอธามาได้กับกษัตริย์คัมภีร์ทุกวรร (20a) พระ
 บรมองค์ พระเจ้าเอกาทศรวุณิศวรบรมนารถบรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่
 หัว (b) ผู้ทรงทศมัยราชธรรมอันมหาประเสริฐ เด่นในพระชนนียุ
 บกมาตามหา (c) ปราสาท พร้อมด้วยหมู่ภรรยาคนตรีกระวีราชนาโหร
 จารม จึงมีพระ (d) ราชโองการมาณพระมัทรีของ ผู้ตั้งหนาทคำหัด
 ดังให้ตราพระราชกฤษฎีกา (21a) ลักษณะ

อาญา ขน	}	ไว้แต่สืบไปแต่หน้า
------------	---	--------------------

ถ้าผู้พิพากษาตรวจตราการผู้ใดอยู่ (b) ณเมือง $\left. \begin{matrix} a \\ b \\ c \\ d \end{matrix} \right\}$ บนศาลซึ่งพิพากษา

ตาม (c) ไซ้ก็ให้มันตราไปหาตัวผู้ซึ่งกตมาพิจารณา (c) แล้วให้พิพากษา

ก็ดังนี้ทางเมืองในข้อ ๕ ประการของ ๒๒— (d) ๐ อันว่าลักษณะของข้อ
ข้อ ๖ ประการนั้น ก็หาว่าในข้อของแต่คำกฎหมาย (22a) ได้
ลักษณะที่ตาม ๕ ก็หาว่าไม่มีพ้องแต่คำกฎหมายใดอันใดอันจะหา
จำเลย (b) มาตาม ๕ ก็หาว่าในข้อตามหนังสือซึ่งแต่คำกฎหมายตาม
ความคดี (c) ความคดี ๕ ก็หาว่าทั้งพ้องให้ไซ้ก็แต่คำให้กระทำให้

จำเลย แล้วให้ (d) การนอก $\left. \begin{matrix} ไซ้ \\ จำเลย \end{matrix} \right\}$ ก็หาว่าไม่มีพ้องคนผู้ซึ่งหาความ

พ้องเป็นฎาตามรับได้ (23a) บังคับมันตรา ๕ ก็หาว่าตามความไม่รับ
ในด้านพ้องเรื่องแต่ว่ารับ ๕ ก็หาว่าจำเลย (b) ให้การตั้งข้อขึ้นเรื่อง
เรื่องแต่ตามข้อใจ ๕ ก็หาว่าในข้อแต่ลงด้านคดี (c) ข้อข้อ
แต่ความคดี ๕ ก็หาว่าจำเลยยังมีข้อแต่ของคดีทั้งคดี ไซ้ก็ความ
(d) กลับไซ้เป็นจำเลยมีข้อความแต่คดี ๕ อันว่าข้อข้อ ๖ ประการ
พ้อง (24a) ตามการแต่ไซ้ก็ด้านคดีมันแต่คำตรา ไซ้ก็ด้านคดี
ซึ่งการมาไว้มันคดี ๒๔— (b) ๐ อันว่าลักษณะข้อข้อ ๖ ประการ

นั้น ก็หาว่าข้อข้อแต่กฎหมาย (c) ให้ $\left. \begin{matrix} ไซ้ \\ เหลือ \end{matrix} \right\}$ ข้อ ๕ ก็หาว่าตามความ

แล้วย้ายจนจำวนไว้ไม่ให้ขาดรนา * คติหาว่า (d) ตามความจำวนต้องให้
ถูกความพมด้นหรือความ * คติหาว่าตามความกระชให้เกิน (25a) หรือ
ความ * คติหาว่าตามความรอบคตแต่เขาเป็นหรือภาคแต่ * คติหา
ว่าตาม (b) ความลงหตทเพชเลวมีไต่มีกระเปือก * คติหาว่าตามความ
รตตอ้งมีเรียนเขา (c) เรียนเขาเป็นหรือคต * คติหาว่าคตเทียบจำวน
มิให้

จาก	}	รู้คตหรือใจความเสีย * (d) คติหาว่าคตจำวนรเปลี่ยนหรือ ๆ
จาก		

อ้างเป็นหรือคตมีคตของจำวน * คติหาว่า (26a) จำวนย้ายจนจำวน
ใจมีรให้สันจำวนมีไต่แจ้งหรือความ * คติหาว่ามิได้เรียนเขา (b) คำ
กู่ความคตจำวนเรียนเขาไว้แล้วคตเสีย * คติหาว่าเรียนรวางไบดจ
มิได้ชาน (c) ให้กู่ความพมด้นและปดงไบดจเสีย * คติหาว่าคตณณอูธอูธ
มี * ประ (d) การนั้น คติหาว่ามิได้เกาะกู่ความพมด้นของไว้ เกาะ
ไว้แต่ร้างเดียว * (27a) คติหาว่าเกาะกู่ความพมด้นเห็นเดียวไว้ เบี่ยง
เขาไว้รคตร้างร้างหนึ่ง * คติหา (b) จำวนได้เขาคำประกนไว้ให้

ถูกความพม * คติหาว่านเป็นใจนำพมด้นให้กู่ความ (c) มีคต

ทุก	}	* (d) * ทุก

คติหาว่าคำพิพากษานปมคตธรรมแล้วมิได้กระทำคต * คติหา (d) จำวนได้
ตามพมด้นโดยบังคต เกาะพมด้นไว้มิให้เกศคต * คติหาว่า

(28a) คตพมด้นมิให้ พมด้นด้นคตมาดตอคตหน้าพม ธรรม

ทุก	}	เจ้า * ดง

คติหาว่าเริ่มคต (b) ทุกคำคต

พม	}	แล้วคตไว้มิได้ขณณพิพากษา *

คือหาว่าภักดีด้านวรราช (c) มีให้ถูกความรู้ ให้หรือใจความขาดเสีย *
 คือหาว่าเขาเทียบด้านวรผูก (d) ไว้มี ให้ถูกความทั้งสองรู้ * คือหาว่า
 แก่ด้านวร ธอภม ให้ถูกความรู้เห็นผูก (29a) ไว้มี ขานให้ฟัง * คือ
 หาว่าให้บทเถรบัณฑิตไว้แต่ข้างเดียว ให้คนใดเรียก (b) เขาค้าน
 ไว้ * คือหาว่าเอาด้านวรธามันได้เอาถูกความไปให้ ^{ขึ้นใหม่} ให้ได้ยิน
 (c) คือหาว่ามิคุมเขาถูกความไปรับสั่งถึงเจ้าไปสั่งไปส่งแต่อำเภ
 ไจ * คือหาว่า (d) ไปรับสั่งมานี้ ให้ถูกความรู้ * คือหาว่ามิได้เอา
 ไปส่งมาให้ถูกรฐพิภพक्षा (30a) ก่อนเรียกเขา ^{ขึ้นใหม่} * คือหาว่า
 ทำพิภพक्षाก็คิดยังไม่เจอบังคับเขาเอง * (b) คือหาว่าเร่งขึ้นใหม่ได้
 แล้ว มีสั่งให้แก่ผู้ชนะให้สั่งให้ครบ * คือหาว่า (c) มีได้เข้าคำ
 พิภพक्षाให้ถูกความทั้งนักเถรธม * คือหาว่ามิได้บังคับบัญชา (d) ตาม
 มีในถ้อยคำด้านวร * คือหาว่าภักดีด้านวรไว้ ให้ถูกความก็คิดแก่ด้านวร *
 (31a) คือ ขันว่าถกษณนาณาคูรมนี้ * ประการนั้น คือหาว่ารับฟังไว้ตาม
 ขันมีโลบง (b) คับหมายถกษณบงคณ * คือหาว่ามิได้เอาถูกความมาถามโดย
 ท่านบังคับบัญชา * (c) คือหาว่าถามความมิได้มีผู้หนึ่งกำกับให้ถามถามแต่
 อำเภไจ * คือหาว่าท่านมิได้ (d) บังคับบัญชาเขานี้ข้อความผิดควรตรวจ
 ตรวจกรมมาว่า * คือหาว่ามิได้เป็นกระดากกร (32a) เขาท่านมาใต้ถาม
 โดยพระการเอง * คือหาว่ามิได้มีตรวจให้รับสั่งเอาทรัพย์แก่ (b) ท่าน
 แต่อำเภไจ * คือหาว่าบังคับเอาถูกความไว้ เช่น ได้เร่งทรัพย์ให้แก่ผู้

ชนะ (c) แต่ได้เงินยกย่องไว้ * คือหาว่าเขาฉ้อโกงแล้วถูกความ
 แล้วยื่นอุท (d) ความ * คือหาว่าเขายกย่องแล้วเขาฉ้อโกงนั้นให้
 เหลือ * คือหาว่าพิจารณา (33a) ณาความเสร็จแล้วมิได้ส่งทรัพย์สินผู้ชนะ
 มาโดยเร็วพอให้โดยตามบังคับ * คือหาว่า (b) คู่สมรสที่ถูกให้รักถูก
 ความวิวาทขาดละทิ้ง * คือหาว่าแต่ผู้รักตามหมายช้า (c) ถูกถูกความ
 รับฟ้องรับคำทวงไว้พันกำหนดจนเกินกำหนด * คือหาว่าเขาตามแต่บุตร (d) เป็น
 ผู้ตามเขาคนนั้นก็เป็นผู้ชนะ * คือหาว่าเขาถูกความจริงเป็นญาติพี่น้อง
 ไว้พิจารณา = (34a) คือหาว่าเป็นหนี้หยาบชกกับถูกความจน
 ไปด้วยกัน * คือหาว่าเป็นโจรมิได้ (b) อยู่ในด้านพิสดารแล้วความ
 ดัง * คือหาว่าชนะให้ถูกความหา

ชนะ	กฏผู้พิพากษา (c) ฟ้อง	นัก
ผู้ชนะ		นัก

 *
 คือหาว่าถูกความ ย่อมมิได้ เขาไม่ยอมรับว่าถูกผู้พิพากษาบังคับบังคับ
 (d) เขาเอง * คือหาว่ารับคำ

รับ	สั่ง
กฏ	สั่ง

 *
 มิได้โดยบังคับ (35a) บันชา * คือหาว่าท่านบังคับรับความให้รักให้ถ่าน
 มีรักกันตามให้คั่งตาม (b) รับบังคับบันชา * ยินว่าลักษณะเขาชำระหนี้
 มี ๕ ประการนั้น คือหาว่า (c) พยานมิได้รู้ มิได้เห็นเขาชำระหนี้
 ด้วยใจจริง * คือหาว่าพยานรู้เห็น (d) มิได้รับตามรู้ตามเห็น *
 คือหาว่าพยานรู้เห็นอยู่แต่ใจเขาด้วย (36a) ข้างหนึ่งไปละสัญญา ให้พบ
 แล้วยกเสีย * คือหาว่าพยานอ้างความไว้ให้ (b) การให้สัญญา
 ใจความไว้ * คือหาว่าพยานแก้กันมาจริงแล้วยกให้ มิได้ขาด (c) ทวิ
 กติ * ยินว่าลักษณะผู้ชนะ ผู้ชนะ ผู้ชนะ พยานผู้ชนะ ขาดชำระหนี้

ทั้ง ๔ ประ (d) การนี้ ถ้ากระทำการเพ็ชใช้ให้ตั้งคู่ความเดิม แต่โดยคำ
 ด้านตะวันตกใหม่ (37a) กระทำการใหม่พิจารณาให้จำแนก แต่ให้ผูกพันกัน
 ผู้พิพากษาผู้เป็นอุทการ (b) ตามวัตถุที่กระทำการของวงการให้รู้จักลักษณะ
 อุทการทั้ง ๔ ประการนี้ จึงจะเป็น (c) ผู้พิพากษาแต่ผู้ใดกระทำการได้ ของ
 อุทการนั้นจะแตกต่างกัน อุทการนั้น (d) จะแตกต่างกัน อุทการนั้น
 นั้นจะแตกต่างกัน อุทการนั้นจะแตกต่างกัน (38a) อุทการ ถ้า

		ของ	
อุทการ	๒	อุทการ	
โจทหา	๓	อุทการ	
อุทการ	๔	อุทการ	
		อุทการ	

ในอุทการใหญ่ (b) แต่ข้อหนึ่งก็ให้เขาอุทการทั้งนั้นเป็นพระคัมภีร์ ถ้าเพ
 ในอุทการใหญ่แต่ข้อหนึ่งก็ (c) ให้เขาอุทการทั้งนั้นเป็นพระคัมภีร์
 แต่ให้ผูกพันกันนั้นโดยคำ (d) พิจารณาทั้งอุทการเขาเป็นพระคัมภีร์
 กัน โดยลักษณะกล่าวไว้

กตบ: p. 39.

(40a) ๑๑ มาตราหนึ่ง เจ้าทนายอรรถพรหมวงศาวิชญ์
 รุณรัตน์พิณทนาย (Bradley¹⁰, II, p. 482, l. 5)

12 divisions, numérotées 5-16, dont 8 mātrā, numé-
 rôtés 5-12, un ๑๑, numéroté 13, et 3 ๑๑, numérotés 15-16.

Le no. 13 se termine par: (61c) ๑๑ ให้ไว้ในวัน ๑+๑ คำน

XIX กฎสามสิบหกข้อ

I

Titres: plat: * พระสมุท กฎ ๓๖ ข้อ ๖๖—; tranches: กฎ ๓๖ ข้อ. 1 vol., 88 pp. Dépôt: Vaj. Cote: néant. Provenance: Justice. Date d'entrée: Juin 1929.

(L19)

Ligne différentielle: (3b).....คดีขึ้น

1(a) * วันที่ ๓ + * ศาลอุทธรณ์ราช ๓๓๘ ปันอุตพงศ์ ข้าพระพุทธรักษา
 รุณสารประเสริฐ }
 นายมธาทักษณรูป (b) ข้าพระพุทธรักษา นายเทียนคารา } ทาน ๓ ครั้ง
 นายสากธาทักษณ }

ข้อเค: ๖๖—

Contenu: (1) บานเพนท: 3-15; (2) กฎสามสิบหกข้อ: 16-88.

(16)	เจ้าพญาขรศรี	}
	เจ้าพญาขานาญมกรักษ์	
ด่าต	พญากระตวโหม	
	พญาธรรมา	
	พญาพิศเทพ	
	พญาราชภักดี	
* ข้าราชการขุนชน	พญาขมราช	
	พระกำแหง	
	จหมื่นถนอมใจราช	

(17)	พระราชกุฎพระครูพิเศษ	}
	พระจักร์ปาน	
	พระบรมธาตุ	
ตำราหลวง	พระเกษม	
	ขุนหลวงพระไกรธ	
	ขุนราชพิณใจ	
	ขุนศรีธรรมราช	

(17 กค.) จำกรังต้นเค้พระพุทธรเจ้าหลวงในพระบรมโกฏให้
 กฏรับตั้ง ๔๐ } ๔๒ ๒วัน (18a) ต้นเค้พระพุทธรเจ้าหลวงในพระบรมโกฏ
 กฏรับตั้ง ๒

๒๕ } ๒ ขอพระราช (b) ทานคงไว้ กฏ ๒๕ } ๒๖ ๒
 ๒๕ } ๒ ขอพระราช (b) ทานคงไว้ กฏ ๒๕ } ๒๖ ๒
 รับตั้ง ๓ } รับตั้ง ๓๔

แต่คัดแต่ข้อใจความกราบทูลพระกรุณาขอพระ ๒๕๐—

I	(19b)	$\frac{a}{d} + \frac{b}{c}$	จ. ก. ๓๐๓๒ มีขาดโทษ
II	(20a)	$\frac{a}{d} + \frac{b}{c}$	— ๓๐๓๖ — มะโรงฉัศก
III	(21d)	$\frac{a}{d} + \frac{b}{c}$	— ๓๐๓๖ — มะโรงฉัศก
IV	(23c)	$\frac{a}{d} + \frac{b}{c}$	— ๓๐๓๗ — มะโรงฉัศก
V	(25a)	$\frac{a}{d} + \frac{b}{c}$	— ๓๐๓๗ — จอโทษ
VI	(27b)	$\frac{a}{d} + \frac{b}{c}$	— ๓๐๓๗ — กุญชรนิศ
VII	(29d)	$\frac{a}{d} + \frac{b}{c}$	— ๓๐๓๘ — ขวดจัตวา
VIII	(32b)	$\frac{a}{d} + \frac{b}{c}$	— ๓๐๓๘ — ขวดจัตวา

IX	(33b)	$\frac{a}{10} + \frac{3}{10}$	จ. ศ. ๓๐๓๕ บันตุนเบญจศักดิ์
X	(a)(33d)	$\frac{b}{10} + \frac{3}{10}$	— ๓๐๔๓ — ภาครณศักดิ์
	(b)(36b)	$\frac{c}{10} + \frac{4}{10}$	— ๓๐๔๓ — ภาครณศักดิ์
XI	(37d)	$\frac{d}{10} + \frac{๓๓}{10}$	— ๓๐๔๘ — ชาติอภิศัก
XII	(39b)	$\frac{e}{10} + \frac{๖}{10}$	— ๓๐๕๘ — เกาะนพศักดิ์
XIII	(41a)	$\frac{f}{10} + \frac{๕}{10}$	— ๓๐๕๕ — ฤทธิจักรวาลศักดิ์
XIV	(43d)	$\frac{g}{10} + \frac{๓}{10}$	— ๓๐๖๔ — มหเมยจักรวาลศักดิ์
XV	(45a)	$\frac{h}{10} + \frac{๕}{10}$	— ๓๐๗๓ — นฤเชกศักดิ์
XVI	(45d)	$\frac{i}{10} + \frac{๔}{10}$	— ๓๐๗๓ — นฤเชกศักดิ์
XVII			

(46d) ถึงในศัพท์กับมาตฐานศักดิ์ ภาครณจักรวาลจักรวาล
ไทกระดาก

ฉบับ: p. 47.

(48a) เกษมชกเขาดันใหม่ฟิโยกชันจงไห้ส่ง ภาครณจักรวาลจักรวาล
เขาไม่ไห้ได้ : (Bradley¹⁰, II, p. 51, l. 9)

	(48c)	$\frac{a}{10} + \frac{๓}{10}$	จ. ศ. ๓๐๗๓ บันตุนเชกศักดิ์
XVIII	(50c)	$\frac{b}{10} + \frac{๓}{10}$	— ๓๐๗๓ — นฤเชกศักดิ์
XIX	(51b)	$\frac{c}{10} + \frac{๓}{10}$	— ๓๐๗๓ — ชาติอภิศัก
XX	(55c)	$\frac{d}{10} + \frac{๔}{10}$	— ๓๐๗๓ — เกาะนพศักดิ์
XXI	(58c)	$\frac{e}{10} + \frac{๓}{10}$	— ๓๐๗๓ — มหเมยจักรวาลศักดิ์
XXII	(59d)	$\frac{f}{10} + \frac{๓}{10}$	— ๓๐๗๓ — มหเมยจักรวาลศักดิ์

XXIII	(61c)	$\frac{3}{8} + 2$	ร. ศ. ๓๓๖๖ มะยมบชคค
XXIV	(62b)	$\frac{35}{2} + 2$	— ๓๓๗๐ — รชธำเทวคค
XXV	(65a)	$\frac{1}{12} + 2$	— ๓๓๗๒ — ราชโศค
XXVI	(67c)	$\frac{3}{20} + 20$	— ๓๓๗๔ — ราชจลนคค
XXVII	(68c)	$\frac{3}{7} + 2$	— ๓๓๗๔ — มะยมบชคค
XXVIII	(69c)	$\frac{3}{5} + 2$	— ๓๓๗๔ — มะยมบชคค
XXIX	(71a)	$\frac{3}{8} + 2$	— ๓๓๗๔ — มะยมบชคค
XXX	(72b)	$\frac{2}{3} + 20$	— ๓๓๗๔ — มะยมบชคค
XXXI	(73d)	$\frac{3}{10} + 2$	— ๓๓๗๕ — บจญญคค
XXXII	(75c)	$\frac{3}{5} + 2$	— ๓๓๗๕ — บจญญคค
XXXIII	(77c)	$\frac{3}{11} + 2$	— ๓๓๗๕ — มะโรงบชคค
XXXIV	(a)(80b)	$\frac{3}{20} + 2$	— ๓๓๗๕ — มะยมบชคค
	(b)(85c)	$\frac{3}{11} + 20$	— ๓๓๗๖ — มะโรงธำญคค
XXXV	(86c)	$\frac{3}{11} + 2$	— ๓๓๗๖ — รชชคค
XXXVI	(88b)	$\frac{3}{7} + 2$	— ๓๓๗๘ — ราชอรรคคค

๒

Titres: plat: ๑ ราชธำเทว ๓๓๗๖ ๓ ๓ ๑ —; tranches: ๓๓๗๖ ๓. 1 vol., 88 pp. Dépôt: Justice. Cote: néant. Provenance: inconnue. Date d'entrée: inconnue.

(L19x)

Ligne différentielle: (3b)..... ราชธำเทว

XX พระราชบัญญัติ

1

Titres: plat: * พระอภัยมณี พระราชบัญญัติ * * *
tranches: พระราชบัญญัติ. 1 vol., 107 pp. *Dépôt:* Vaj. *Cote:*
 ๖๔. *Provenance:* มุขราช. *Date d'entrée:* 31 mai 2467.

(L20)

Ligne différentielle: (3a)...ศฤงคาร

1(a) * วัน ๖ + * คำจุลศักราช ๑๑๖๘ บัณฑิตพิศม ร้าพระพุทธรเจ้า
 รุนธารประเสริฐ
 นายแก้วชาติอักษร (b) ร้าพระพุทธรเจ้า นายเทียรกรราช } ทาน ๓ คีรี
 นายผาก

ขอพระ: * * *

Contenu: (1) บานแพนด: 3-15; (2) พระราชบัญญัติ: 16-107.

(16a) * * * ศุภนักษัตรศักราช ๑๑๔๖ ศักราชคัศนาทังวักขะระมุขนา
 ศักราชคัศนาทังวักขะระมุขนา

(18d) * * * ศุภนักษัตรศักราช ๑๑๔๕ ศักราชคัศนาทังวักขะระมุขนา
 นาศักราชคัศนาทังวักขะระมุขนา (19a) ศักราชคัศนาทังวักขะระมุขนา

(26c) * * * ศุภนักษัตรศักราช ๑๑๔๔ ศักราชคัศนาทังวักขะระมุขนา
 ศุภนักษัตรศักราชคัศนาทังวักขะระมุขนา (d) ศักราชคัศนาทังวักขะระมุขนา

(63b) ๖๖ สุนัขศึกกระราช ๓๓๔๔ สกนัถัดควมูอึกระดังวังนระวิธำ
ระมาศะภาดบัณษ (c) นระมีคคดัยยังชาทิตยวาระ

(67d) ๖๖ สุนัขศึกกระราช ๓๓๔๔ สกนัถัดควมูอึกระดังวังนระวิธำ
นระมาศะภาดบัณษ (68a) ๖๖ นระมีคคดัยยังชาทิตยวาระ

(72a) ๖๖ สุนัขศึกกระราช ๓๓๔๔ สกนัถัดควมูอึกระดังวังนระวิธำ
นระมาศะภาดบัณษ (b) จุทศิตคดัยยังไธระวาระ

(75c) ๖๖ สุนัขศึกกระราช ๓๓๔๔ สกนัถัดควมูอึกระดังวังนระวิธำ
นระมาศะภาดบัณษ (d) ๖๖ นระมีคคดัยยังชาทิตยวาระ

(78b) ๖๖ สุนัขศึกกระราช ๓๓๔๔ สกนัถัดควมูอึกระดังวังนระวิธำ
นระมาศะภาดบัณษ (c) นระมีคคดัยยังชาทิตยวาระ

(82c) ๖๖ สุนัขศึกกระราช ๓๓๔๔ สกนัถัดควมูอึกระดังวังนระวิธำ
นระมาศะภาด (d) บัณษจุทศิตคดัยยังไธระวาระ

(86a) ๖๖ สุนัขศึกกระราช ๓๓๔๔ สกนัถัดควมูอึกระดังวังนระวิธำ
นระมาศะภาดบัณษ (b) ๖๖ นระมีคคดัยยังชาทิตยวาระ

(89d) ๖๖ สุนัขศึกกระราช ๓๓๔๔ สกนัถัดควมูอึกระดังวังนระวิธำ
นระมาศะภาดบัณษ (90a) ๖๖ นระมีคคดัยยังชาทิตยวาระ

(97d) ๖๖ สุนัขศึกกระราช ๓๓๔๔ สกนัถัดควมูอึกระดังวังนระวิธำ
นระมาศะภาดบัณษ (98a) ๖๖ สุนัขศึกกระราช

(101c) ๖๖ สุนัขศึกกระราช ๓๓๔๔ สกนัถัดควมูอึกระดังวังนระวิธำ
นระมาศะภาดบัณษ (d) ๖๖ นระมีคคดัยยังชาทิตยวาระ

XXI. ตักขณพิสุทธิตำนาดุยเพติง

1

Titres plat: ๑ พระสมุท ^{ค้ำนำ} ^{พิสุท} ^{ดุยเพติง} } *Tran-*
ches: ค้ำนำดุยเพติง. 1 vol., 79 pp. *Dépôt:* Justice. *Proven-*
ance: inconnue. *Date d'entrée:* inconnue.

(L21)

Ligne différentielle: (3b)...ราชาริราช

1(a) ๑ วัน ๒๕๑ ค่ำจุลศักราช ๑๑๖๘ บัณธุสัพทศก ข้าพระพุทริเจ้า
^{ขุนสารประเสริฐ}
 เจ้าหมื่นจางนักรรชูป (b) ข้าพระพุทริเจ้า นายเทียบรกราช } ทาน ๑
^{นายผากชาตักขณ}
 ๒๕๑ ๒๕๑ *Tran-*

Contenu: (1) บานเลขนค: 3-17c; (2) ตักขณพิสุทธิตำนาดุย
 เพติง: 17d-79.

(43d) ได้กราด ๒๕๑

une page blanche;

กณ: p. 45.

(46a) ๑ ศัสดังคณังคณลัด ฤทธิกันทรินโทยางค โดยบัญญัติ
 ๑๕๑ (Bradley¹⁶, II, p. 85, l. 1)

จึงมีพระราชโองการให้พระบัณฑิตยสภาชำระแก้ความผิดเพี้ยน (b) เกณฑ์ว่า
ว่า ถ้าคนไปพระราชโองการห้ามคนใดคนหนึ่งจะพาไป (c) หากมี
แก่กัน ถึงที่สุดกัน ให้กระทำตามพระราชบัญญัตินี้ ๗ ๘

7 *matrô*, numérotés 1-7.

(42d) ได้ความ ๕ ๖

กตบ: p. 43.

(44a) ๑. ศักดิ์สิทธิ์คนคือ ข้าราชการใดบางคน โดยบัญญัติ
อโมด (Bradley¹⁰, II, p. 85, l. 1)

1 division, non numérotée.

(50e) 1 division, numérotée 16.

De 50d à la fin, chaque ligne est précédée du signe ๑

XXII. 1. กฎมณเฑียรบาล, tome 1.

1

Titres: plat: ๑ พระมุกฎ กฎมณเฑียรบาล * ๓๕—
tranches: มณเฑียรบาล *. 1 vol., 107 pp. *Dépôt:* Justice.
Provenance: inconnue. *Date d'entrée:* inconnue.

(L22.1)

Ligne différentielle: (3a)...คฤชกั

1(a) ๑ กัณ ๓๕ = คำสุดสักรราช ๓๖๘ บัณธุสัพสก จัหวะพุทธเจ้า
 นายอำนาจอักษรูป (b) จัหวะพุทธเจ้า รุณมหาธิคธิโวหาร } กาน ๓๕ ครัง
 รุณสารประเสริฐ
 นายเทียบตรา

๓๕๕๕ ๓๕๕—

Contenu: (1) บานแพนท: 3-14; (2) กฎมณเฑียรบาล จักร-
 ภา'ล: ให้อไทมตามบันทาศักดิ์ ๓๕ ๓๕๕— (Bradley¹⁰, II, p. 112,
 l. 7): 15-107

(54d) ตามโยยการบดละเมิดใช้ โทษศักดิ์ตามโทษลงหน้าโทษ
 ข้างเดียว ๓๕๕—

กณ: p. 55.

(56a) ๑ ชนังถูกขุนหมื่นทังปวง คัณมา ๓๐๐๐ ถึงมา ๓๖๐๐ คัณ
 ขันมรดกศรีของมามีค (Bradley¹⁰, II, p. 100, l. 7)

Titres: plat: ๑ พระสมุท กฏมณเฑียรบาล ๑ ๒๒ ๑—
tranches: เฑียรบาล ๑ 1 vol., 107 pp. *Dépôt:* Vaj. *Cote:*
néant. *Provenance:* Justice. *Date d'entrée:* Juin 1929.

(I.22.1s)

Ligne différentielle: (3a).....คฤหบดีสุริวารมณี

1 (a) ๑ วัน ๑๕ + ๑ คำจุลศักราช ๑๖๘๘ ปีฉลูจตุศกักราช
ขุนตำรวจปรดิษฐ์
หม่อมเทพโมตรูป (b) ข้าราชการเจ้า นายเทศตรา
นายพักชาดักข } ทาน ๑ ควัง

ขอเคาะ ๒๒๑—

Contenu: (1) บานพนก 3-14; (2) กฏมณเฑียรบาล jusqu'à: หน้า 15-107 ตามบันทึกคดี ๒๒ (Bradley¹⁰, II, p. 112, l. 7): 15-107.

(15a) ๑ คฤหบดีสุริวารมณี ๑๖๘๘ วันเข้าเดือนห้าขึ้นหกค่ำ ขอนก
สัตว์คัก (b) สมเด็จพระเจ้ารามธิบดีบรมไตรโลกนาถมหาราชมณเฑียรบาล
วิสุทธิสุริยวงษ์ของคฤหบดี (c) กฏมณเฑียรบาลพระพุทธรเจ้าอยู่หัวทรงยศ
ราชธรรม ถัดราชประเพณีศรีบรมกษัตริย์ (d) จีราช พระบาทดำรง
กฏมณเฑียรบาลดัดมาประหารราษฎร บรมนารถบรมพิตร (16a) เด็จ
สัตว์ไพร่คนถึงหาสมบัติจริง เด็จสมเด็จพระเจ้าแห่งคฤหบดี
(b) เด็จสมเด็จพระพรหมเมศวรนั่งเจ้าเดญาเฮกคฤหบดีพระมหาอุปราช

เล่นหาเงา(c)จับคู่หมูกมกมกพรวยโยชามาต แต่ตัวจริงในตำรา
 นกมกาคู่โตคู่เล็ก (d)ทหารพ่อเรือนชายชวาเผ่าพระบาทในที่นั้น จึง

ตั้งพระราชาธรรมาโดยกาว ทหาร(17a)พ่อเรือน ชาย |
 หญิง) ดมดพรหมณา

จารย์และงานขึ้นกมรพระราชราษฎรทั้งหลาย ๓

(54d) มีได้ทำคามโดยกาวและเมตใช้ โทษศักดิ์ดาบโทษ
 ทนุโยทหน้าเดิน ๓๕—

ฉบับ: p. 55.

(56a) * ถิ่นตูกมกมกทั้งปวง ต้นนา ๓๐๐๐ ถึงนา ๔๐๐๐ ถ้า
 [ข]มีน้ำแควของน้ำผึก (Bradley¹⁰, II, p. 100, l. 7)

Titres: plat: ๑ พระสมุท กฏ[พร]:๑[๑๓๕] ๒ ๒ ๑—
tranches: กฏพระสมุท ๑. 1 vol., 107 pp. *Dépôt:* Vaj. *Cote:*
 néant. *Provenance:* Justice. *Date d'entrée:* Juin 1929.

(L23.1x)

Ligne différentielle: (3a).....เลขท้าว

1 (a) วัน ๓ + ๑๓ ท้าวจตุตถการ ๑๑๖๗ บัญชีพิศก เจ้าพระพุทธรเจ้า
 นายแก้ว (b) เจ้าพระพุทธรเจ้า หมื่นพันเอกขจร } ทาน = ๑๖๖ ๓๐
 นายเกษมการ

เลข: ๒ ๑—

Contenu: (1) บานแพน: 3-14; (2) กฎหมายพระสมุท jus-
 qu'à: จตุตถการพันร้อยต้นพันเลขเนญต ๒ ๒ ๑— (Brad-
 ley¹⁰, II, p. 160, l. 6): 15-107.

I 15a.

(30a) กฎให้โจน: (b) วันเข้าเดือนต้นรัตนคำ จตุตถการพัน
 ร้อยต้นพันรัตนคำ ๒ ๑—

II 30c.

(46d) กฎให้โจนรัตนคำรัตนคำ จตุตถการพันร้อยต้น
 พันรัตนคำ ๒ ๑—

III 47a.

(54d) หน้ญนไต้ กมนำใจถำจนเรำเปพักพอดรอนกัณกระ
ทำบรเทศรำยณ่นันถึงธำนาท :

กถป: p. 55.

(56a) ๑ ครงนทากว่ำพระบรมโพธิธิธัมมำรจำเดิศประเดริฐธำนาท
อนึ่งเทพยควำตามพิบำระ (Bradley¹⁰, II. p. 150, l. 12)

(67c) กฏให้ไฉนวันประหัดเคียนเทกจน(d)แปลคำจุตศักรำรพณ
รหัย ดัธบหำยเดะเบญจศก ๗๖ ๑—

IV 68a.

(78a) กฏให้ไฉนวันธำทคย (b) เคียนแปลจนธบหำควำ จุตศักร
รำรพณรหัยดัธบหำยเดะเบญจศก ๗๖ ๑—

V 78c.

(86c) กฏให้ไฉนวันธำทคยเคียนแปลจนธบหำควำ จุตศักรำรพณ
รหัยดัธบหำยเดะเบญจศก ๗๖ ๑—

VI 86d.

(107c) กฏให้ไฉนวันธำทคยเคียนแปลจนธบหำควำ(d)จุตศักรำร
พณรหัยดัธบหำยเดะเบญจศก ๗๖ ๗๖ ๑—

XXIII. 2. กฎหมายพระสงฆ์, tome 2.

1

Titres; plat: ๑ พระสมุท กฎ[.....] = 12๑—
tranches: กฎพระสงฆ์ ๒, 1 vol., 103 pp. *Depôt:* Justice.
Cote: néant. *Provenance:* inconnue. *Date d'entrée:* in-
 connue.

(L23.2)

Ligne différentielle: (3c).....บพิตร

1 (a) ๑ วน = ๑ = คำจุลศักราช ๑๑๗๗ บัณฑิตพักฎา พระพุทธเจ้า
 นายชำนานิชอักษรรูป (b) พระพุทธเจ้า นายเทียรฆราช } ท่านเจ้า
 นายฝักชาติอักษรณ

๑ ครุฑ ๑๑๗๗ ๑๑๗๗

Contenu: กฎหมายพระสงฆ์ depuis: ๑ กฎให้ไว้แก่สังฆราชรวม
 การพระสงฆ์ราชาคณะใหญ่ผู้ขึ้น และเจ้าคณะสังฆการ (Brad-
 ley¹⁰, II p. 160, 1. 7): 3-103

(54d) ขุนพรหมจางเขียนหนังสือหาเงินให้ ขุนนโรดมผู้สืบมาคต
 เดิมเดิมขุนพรหมกับขุน

กตบ: p. 55.

VIII 35a.

(54d) ชยัฎโต เสด็จเมณฑลธรรม กับขัณฑ์เมยพระเทพ เสด
ณพรของ

กตม: p. 55.

(55a) เสด็จเมณฑลธรรมกับขัณฑ์เมยพระเทพ ชยัฎโตตั้งวัดบ้างว่าใหญ่เป็น
ประราฐิต โสณายวต (Bradley¹⁰, II, p. 169, l. 11)

(83c) กฏให้ไว้ณวันพุทเดือนสามแรมดับเขตก้า รุตคักกระราชพัน
(d) รอยห้าดับเขตก้า บระกาเขตก้า ๓ ๑ ๓ ๑—

IX 84a.

(90c) กฏให้ไว้ณวัน ๑๕ ค่ำขารนอศก ๓ ๑—

X 90d.

(104c) กฏให้ไว้ณวันอังคาร (d) เดือนเจดแรมดับสามค้ำ รุตคัก
ราชพันรอยหกดับสามบระกาตวันศก ๓ ๑—

XXIV. 1. ชาตินาทตวง, tome 1.

1

Titres: plat: * ทรงแมก พรธ[...]ชาตินาทตวง * ๗๗
tranches: ชาตินาทตวง =, 1 vol., 164 pp. *Dépôt:* Vaj *Cote:* ๘๘.
Provenance: มุขมนตรี. *Date d'entrée:* 31 mai 2467.

(L24.1)

Ligne différentielle: (8c)...บรรพชิต

1(a) กน ๕ + ๘ คำจุลศักราช ๙๙๘๘ บัณฑิตพงศ์เจ้าพระพุทธรูปเจ้า
 รุณพิทักษ์(๖)บรม รุณสารประเสริฐ }
 ชาติพระพุทธรูปเจ้า นายเตียงกรรณ } กน = ๘๖
 นายผ่องชาดดิษณ }

๗๗๗๗ : ๘๘

Contenu: (1)บานพนม: 3-14; (2)ลักษณะชาตินาทตวง jusqu'à: ส่วนหนึ่งให้ศักราชเดิม (Bradley¹⁰, II, p. 212, l. 15): 15-164.

(15a) * จักกล่าวถึงดิษณผู้ตั้งอักษรไทยในพระราชชาตินาทตวงเป็น
 พระราชโองการ }
 ข้อเดิมมี พระราชบัญญัติ อันเกิดจาก(๖)เอกพระตั้งหมุดกลิ้งขึ้นในคำนำ }
 พระราชเสาวนีย์ }
 พระบรมอัคร อันพระในสารชาจาภิรมะประดิการกำหนด(c) นามานต์

จักรวาทปรรพตโดยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 sunkrañca(d) vitāñcaavāharanto ekatthadosocaphrasey-
 yanitramm porāparājenanarinda(16a) āṇṇamm vināsa-
 kāramm[vararāja] duṭṭho ๓ แปลโดยความว่า vararājaduṭṭho
 ยื่นว่า (b) บุคคลผู้รยศคือพระมหากษัตริย์เจ้าผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ
 sunkrañcavitāñcaavāha(c) ranto แด่พระผู้สร้างเบียดเบียนด้วย
 ด้วยศักราชโดยพระราชทรัพย์ rājāpatikkamma(d) viruddhakāro
 เป็นผู้กระทำความผิดอันพระราชาชนาแห่งพระมหากษัตริย์ราชเจ้า ekat-
 tha(17a) doso มีกำหนดโทษแต่สถานหนึ่งถึงแปดสถาน phraseyya-
 canarinda āṇṇamm (b) แด่ผู้ตนพึงประสงค์ซึ่งพระราชกณทัม โทษนั้นค
 ปรนเป็นต้น porāparājena (c) krittitramm ยื่นบรมโบราณราช
 นันทรพระษัตริย์ทรงบัญญัติให้กระทำแก่ผู้ผิดอันทุจริต (d) เณรผู้พระราช
 ชาติ vināsakāramma แด่กษัตริย์โทษอันหนักนึ่งจักให้พิพากษากัน
 (18a) ต่างต่าง nitramm โดยแท้ เหตุฉนั้นแโบราณราชกษัตริย์แต่
 ปางก่อน พระองค์(b) ทรงพระกรุณาพิชจะให้มีกษมนครกรวชาตแ
 ราชฎธวงเกินพระราชชาญา จึงให้ควา(c) พระราชบัญญัติ จดเป็นบท
 นาคธาวาตคัมภีร์ฉบับนาคัง ๓ ๓ ๑— (d) ๑ คู่กันคฤ พุทธศักราช
 ๑๘๘๕ คัมภีร์จึงจะระบถัดควณญศก ขาดธามาต(19a) ขุนนักษะจักถูก
 คุกนได้รกรร คู่กันหริศธาวาตค ๓ พระยณ(b) ขุนธรรตธนาท ขรรษา
 การมเทพาร ฤทธิธกรพระวร(c) ชาติญา [ธม] ๑๔ พระเจ้ารณาริณค
 ทรศัธฐิณทรบรมจักร ๓ (d) พรพคธ[รณธรรมิกมทา] ราชาริราช ชาติหริ

การในสถานที่ใดใด มิได้กระทำตามท่านออกทำเห็นชก(๕)เหลื่อทำกิน
รับสั่งแต่เกียตคว่าน [เดิมครวาช] การเสียแต่อาพรางมั่งอาจกัน โสกราชฎ
ให้ใด(๔)ความเคื่อครอนท่านใหม่ โทษจงหนัก แต่ดักษณโทษสำหรับ
เดิมครวาชเดิมค

ข้าพรางรวางข้าพราง
บั้งอาจรวางบั้งอาจ
กันโสกรวางกันโสกร

} นม ๓๐ สถานที่ หนึ่ง (26a) คือโทษคนรับเรือน

รับราชบาทเขาถูกเนยชาคนเป็นราชบทพยดังของเขาสัตของพระ(๖)คดั่ง
จงสัน สถานที่หนึ่งให้คตมอคตเตาจงได้ครุไว้โดยยัคถากรรมนัน สถานที่หนึ่ง

ให้ (๕) ทวนควย

} ยก ๒

} ยกเดี่ยวประจานจำได้ครุไว้เคื่อนหนึ่ง

๒ } เคื่อน สถานที่หนึ่ง (๔) ให้ใหม่จตุรคูนแล้วเขาคัวลงทพัวร้าง สถานที่

หนึ่งให้ใหม่คตุรคูนแล้วเขาคัวออกจากราช(27a)การ สถานที่หนึ่งให้ใหม่

ทวคูนแล้วประจาน ๓ } วันให้พันโทษ สถานที่หนึ่งให้ใหม่อา (๖) หนึ่ง

แล้วให้ไรของ ๆ เขา สถานที่หนึ่งให้คตปากทอระปากเขามพัวหัว

ยัคปาก สถานที่หนึ่ง(๕)ให้เกาศทัวไว้ สถานที่หนึ่งให้คตอุบกกดำไว้ ถ้า

แต่เสนาบคตมุกรมนคตุรคูนหมั้นพันท (๔) นายจำเดิมยืนผู้ โคมมิได้กระทำตาม

พระราชบัญญัติคานบนกค ถ้าผู้ใดรู้เห็นเป็นใจด้วยผู้ (28a)ใด ๆ ซึ่ง

มิได้กระทำตามพระราชกฤษฎีกานกค แต่รู้เห็นมิได้เป็นใจแต่ว่ามีได้เขา

เดิมทีแต่ขวางเดิมที
 บังฮาวขวางบังฮาว
 ฮ่าพรางและขวางฮ่าพราง
 กันไซกรขวางกันไซก

นาน่า(๖) กล่าวพิศทุกถักทวนว่านูน

} ให้งราง

มหันต
 ปกม
 มกขม
 ขวสาน

} โทษคัส โทษ

๑
 ๒
 ๓
 ๔
 ๕
 ๖
 ๗
 ๘
 ๙
 ๑๐

๑๑(๕) การลดสถานะหนึ่งเป็นลำดับถวน

โทษอันหนักแต่มาโดยพระวารณภูมิกทวนกล่าวไว้ (๕) บัสนักกล่าว
 ดกษณผู้มิคคัสในมหันตโทษ ๑ สถาน มีมาตราสารคัสไปดงน ๒๐—

10 *mātrā*, numérotés 1-10.

(45d) ● กล่าวดกษณโทษ ๑ สถานมีมาตรา ๑๐ บท แต่จัก
 กล่าวดกษณโทษ ๑ สถานสืบสารคัสคือ (46a) ไป

2. *mātrā*, numérotés 11-12.

(๕๒b) ● กล่าวดกษณโทษ ๑ สถานได้สองมาตรา จากกล่าวดกษณ
 โทษ ๖ สถานสืบสารคัสคือไป ๒๐ — (๕) ● คูณคัส ๑๑๖๖ กุณนิก
 สัตถ์นคัส อาธุนาคคัสกรณคัสภูมิคัสรัฐคัสกวรรค พระ(๕)บาทถน
 เศษพระเจาเอกาถฐรัฐคัสบรมนารถบรมนพิศพระทุกเจ้าอยู่หัว ผู้ทรง

ทศ (53a) พิศารชรรณนันทน์ธนาภวาทิเรกเชกของคฤรัยวงษ์วิสุทธิพิทุทราง
 ภูร บรมพิตรังคิยณ (b) พระชนงเบญจรัตนไพโรธมนหาปราสาทโดย
 เป็ชบุรพาพิมุทพรชนด้วยมุทรมาศยานนตรี (c) ภาวะวชิราชนันตีย
 ปโรหิตาไพโรจาย พระองค์ตั้งพระไทยบำเพญ พระทานบารมีปราด
 (d) นาทระไพโรญาณ จรามันรพดัตวให้พ้นจากสงัดงาโรยอบายทุกข
 จให้มัสุแกไพโรพชา (54a) เม้นคินในขอบขันทเดมาชานาเรศ มีให้
 มีผู้กันไซกรุทราสมาทชนแห่งคินพันทงอว (b) เก้นกันได้ แต่ไพโรพ
 ชารอบขันทเดมาทุกวัน ประกอบด้วยรากไทยไมโทโธรมได้ (c) [กตจ]
 เก้นาปเลดชวยเก้นาป เหน่นาปาประเทศฝารังชังกฤษกระบิกันวิธันดา
 กุลาธวา (d) [มอ] ยูเรกทวยเกว ประกอบไปด้วยทวีพยธมบัตเป็น
 ชันนท แต่ไทนอนทุกวัน (55a) ยก

ดุกล่าง	}	ให้เป็นเมี่ยมฤจวิจิ
หอนล่าง		

 ถิชนิตเป็นชบ แล้วจะฝ่ายธมมาทวิเจียเจียบุตรชน (b) [เกศ] นานักถิ
 พชไปตามพ่อถิจากกันไปด้อยบายกุมเจีย แต่มันจเขาถิการบ้านม็อง
 ไป (c) ข้างเก้นานาประเทศฝัง พระองค์พรชนไปด้วยมุทรมนตรี จึงมี
 พระราชโองการมาณพระ (d) บันทุด ถ้าหรัสตั้งเก้นันคินพรักนราชโองสา
 ธิบคิถัยพรบรากรมภาหุ ให้ตรา (56a) เปนพระราชกฤษฏีกาบัญญัติ
 ไว้ ว่าคนสืบไปเมื่อหน้า ๗ ๑—

13 *mātrā*, numérotés 13–25

(82d) in fine "ให้ภาคกันไว้" *

กตป: p. 83.

(84a) ๑๑ มาตรการหนึ่ง มีพระบันทึกตัวพระเสถียรเจ้าน้อยถึงพระวราชบุตร
บุตรพระวราชบิดาใช้รูป (Bradley¹⁰, II, p. 194, l. 17)

29 divisions, 28 *mātrā*, numérotés 26-37, 39-54, un
หนึ่ง, numéroté 38.

(134b) ๑ กถาลักษณ โทษ ๖ สถานมี ๕๔ มาตรการ จักกถาล
ลักษณ โทษ ๕ สถานสืบสารคดีต่อไป

2 *mātrā*, numérotés 55-56.

(137d) โทษ ๕ สถานสองมาตรการ แทน (138a) จกถาลโทษ ๕
สถานสืบสารคดีต่อไป ๗ ๑ ๗ ๗ ๑—

4 *mātrā*, numérotés 57-60.

(143d) ๑ กถาลักษณ ๕ สถานสี่มาตรการ จกถาลลักษณโทษ
๕ สถานสืบสารคดีต่อไป ๑—

21 *mātrā*, numérotés 61-81.

(164) ๗๑๗ ๗๑๗ ๗๑๗ ๑—

2

Titres: plat: ๑ พระมุต พระฉายการชานญาหลวง *; *tran-*
ches: illisibles. I vol., 160 pp. *Dépôt:* Justice. *Cote:*
néant. *Provenance:* inconnue. *Date d'entrée:* inconnue.

(L24.1x)

(9d) $\text{กลาวัณณิกนิกาย} = \text{กลาวัณณิก} \ \& \ \text{นิกาย}$ $\text{จาก} \text{กลาวัณ}$

(10a) ลักษณะโขนสีฐานหนึ่ง   ดับดาเกดต่อไป   ๗๑   ๗๒   ๗๓

5 *mātrā*, non numérotés.

(16a) กำนันตั้งถิ่นฐานใกล้ถนนหนึ่งถึง ๒ กิโลเมตร มีมาตรา ๕๕ มาตรา

จะ(๖)ก่อหะปิกวนกะโทษ สัมผัสชกคัตตไป ทอข ทฎ

9 *matra*, non numérotés.

(34d) = ธนัง ธนเจตจำนงนพิตพรพุทธเจ้าอยู่หัว พระบรมไตร
โลกนาถเจ้าพระองค์ (35a) พระสถิตยในพระที่นั่งจักรมุกตมณฑปปราสาท
มีพระราชโองการตรัสสั่งแก่ขุนจำเริญ(บ)ศรีทองศรีภักดีมุนายก ให้ตรา
พระราชกฤษฎีกาขึ้น เพื่อยกแก่เสนาามาตยา(c)ภิกษุสมณศรี พระวิชาคิรา
นิกฤษณหมื่น แด่มาท้าวพันประชาราษฎร : (d)ทั้งหลาย ตั้งแต่นั้นไป
เมื่อหน้า.....

3 *matra*, non numérotés.

(48a) * จนพระฤทธิศักดิ์เดชะหน้า แรมธูปคำจอนกตัตถวครันค
พระมหา(บ) จกรพรรดิศรีบรมมหารัชมังคลาจารย์ราช พระเจ้าอยู่หัว
เสด็จ ในท้องพระโรงทอง(c) จึงคำหรีดดังพระสุภาวดี สิ้นมหากุศลราชเต
นายท้าวมหาสมณเทโว พายผ่านขดา(d) เสน่หมวังคนทูลพระกรุณา ด้วย
พระมนโธราจาจรยกถ้อยในพระธรรมตำราพระมาร(49a) ทฤษฎีการไว้ ถิ่น
รายเดิมคนพญูรเข้าไว้ในหนังสือคำนวณแปลงจำนวน จะให้(b) ท่านเขียน

คือปลงสารกรมทั้น แต่สรรพสารกรมทั้นจะใครใดเงนท่าน พระมโน
(c)ตำราจารย์ให้พิจารณา ถ้าเป็นเจ้าให้ศัณณิก้างกัณณสอตามโทษา
นุโทษ ถ้าจริง (d)พระกรุณาให้โคตคนวมอไซ ให้โดนวณะ ๕๐๐๐๐๐ แต่
ให้เขาเข้าพระคลังหลวง (50a) ซึ่งขอพระราชทานเจ้าทั้งหลาย เจ้า
พิภพชาวลัวกันเทนหย่อนนัก อนึ่ง (b)ข้อความทั้งด้านกะทงก็เป็นเช่น
เดียวโทษก็เป็นเช่นเดียว พระเจ้าอยู่หัวมีพระราช (c)โองการตรัสจำเพาะ
แก่พระสุภาวดี เณยท้าวราชบัณฑิต นายสามชอง (d)เดิมยศ
ให้ตราพระราชบัญญัติ คำนับ ไฉนชหนา.....

9 *mātrā*, non numérotés.

(74d) โหมเจ้าไพรเจ้าราชสำนักตบ เพราะเจ้าไพรเจ้าราชสำนัก
หั้นราชสำนักไพรคน ๖๐๖๖ (Bradley¹⁰, II, p. 226, l. 16)

กตป: p. 75.

(76a) ๑ วันพุทธเดือนสิบเอ็ดขึ้นสามค่ำกุนนักษัตรไทยศก รุนศัพท์
ฤทธาเสนาบดีบังคม (b)ทูลพระกรุณาด้วยโองตพธัญโฮแก้วโฮเดิมอใจ
โฮศุณณิก้างกัณณสอตามโทษ แต่โฮไกร (c)โฮศุณณิก้างกัณณสอตามโทษ
กระเจ้าแห่งกปตอมไปเกษเขาจึงกตบแก่ราชบุตร (d)แต่เจ้าพระเจ้าอยู่หัวให้
กุมเขา จึงส่งเจ้าบรมนทิตพรพระเจ้าอยู่หัว มีพระมโนทูลตรัส (77a) ให้
ตบโหมผู้ปลงตบเกษเขาจึงกตบนั้นว่า ถ้าเกษเขาตบคือเจ้าราชของมีบำกเคบไซ
ให้ (b)ตบคนวมอไซ ถ้าหมโศตบคือเจ้าราชของเกษเขาตบคือของ ๕๐๐๐๐๐

ดะกันโท(c)ด้วยอวตหนึ่ง ๕- ที่ ถ้าเด็กหนุ่มให้ ๗๕ ที่ แล้วให้ตกเป็น
(d)พระราชกฤษฎีกาคำนับไว้ ห้ามหมิ่นผู้ใดทำสืบไป ๒๑๖ ๒๒ ๑--

17 *mātrā*, non numérotés.

(103d) * วันอาทิตย์เดือนแปดขึ้นสิบสามค่ำ นโรงแถดักศิวโตศก
ฉมเจาบรม (104a) นพิศนพระพุทธรเจ้าอยู่หัว เด็ดจ้เห็นธรรมสังหาศ
พระเสาวคนธฤฎ โดยทักษิณา (b) พิณกรณังคตาวีเลศ จึงพระราชวงษา
บังคมทูลพระกรุณา รื้อเรียนพระราช (c) ประณัติ ประสงค์ด้วยนามของ
ทั้งหลาย ผู้เป็นยุกรมัตตแห่งเมือง : (d) ทั้งหลาย คือเมืองศรีสัตนาโดย
เมืองสุโขทัย เมืองกำแพงเพชร : (105a) เมืองพิษณุโลก เมือง
ไชยนาถบุรี แต่เมืองนอกทั้งปวงยกเอาราชการได้ : (b) เป็นการยุกรมัตต
จะประณัติเท่าใด ข้าราชการเรียนพระราชประณัติพระเจ้าอยู่หัว จึง
(c) ฉมเจาบรมนพิศนพระพุทธรเจ้าอยู่หัว นพระราชโองการ ให้ตราเป็น
ฉบับ (d) คำนับไว้ดังนี้.....

5 *mātrā*, non numérotés.

(124a) * จกตำมุลลศิวาทชนโหม่งเกิดความถกกัน ด้วยอวง
เกนชนแห่งผู้ชนด้วยอุปนาย (b) คำว่า ๆ ตามสาขญาแห่งตนเอง คือกุมเกาะ
เบระระของอุลลศิวาทชนผู้ชนมาตบของ (c) ทำไทยโดยคำจำของต้องนพิ
มในพระธรรมตำราว่า parampaseyhopicaattaalamam : (d) เป็นต้น
ดังนี้ นอรรถาธิบายดังพรรณนามาแล้ว เตนจะสืบตำราศคตังความ
(125a) ตามพระราชบัญญัติ ซึ่งบรรณราชกระษัตริย์ค่านัง ตาม

Contenu: ถัดจากภาษาหลวง depuis: ๑ มาตราหนึ่ง ประเทศ
เมืองโตเตงอานกวางตั้งของเรามา เดพรผู้เป็นเจ้าผู้ด้วย (Bradley¹⁰,
II, p. 212, l. 16)

(76d) พระราชกฤษฎีกาคำนับไว้ หามให้ผู้ใดทำอัน
ไป ๒๑๒ ๒ ๑—

ฉบับ: p. 77.

(78a) ๑ มาตราหนึ่ง นายพระรัตนทนต์บริรัตนอันนำรัตนอนบก
แห่งโตโต ในพระ (Bradley¹⁰, II, p. 227, l. 3)

3

Titres: plat: ๑ [....]:สมุด[.....] ๒ ๒ ๒—
tranches: ๑ ขานภาษาหลวง ๒, 1 vol., 135 pp. *Dépôt:* Vaj. *Cote:*
néant. *Provenance:* Justice. *Date d'entrée:* Juin 1929.

(L24.1y)

Ligne différentielle: (5a)...จากตัวถัดกนโทษ ๒ ถัดกันดับ
ถัดกนดับไป ๒๑—

Le protocole manque. Il semble bien qu'il n'y en a
jamais eu.

Contenu: ถัดจากภาษาหลวง depuis: ๑ มาตราหนึ่ง ประเทศ
เมืองโตเตงอานกวางตั้งของเรามา เดพรผู้เป็นเจ้าผู้ด้วย (Bradley¹⁰,

II, p. 212 l. 16)

(74d) กต^{๕๕} บังคับให้ไปเกาะเอามาเองกต^{๕๕} ผู้ใดทำตงนพจรรณา
เป็นฉ^{๕๕} จก^{๕๕} ว่า

กต^{๕๕}: p. 75.

(76a) ผู้^{๕๕}น^{๕๕}เดิมค^{๕๕}พระวราช^{๕๕}ษา^{๕๕}ญา^{๕๕} ก^{๕๕}น^{๕๕}ให้^{๕๕}อง^{๕๕}โทษ^{๕๕}โดย^{๕๕}โทษ^{๕๕}น^{๕๕}
โทษ^{๕๕} ๗๕๕๕๕ (Bradley¹⁰, II, p. 228, l. 10)

(c) ⊗ tamenambhikkhaveyamorājāevamāha ambho-
 purisanatvaṃaddasamanussesu rājā (d) noheraṃāguṇicā-
 ringahetvā vividhānikamaṃakaraṇānikaronte kasāhi
 (16a) pītāleṇte vettehitāleṇte addhadāṇḍakehipitāleṇte
 hatthampī (b) chindante pādampīchindante hatthapādā-
 mīchindante kaṇṇampīchindante nāsampī (c) chindante
 kaṇṇanāsampīchindante mukhampīchindante bīlaṅga-
 thālakampīkaronte (d) saṃkhamuṇḍakampīkaronte rā-
 hūmukhampīkaronte pajotimālakampīkaronte (17a) hat-
 thapajotikampīkaronte erakavattikampīkaronte cirakavā-
 sikampī : (b) karonte eṇeyyakampīkaronte baḷisaṃsaṃsi-
 kampīkaronte : (c) kaḥāpaṇīkampīkaronte khārāpaṭiccha-
 kampīkaronte paḷighapaṇīvattakampī (d) karonte paḷāsa-
 pīthakampīkaronte tattenapītelenaosiṇcānte : (18a) suna
 khehipīkhādāpeṇte jīvantampīsuleuttāsente asināpīsisaṃ
 chindante (b) urampīphāleṇte satippahāraṃkaronte saṃ
 galikādīhipāṇca hībandhane (c) hībandhītvā bandha-
 nātārappavesanaṃkaronte nābhīmpamāṇesuāvā : (d) tesu-
 nikhapāpetvā paḷāsehipaṭicchādāpetvā aggimāpetvā
 camma (19a) daḍḍhākaḷeayaṇaṅgalehikasāpetvā khaṇḍā
 khaṇḍikaṃhīrāhīraṃkaronte (b) sīrīratopitikkhaṇeneva-
 satthenaghaṇaghaṇaṭṭhāṇesumaṃsaṃuppāpetvā telena
 (c) pakkam uḍanaṃāropetvā puveviyapaccāpetvā ta-
 meva khādāpeṇte ७३-

(d) ๑ มีตำแหน่งเนือความตามในพระบาทว่า สมเด็จพระนราธิวาส

แต่ปางก่อน : (20a) ตงราชทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดเป็น

ชุกชุม	}	โทษต่างๆ
กระ		
ระ		

กัน จึงมีพระราชโองการมาณพระมณ (b) ชุกชุมด้านท้าวตั้งเหนือเกล้าว่า
ว่าประเพณีโบราณราชครษัตริย์มมาย่อมกระทำกัน (c) การุญทนต์โทษ
น้อย } แก่คนอันกระทำโจรกรรมแต่ต้องพระราชอาชญากระทำจึ่งผลจาก
ใหญ่ }

พระ(d)ราชบรรณคดี

ชุกชุม	}	โทษ
มหัน		
กระ		
ระ		

โทษประการใดต้อง (21a) โทษตามทวงตั้งบรรณคดี ๑๒ ประการชุกประ
เพณีโบราณราชครษัตริย์มมาย่อมกระทำกัน (b) มากให้ตราพระราชบัญญัติ จักโทษ
โดยควรแก่บรรณคดี มณคามหนักแต่ (c) เขาแก่นักโทษผู้กระทำทุจริต
เป็นพระราชกฤษฎีกาว่า เกณฑ์สืบไปเมื่อหน้าตาผู้ (d) โทษโทษของอาช
มกใหญ่ไม่สูงศักดิ์ ก็คือกระบวนประกรรณคดีของสมเด็จพระพุทธ (22a) เจ้า
อยู่หัว จะปลงพระของลงจากเสวยครษัตริย์ แต่โจรขุนพลพวกถึย
สัตว์ (b) ถ้าตราวุธเข้าปลงแต่เมืองเผาจนถึย ปลงแต่พระนครเผาพระราช
นิเวศนมหันตณตัง (c) ถัดจากถึย ปลงแต่อาวาสเผาพระอุโบสถ

แต่สงฆาราม กับ พระสงฆ } แดกระ(d)หักขวานบ้าน มีผู้พันแทงจน
ดมเนร }

ด้วยคนเพื่องมั่งยังเขาเหอนหตาเว้งบร้อยกระทำ (23a) กำด้าหัดเร้ง

วัดเขาทรพยสิ่งของ โดยหาบุญการกำหยาบซ้ำมา

สมณ	} เดเจ้า
สามเณร	

(b) ทพยด้วยประการใดก็ดี

ผู้ใดใจถกรรซ้ำ	บิศา	} คณา
	มานตา	

ญาติครูผู้มีรณมาจารย์กาย (c) ถัด แดคนร้ายใจเป็นนฤกตาทิฐิเอา

ของพระพุทธรูป | มาอุบตักเขียนฆ่าทำตุราจาร (d) การตามกลประการใดก็ดี
พระธรรม

แดใจลักทหารกโมมิได้กัถัวแก่ยาปทยาบซ้ำสำหัก (24a)

มอ	} คดี
เทา	

ศอทหารก ถอดเขากำไธแดเคร้งประตบกัถิ ทานวามันจำพวกกัน (b) เป็น
ผู้ร้ายยังไร ไห้องโทษกรรมกร ๒๑ สถาน ๆ หนึ่งคือให้ค้อยกระบาน

(c) คีระเจ็กออกเสียแล้ว เขาคัมคัมกัชนเหลกเคร้งใหญ่ไธ้อง ไห้มัน

งะหมองคีระ (d) พ้องฟุ้งทั้งมอเคี้ยวน้ำดื่มพระอุณ สถานหนึ่งคือให้

คัถเตหนึ่งจারেเบองหน้า ถังโพร (25a) ปากเบ้องบนทั้งด้องข้างเป็น

กำหนด ถึงหมวกหูทั้งด้องข้างเป็นกำหนด (b) ถึงเกิดยวคตชายฉนเบ้อง

หลังเป็นกำหนด แล้วไห้มันกระหมวกฉนเร้าทั้งฉน (c) เขาท่อนไม้ด้อย

เจ้าข้างฉนโยกถนคตฉนฉน เพ็กหนึ่งทั้งฉนนั้นออกเสียแล้วเขา (d) กรวค

ทรายหยายชัตกระบานคีระซ้ำระให้ชาวเหมื่อนพรวณคีร์ดังรี สถานหนึ่ง

คือ (26a) ให้เขาเรอเคี้ยวปากให้อ้าไว้แล้วตามประตบไว้ในปาก ในหนึ่ง

เขาปาก ฉ้วนฉนนั้น (b) แดะเขวระนำปากจนหมวกหูทั้งด้องข้าง แล้วเขา

รชเคี้ยวให้อ้าปากไว้ให้ ไธหคไธดอยก (c) เตนปาก สถานหนึ่งคือเขา

ผ้าขุมนามนพนโททวากาย แล้วเขาเพ็งจุกสดานหนึ่ง (d) คือให้เขา
ผ้าขุมนามนพนพมอฮันทั้ง ๓๐ นิ้วแล้วเขาเพ็งจุก สดานหนึ่งคือเชือก

(27a) เนื้อให้แปะ ^{แรง}_{รวิ} } ย่าให้ขาดให้เนืองด้วยหนังงัดเตโศคองไปถึง

ขอเขาแล้วเขาเชือก (b) ผูกจำให้เคียวเหยียบยาว ^{เนื้อ}_{หนัง} } แห่งคน ให้ดู

กวาดจำให้เคียวไปกว่าจะตาย : (c) สดานหนึ่งคือเชือกเนื้อให้เนืองด้วย

หนังแปะ ^{แรง}_{รวิ} } เตโศคองมาถึงเขาแล้วเชือกเต (d) เขาให้แปะ ^{แรง}_{รวิ} } ลง

มาถึงขอเขา กระทำเนื้อของบนนั้นให้เป็นราวคกปกคลุม (28a) ลงมา

เหมือนหนังผ้าคกรของ สดานหนึ่งคือเขาหัวงเหลกด้วยข้อต่อทั้งสองข้าง

ข้อ (b) เขาคงต้องข้างให้มัน แล้วเขาหักเหลกข้อคองในวงเหลกแข็งซึ่ง

ครึ่งดงไว้กับแผ่น (c) คินย้าให้ไหวควักได้แล้วเขาเพ็งจนให้รอบตัวกว่าจะ

ตาย สดานหนึ่งคือเขาเบกใหญ่ (d) มีคมซึ่งข้างเกี้ยวทวากาย เพ็กหนังเนื้อ

เดเฮน ^{น้อย}_{ใหญ่} } ให้หลุดขาดออกมากกว่าจะตาย (29a) สดานหนึ่งคือให้เขา

มีคมคมเชือกเนื้อให้ตกออกมาจากกาย เตทตะตาดง (b) กว่าเขาดันมีงัด

สดานหนึ่งคือให้เขาดันพันทวากายแล้วเขาแปรงหัวขนานแปบ (c) กรักครุตุตุ

เขารองเดเนอเดเฮน ^{น้อย}_{ใหญ่} } ให้ตกออกมาให้เดินให้ยู่แต่ร่างกระดูก

(d) สดานหนึ่งคือให้เขาดันลงโดยข้างๆ หนึ่งแล้ว ให้เขาหัดงเหลกคคอง

(30a) ไปโดยข้องให้แน่นกับแผ่นคิน แล้วจับเท้าทั้งสองหันเวียนไปคัง

บุคคลทำนึ่ง (b) เวียน ^๑สถานหนึ่งคือทำนึ่งให้เนื้อพวงหนึ่งชาติ เขาออกที่ดา
 มบทบุบกระตักให้ (c) แหกย่อยแล้วรวบนมเข้าทั้งต้น ยกขึ้นหย่อนลง
 กระทำให้เนื้อเป้นของเป้นดนม (d) แล้วพบหื้อเนื้อหนึ่งกับทั้งกระตักนม
 ทอดวางไว้ ทิ้งตั้งจนทาด้วยฟางขึง (31a) วางไว้เซตเต้า ^๑สถานหนึ่ง
 คือเคียวนานนมให้เดือดพองพาดนม แล้วรดด้วยน้ำ (b) มาแต่ที่สระกว่า
 จะตาย ^๑สถานหนึ่งคือให้กกขึงต้นกรวยทั้งหลายนึ่ง ให้ขี้ด
 (c) อาหารหลายวันให้เต็มหยาก แล้วปล่อยขี้ดออกให้กกทั้งเนื้อหนึ่งกับให้
 เหลือแต่ขี้ด (d) กระตุกปลา ^๑สถานหนึ่งคือให้เขาขวานผ่าออกทั้งเป็นแหก
 ขอดคังโครงเนื้อ (32a) ^๑สถานหนึ่งคือให้แทงด้วยหอกที่ตระนัย ๆ กว่า
 จะตาย ^๑สถานหนึ่งคือให้ขุดหลุม (b) ผึ่งเพียงเซว แล้วเอาฟางปกคลุมคอก
 ด้วยเพลิงภอนึ่งใหม่ แล้วโอบด้วยไฟแดง (c) ให้เป็นก้อน ^{น้อย} ^{ใหญ่} เป็นรว
^{น้อย} ^{ใหญ่} ^๑สถานหนึ่งคือให้เชือดเนื้อเอาออกทอดด้วยน้ำมันเหม็น (d) ทอด
 รนให้กินเนื้อคนเซว ^๑สถานหนึ่งคือให้ต้วยไม้ตะบอง ^{ต้น} เป็นต้นสถาน
 (33a) ^๑สถานหนึ่งคือให้ทวนด้วยไม้ทวนทั้งทวน แต่โทษทั้งนี้ควรด้วยสถานใด
 ให้เอาแต่สถานหนึ่ง (b) ถ้าไม้ไผ่ดั่งพระราชนิพนธ์พระราชนิพนธ์ แต่พระ
 ราชกำหนดพระโอบการกฎ (c) หมายถึงการใดก็ได้ แต่เป็นโจรปล้น
 นำน้มน้ำดั่งกตัตตมย์ของเขาค้างดั่งดก (d) สรรพโจรดกฉกทรัพย์สิ่งของ
 ประการใด ๆ ก็ได้ ท่านให้ดั่งโทษกรรมกร ^๑สถาน (34a) ^๑สถานหนึ่งคือให้
 ทวนด้วยหวาย ^๑สถานหนึ่งให้คันทว ^๑สถานหนึ่งคือ (b) ให้คันทวทั้งดั่งช้าง
^๑สถานหนึ่งคือให้คันทว ^{น้อย} ^{ใหญ่} ^๑สถานหนึ่งคือให้คันทว (c) ทั้งดั่งช้าง
 เท้าดั่งช้าง

สถานที่หนึ่งคือให้ตัดจระหมัดเสีย สถานที่หนึ่งให้ตัด หูทั้งสองข้าง
จระหมัด } เสีย (d)

สถานที่หนึ่งคือให้ตัดปากเหวระปากเสีย สถานที่หนึ่งคือให้ตัดเล็บ สถานที่
หนึ่งคือ (32a) ให้ตัดศีรษะเสีย สถานที่หนึ่งคือให้จำหัวประการใดถูกใจ จะ
ควรด้วยสถานที่ (b) ประการใดก็ได้ หึงโทษโดยอาชญาอันมีในพระราช
กฤษฎีกาแลพระราชกำหนดกฎหมายทั้ง (c) ปวงอันสมเด็จพระบรมมหาราช
ษัตริย์บัญญัติไว้ โดยในมาตราชับขุนานเถิด ๖ (d) ๑ กล่าวถึง
ทวงตั้งขบวนกร ๓๓ ประการยุติแต่เท่านี้ ๖๓- (36a) ๑ จะกล่าวถึง
ความนอกลูกอันมีในคำที่พระธรรมดาศร เกิดแต่ ekavatimsa (b) mī-
lavivāda แยกออกโดยนพเจ้า sangāmadosāpicarājaduttho คือผู้
ครองโทษ (c) ในงานพระราชสงคราม แลผู้ประทุษร้ายต่อพระบาทสมเด็จพระ
บรมนาถบรมชนทิธิยศวร (d) เศษฐานฐานหาประการจับคดีวิบัติ
อุทมนมมณราชเณร พระพุทธเจ้าอยู่หัว (37a) ผู้ทรงพระเดชานุภาพปก
แผ่ไปเป็นอันมาก แก่หมู่जनมนุษย์มาช้านานราชทาน (b) นิกมเขตประเทษ
ของสถานะฐานเจ้ากร เป็นหลักแก่วัดกษัตริย์ทั่วทุกทวยราชภูมิมิสา
(c) ผู้ประมาณหาจักรวาลพิสดารเครื่อง กั้นประเทศธรณีมิให้มิจุลาตวิภ
ลายไหลเลื่อน (d) องค์มหาวงศ์ผู้ได้ ธรรมดังตัวอาไธยเป็นศุภรทุกทวย
ราชภักดี ทั้งพิชิตฐาน (38a) ฐานพระพิทักษ์อยู่ดี ด้วยทรงพระราช
อาณาจักรกำหนดตรา เพื่อกำจัดพระเมตตา (b) เป็นมหาบุรุษภาคบุรีเจ้ารักใจ
เป็นพระโอรสบรรดาบริวารให้ฉันทิภคโอรสทั้งชาติ มิให้ (c) ประมาทใน
หมู่พระคุณได้ จึงทรงพระราชบัญญัติ จัดเป็นแบบมาตราชื่อว่าราชศักดิ์
(d) อันมีสืบ ๆ กันมาจน ๖ ๖๓- ๖๓-

12 *mātrā*, numérotés 3-14.

(65a) ๑ รุ่งศรีราช ๘๘๐ นิสัยกนกตั้งทรัพย์ดังจักรวาล โปธำ
มาศดั่ง (b) บัณฑิตยธรรมมัตถุสถิระวิจารณ์การกอบบริเวทกำหนดพระบาทสมเด็จพระ
พระบรมไตรโลกนาถ (c) นายถวิลผู้เป็นเจ้า เสด็จมาจนตมณต์ถ
อาณาจักรอัมบุรีใต้ดิน : (d) บรมจักรราชปิโยดมโทยสุริยวงษบรมหงษ
วิสุทธิพุทธราชบูรพมพิตรพระ (66a) พุทธิเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่ง
เบญจรัตนมหาปราสาทสุริโยภาสวรา : (b) ไทบุรพพาทิมุขเถลิงอาสน์
จันทรพระราชนิโงการมาณพระบันฑิตสุริยงมหาด (c) คราพระมัญญีกะแก้ว
เจ้าแห่งอยุธยา นางนั โยธำภาสไฉนคำ : (d) มาศยาภิมุขนคักรวี
ชาติ ราชนิภูณเมืองขุนหมื่น สมดัง (67a) กัศพันธนีในขอบรัตนเสนา
อาณาจักร เว้นแคว้นแทนพระนครดา (b) ราชวงศ์ ศรีอยุธยามหา
คิตกภพพรรัตนราชัน ว่าแต่บัดไปเมื่อยหน้า.....

84b-fin: 2 *mātrā*, numérotés 15-16.

XXV. 2. ตักขณขบถศักดิ์, tome 2.

1

Titres: plat: พระสมุท พระธำมหารการ บถศักดิ์ ๒ ๖๖

tranches: ธำมหารการ บถศักดิ์ ๒. 1 vol., 62 pp. *Dépôt:* Justice.

Cote: néant. *Provenance:* inconnue. *Date d'entrée:* inconnue.

(L25.2)

Ligne différentielle: (3a)...ทั้งหลาย

1(a) วัน ๑๑ ค่ำจุลศักราช ๑๑๖๘ มีนถุสฬศก ข้าพระพุทธรเจ้า

หมื่นนพโมกข์ (b) ขุน ข้าราชการประจำ
ขุนด่านประเสริฐ
นายเห็นกรรมา ทาน ๑ คอง
นายโคธาดักขณ

๖๖๖๖ ๖๖๖๖

Contenu: ตักขณขบถศักดิ์ depuis: ๖๖๖๖ มาตราหนึ่ง.....

(Bradley¹⁰, II, p. 256, l. 6): 3-62

(36d) ไปเทียบหนังสือได้จากจำนวนภักตยานันเป็นมฤต ๖๖๖๖

ฉบับ: p. 37.

(38a) ๗๗ หนึ่งท่งพยสั่งของของเงินวิญญานและท่งพย คชช้างนำ
โคกระบือสัตว์สิ่งใด ๆ ก็ดี (Bradley¹⁰, II, p. 263, l. 4)

2

Titres: plat: ๑ พระสมุท พระธำมธารพระดัด ๒ พระ
tranches: พระดัด ๒. 1 vol., 62 pp. *Dépôt:* Vaj. *Cote:* ๗๒.
Provenance: มุราชาร. *Date d'entrée:* 31 mai 2467.

(L25.2x)

Ligne différentielle: (3a).....ท่งพยเป็นราชธอบ

1 (a) ๑ วัน ๑ + ๑ คำจุตศักราช ๑๑๖๗ บัณฑิตพัก ราชพระพุทธรูป
เจ้านายบุญตั้ง (b) ราชพุทธรูปเจ้า }
ขุนตำรวจประเสริฐ }
นายเทียบศรราช } ทาน ๑ ค้างขอ
นายโคธาดักขณ }

เทศ: ๗๕๑—

Contenu: ดัชนีฉบับดัด depuis: ๗๗ มาตราหนึ่ง พญาพระ
หุดวงรัตนหมื่นทนต์ทวาร[ทวย]ราชวรท่งพยเป็นราชธอบ (Bradley¹⁰,
II, p. 256, l. 7)

9 divisions, numérotées 17-25, dont 5 *mātrā*, numérotés 17-21, et 4 ๗๗, numérotés 22-25.

(20b) ๑ ศกนัสสุ ๓๓๘๕ ศกจอนักธัต เรขฐมาศกุกะบักเรทกัณ
 อดุช(c)ถักพหุคันคัจฉา พระบาทสมเด็จพระบรมมหาจักรพรรดิศรีวราธิบดี
 เสด็จสถิตย์(d) ในพระที่นั่งสุวรรณมหาปราสาทโดยบุรพาพิมุข พร้อม
 ด้วยนุคชนนศรี (21a)กัรวชาศิวาชนโรหิตศาจารย์ มหะพรหมไทย
 ไครกรรนาพธอระงับคัน(b)ฤกษ ราชกถวักการณณันนันทะนันท
 อนุภทษาณณรณเฑียรของ(c) เมือง จึงมีพระราชโองการมานพระ
 บัณเฑธ ให้ตราพระราชบัญญัติ(d)ค่านับไว้ ผู้ใดทำราชการมีบำเหน็จ
 บำนาญกิตยาทังสามนี้ ถ้าจะประ(22a)สาทรางวันแต่กับศกาศักดิ์ พญา

พระหจวงให้เป็นเอก มอ }
 แดศรีของ (b) ขุประ โภกบวิ โภกตามยศศาสักดิ์
 ๕๒ }

ถ้าเป็นพระหจวงเมืองครองเมืองเอกโทศรี (c) จัตวา ถ้าบำเหน็จ
 เปนอตุให้เดือนที่ ถ้าบำเหน็จเปนมะขิมให้เดือนที่ (d)ถ้าบำเหน็จ
 เปนอตุให้เดือนที่ ถ้าผู้มีบำนาญเปนมะขิมให้เดือนที่ (23a) ถ้าเป็นอตุ
 ๑๗ ก็ให้ประสาทรางวันตามยศศาสักดิ์ ๒๖—

13 divisions, numérotées 26-38, dont 1 *mātrā*, 26, et
 12 ๓๗; 29 manque et 28 est redoublé.

(36a) แยกหมัดได้จากจำนวนกิตยอนันเป็นนุค ๒๖ ๒๗—

(38a) [๓๘] ขันที่ทวีปตั้งของของเงินวิญญานเอกทวีป ก็ตั้ง
น้ำโคกระบือสัตว์ทวีปโคๆ (Bradley¹⁰, II, p. 263, l. 4)

(38c) = ศุภมัสการ ๔๕ พยัคฆ์จักรวาล มาจากคานนิกษ
 เชน[๑](d) ตักมัลลชฎีจักรวาลกตบรีเทกถาหนด พระบาทสมเด็จพระเจ้าเอก
 ทรรฐ[อัคร](39a) บรมนาถบรมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว เด็จจอก
 กพระที่นั่งมงกุฏพิมาน (b) ดอนภูมิไพศณมหาปราสาท นัพระรา
 โองการมาจนพระที่นั่งอุดรดิพนาค(c) ตำรวจตั้ง แก่พญาศรีธรรมมาว่าพระ
 หลวงเมืองขุนหมื่นราชทูตของท้าวพระยา (d) นาย ทหาร เก่งเข้า
 พลเรือน }
 กระบวนทัพ ได้รับฟังด้วยดั่งเบ็บบรมนาถบงกร(40a) ถิ่นอโศกบุรีไธสม
 บรมหนองรา เจ้าฟ้าแรกเชษฐาธิบดี มี [รัชชนะ] (b) แก่นหาอุปราช
 หน้าพระเจ้าไชยศักดิ์เมืองหงษาทันนั้น นาย ทหาร (c) อันตายใน
 พลเรือน }
 การแรงดังสงครามเป็นอันมาก แด่ยศจักรเข้ามาได้กลเป็นอันมาก
 (d) นั้น ทรงพระกรุณาพระราชทานปูนบำเหน็จ แด่ซึ่งขุน(41a) หมัน
 นาย ขาก่อน } แด่นายหมวดข้าด้วยขันและพระคงทอง แด่ด้วยดา
 พาศ์ }
 (b) ขาก่อนคิดคำนึง เข้าการแรงครบทั้งอันตายในทวีปเป็นอันมาก
 (c) จึงทรงพระกรุณาครั้งประกาศว่าฉันท์ทำการการแรงดังสงคราม มีบา
 เหน็จ (d) ความชอบอยู่นั้น ถ้าแถมให้ด้วยดาขาก่อนอันแก่พระคง
 หลวง : (42a) คิดคำนึงอยู่มากน้อยเท่าใด ให้ยกไว้ มุ่งดูหลานให้บริวาร

XXVI. 1. พระราชกำหนดเกณฑ์, tome 1.

1

Titres: plat: ๑ พระอภัยมณี พระราชกำหนดเกณฑ์. ๒๑—
tranches: พระราชกำหนดเกณฑ์. 1 vol., 176 pp. *Dépôt:* Justice.
Cote: ๑๑. (celle de la Vaj.) *Provenance:* Vaj. qui le tenait
 du กระทรวงมุรชาธร (31 mai 2467). *Date d'entrée:* Juin 1929.

(L26.1)

Ligne différentielle: (3a).....ศฤงคาร

1 (a) ๑๑๕๕ คำรู้ตักการ ๑๑๖๕ บัญชีพัก ข้าราชการเจ้า
 นายธานี ไหวหว
 หนึ่งเทพโมตรรูป (b) ข้าราชการเจ้า นายเทียบกรรมา | ตาม ๑ ครั้ง ๑๐
 นายโต

๒๑—

Contenu: (1) บัญชีพัก: 3-15; (2) art. 1-16 (Bradley¹⁰,
 II, 300, l. 16): 16-176.

(90d) บัญชีการขึ้นพัก ๒๑ ๒๑—

ฉบับ: p. 91.

(92d) ๑๑ กฎให้แก้พระสุริยวงศ์ ข้าราชการ
 ข้าราชการ

เจ้าพระยาพระทอง (Bradley¹⁰, II, p. 284, l. 4)

(27d) กฎให้ไว้ณวันประกาศเดิณญี่ แรมเดือนคำจุลศักราช ๓๐๘๕ ปี
ฐานจุลศักราช ๓๐๘๕

IV 28a

(41d)...กฎให้ไว้ณวัน สุกครเดิณญี่ แรมเดือนเบศ (42 a) คำ
จุลศักราช ๓๐๘๘ บรมเนียบอัญชก ๓๐ ๓๐ ๓๐

V 42b

(45a)...กฎให้ไว้ (b) ญี่ณวันของครวเดิณเบศ แรมเดือนคำจุลศักราช
๓๐๘๙ บรมเนียบอัญชก ๓๐ ๓๐ ๓๐

VI 45c

(47d) กฎให้ไว้ณวัน ๓๔ ๓ คำจุลศักราช ๓๐๘๘ บรมเนียบอัญชก
๓๐ ๓๐ ๓๐

VII 48a

(50a)...กฎให้ไว้ณวัน ๕ ๔ ๓ คำ (b) จุลศักราช ๓๐๘๘ บรมเนียบ
อัญชก ๓๐ ๓๐ ๓๐

VIII 50c

(64b)...กฎให้ไว้ณวันอาทิตย์ (c) เดิณญี่ แรมเดือนคำจุลศักราช
๓๐๘๘ บรมเนียบอัญชก ๓๐ ๓๐ ๓๐

IX 64d

(67c)...กฎให้ไว้ณวัน $๕+๓$ คำ (d) รุดศักดิ์ราช ๓๐๐๒ บัวยอก
นักษัตรโกศก ๖ ๑—

X 68a

(90c)...กฎให้ไว้ณวัน $๓+๓$ คำ รุดศักดิ์ราช ๓๐๐๓ (d) บัรภาควิน
ศก ๖ ๖ ๖ ๑—

กอบ: p 91.

XI 92a

(92a) ๖๖ กฎให้แก่พระสุริยวงศ์

ซ้าย	โนนชกให้กฎหมายบอก
ขวา	

แก่เจ้าพญาแสนพญาพระทอง (Bradley¹⁰, II, p. 284, l. 4)

(124a)...กฎให้ไว้ณวัน $๓+๓$ คำ (b) รุดศักดิ์ราช ๓๐๐๕ บัญญเบญ
ศก ๖ ๖ ๖ ๑—

XII 124c

(161c) ...กฎให้ (d) ไว้ณวัน $๖+๓$ คำ รุดศักดิ์ราช ๓๐๐๕ บัวยอก
จัตวาศก ๖ ๖ ๑—

XIII 162a

(176d) กฎให้ไว้ณวัน $๓+๓$ คำ รุดศักดิ์ราช ๓๐๐๗ บัวยอก
ศก ๖ ๑—

XXVI. 2. พระราชกำหนดเก่า, tome 2.

1

Titres: plat: ๑ พระสมุท พระราช[กำหนดเก่า] ๒ พระ—
tranches: พระราชกำหนดเก่า (écrit à l'envers). 1 vol., 107 pp.
Dépôt: Vaj. *Cote:* ๘๘. *Provenance:* achat. *Date d'entrée:*
6 février 2451.

(L26.2)

Ligne différentielle: (6b).....พิจารณา

1(a) ๑ วัน ๘ + ๓๓ คำจุลศักราช ๓๓๖๗ บัดหลุดพัก ข้าพระพุทธรูป
เจ้าขุนพิทักษ์ (b) อักษรรูป ข้าพระพุทธรูปเจ้า นายเทียบคราช }
นายมีชาติเกษณ } ทาน = ๓๖๔

วัดเศวต ๑๐๐

Contenu: พระราชกำหนดเก่า depuis ๘๘ กฎให้ไว้แก่พระสุริยวงศ์
ราชชาในนศก ให้กฎหมายบอกแก่ข้าทูลธองฯ ธนา (Bradley¹⁰, II,
p. 300, l. 17) jusqu'à l'art. 23 inclus (Bradley¹⁰, II, p. 323,
l. 13): 3-107.

XIV 3a

(16c) กฎให้ไว้แก่วัน ๘ + ๓๐ คำจุลศักราช ๓๓๖๗ บัดญนพ
ศก ๒๔ ๒๕๐๐

XV 16d

(69b)...กฎให้(c)ไว้ณเววันยังคานเคื่อนแปลมแปลก้าทุกขฉาคร
จุลศักราช ๓๐๘๒ บัชวตโทษก ๖๐๘๒

XX 69d

(74e)...กฎให้ไว้ณเววันศุกเคื่อนแปลมแปลก้าจุลศักราช ๓๐๘๒
ชวตโทษก ๖๐๘๒

XXI 74d

(87b)...กฎให้ไว้ณเววัน(c)วัน๑+๓๓ก้าจุลศักราช ๓๐๘๒ บัชวตโทษก
๖๐๘๒

XXII 87d

(89d)...กฎให้ไว้ณเววัน๑+๓๓ก้าจุลศักราช ๓๐๘๒ บัชวตโทษก๑๐๘๒

XXIII 90a

(107b) กฎให้ไว้ณเววัน ๒+๔ ก้าจุลศักราช ๓๐๘๒ บัชวตโทษก
๖๐๘๒

Titres: plat: ๑ พระสมุท พระราชกำหนดเกล้า ๒ ๖ ๖ ๖
tranches: พระราชกำหนดเกล้า ๑-1 vol., 107 pp. *Dépôt:* Justice.
Cote: néant. *Provenance:* inconnue. *Date d'entrée:* in-
connue.

Ligne différentielle: (6b).....พิจารณา

1(a) @ วัน ๕ + ... คำจุลศักราช ๑๑๖๘ ปีฉลูชัฬศก ราชพระพุทเจ้า
 นายเกษมกรราช
 หนึ่งเทพโมตรรูป (b) ราชพระพุทเจ้า นายทองอยู่ } ยาดกษณ } งาม ๑๖๖
 นายโต

ขอเคระ: ๒๒๑

Contenu: พระราชกำหนดตกแต่ depuis l'article 14 (Bradley¹⁰, II, p. 300, l. 17) jusqu'à l'article 23 inclus (Bradley¹⁰, II, p. 323, l. 13): 3-107.

(54d) ทอวงหามได้ ก็ให้กระตากรใหม่เขาเนยความ เจริง
 ค่ายอุกขุนณเจ้ารทอว :

ถดป: p. 55.

(56a) ให้อุกขุนณเจ้ารทอวเขาเนยความเนยพทอวให้ชันจกทุกชย
 แล้วให้เขานันตาคัก (Bradley¹⁰, II, p. 313, l. 2)

Titres: plat; complètement effacé; *tranches:* WJ:777
กำหนดการ = 1 vol., 108 pp. *Dépôt:* Vaj. *Cote:* néant. *Pro-*
venance: Justice. *Date d'entrée:* Juin 1929.

(L26.3x)

Ligne différentielle: (3c) ... ความแตกต่าง

Le protocole manque.

Contenu: พระราชกำหนดเก่า depuis ๒๕ กฎให้ตั้งขุนแผน
หลวง แด่ขุนแผนคำตา แด่ผู้พิจารณาทุกหมู่ทุกกรม (Bradley¹⁰,
II, p. 323, l. 14) jusqu' à l'art. 31 inclus (Bradley¹⁰, II,
p. 345, l. finale): 3-108.

XXIV 3a

(7b)... กฎให้โจนวัน ๓ + ๓ คำพูดก็กวาร ๓๓๓ บัจนกษัตริ์โท

XXV 7c

(26a).... กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๓ + ๑ กรกฎาคม (b) ราช ๓๐๘๓ บัญญัติ
นศก ๗๖ ๗๖๐๓

XXVI 26c

(39a)...กฎให้ไว้ณวัน ๗+๖ คำ (b) รุตศักราช ๓๐๘๕ บัณณเบญ
ศก ๖๖ ๖๖๑-

XXVII 39c

(54d) ความโทษนั้น อย่าให้ชนด้านวรคำให้การ ในข้อใจความ
เดี่ยวทรงพระกรุณา

กตบ: p. 55.

(56a) ครั้นเห็นอเถดำ ๔ ประการใด ๆ ก็ดี แดงเดาศักดิ์ผู้ขึ้นตง
พระราชอาชญาภักดี ให้ผู้ (Bradley¹⁰, II, p. 334, l. fin.)

(63b) กฎให้ไว้ณวัน ๑+๘ คำ รุตศักราช ๓๐๘๘ บัณณเบญ
ศก ๖๖ ๖๖๑-

XXVIII 63c

(69a)...กฎให้ไว้ณวัน ๑+๘ คำ รุต (b) ศักราช ๓๑๐๐ บัณณเบญ
ศก ๖๖ ๖๖๑-

XXIX 69c

(86d)...กฎให้ไว้ณวัน ๑+๘ คำ รุตศักราช ๓๑๐๐ บัณณเบญศก ๖๖๑-

XXX 87a

(91b)....หมายมาณวัน ๗+๖ คำ รุตศักราช ๓๑๑๐ (c) บัณณเบญ
ศก ๖๖ ๖๖๑- นายบุญเกิดดอมา ๖๑ ๖๖๑-

XXXI 91d

(108a)....กฎให้ไว้ณวัน ๑+๘ คำ รุตศักราช ๓๑๑๐ บัณณเบญศก ๖๖๑-

XXVI. 4. พระราชกำหนดเก่า, tome 4.

Titres: plat: ๑ พระสมุท พระราชกำหนด [...] *tranches:*
 พระราชกำหนดเก่า 4. 1 vol., 95 pp. *Dépôt: Vaj. Cote: ๘๓. Pro-*
venance: มุราชาร. Date d'entrée: 31 mai 2467.

(L26.4)

Ligne différentielle: (4a).....ไป

1(a) ๑ วัน ๔ + ๑ คำ รุดศักดิ์ราช ๓๓๖๘ บัณเฑาะว์ศักดิ์ราชพระพุทธรเจ้า
 นายบุญดี (b) ๑ ขุนช้างพระพุทธรเจ้า
 นายเทียนศรี
 นายผาดชาดักษณ
 ๑ กรมชโยเขต: ๗๕๐

Contenu: พระราชกำหนดเก่า de l'art. 32 (Bradley¹⁰, II, p. 346, l. 1) jusqu'à l'art. 44 inclus (Bradley¹⁰, II, p. 366, l. 14): 3-95.

XXXII 3a

(7d).... กฎไท่ไฉนวัน ๕ + ๓ คำ (8a) รุดศักดิ์ราช ๓๓๖๐ บัณเฑาะว์
 ๑ กรมชโยเขต: ๗๕๐

XXXIII 8b

(8b) ๑ วัน ๕ + ๓ คำ รุดศักดิ์ราช ๓๓๖๐ บัณเฑาะว์เขตศักดิ์ เพธำเขว

XXXIV 20a

(23a)... กฎให้ไฉนวัน ๖+๖ คำ รุตศักราช ๓๓๖๖ บัณเฑียร
นิตยศก ๒๕๔-

XXXV 23b

(26b).... กฎให้ไฉนวัน ๗+๑๑ คำ (c) รุตศักราช ๓๐๓๖ บัณเฑียร
ศก ๒๕๑-

XXXVI 26d

(29b).... กฎให้ไฉนวัน ๑+๖ คำ รุตศักราช ๓๐๒๖ บัณเฑียร (c) บัณเฑียร

XXXVII 29c

(45b).... กฎให้ไฉนวัน ๕+๖ คำ (c) รุตศักราช ๓๐๖๘ บัณเฑียร
นิตยศก ๒๕๑-

XXXVIII 45d

(49b).... กฎให้ไฉนวัน ๓+๓ คำ รุตศักราช ๓๐๗๓ บัณเฑียร (c) บัณเฑียร
ศก

XXXIX 49c

(54b).... กฎให้ไฉนวัน ๑+๘ คำ รุตศักราช ๓๐๘๒ บัณเฑียร ไทศก

XL 54c

(54d) สมเด็จพระเจ้าลูกเธอหัตถาเชย หม่อมเจ้ากรมฝ่ายหน้า
ฝ่ายหลัง แลผู้รักษามืองบุรี

(56a) กรมการหัวเมืองปากใต้ฝ่ายเหนือทั้งปวง ค่ายทรงพระ
กรุณาตรัสเหนือเกล้าเหนือกระ (Bradley¹⁰, II, p. 358, l. 20)

(60d)...กฎให้ไฉนวัน $๕+๑๐$ คำสุดศักราช ๓๓๐๒ บัวยกนัถัด
ศก ๒๕

XLI 61a

(70e)...หมายมาณวัน $๗+๘$ คำ (d) สุดศักราช ๓๓๐๒ ประการ
นัศก ๒๕ ๒๕๑-

XLII 71a

(79c) กฎให้ไฉนวัน $๔+๑๐$ คำสุดศักราช ๓๓๐๔ บัวยกนัถัด
ศก ๒๕๑-

XLIII 79 d

(84b)...วันซึ่งให้ไฉนวัน $๕+๑๐$ คำสุดศักราช ๓๐๘๘ บัวยกนัถัด
ศก ๒๕๑-

XLIV 84 c

(95a)...กฎให้ไฉนวัน $๑+๗$ คำ (b) สุดศักราช ๓๓๑๐ บัวยกนัถัด
ศก ๒๕๑-

เท่า ๔. 1 vol., 101 pp. *Dépôt*: Justice. *Cote*: néant. *Provenance*: inconnue. *Date d'entrée*: inconnue.

(L26. 4x)

Ligne différentielle: (4a).... ไหมโต

- 1(a) ๑ วัน ๔ + ๑ คำ รุ่งศรีกรร ๑๒๖๘ บันตูลีหคก ขาพระพุทธรเจ้า
 รุ่งธารประเสริฐ
 (b) นายบุญมีอาดกษณัฐ ขาพระพุทธรเจ้า นายเทียรกรร } ตาม ๓
 นายผาดอาดกษณ

กรรชเคระ ๒๕๖๖

Contenu: พระราชกำหนดเท่า de l'art. 32 (Bradley¹⁰, II, p. 346, l. 1) jusqu'à l'art. 44 inclus (Bradley¹⁰, II, p. 366, l. 14): 3-101.

(54d) ว่ากล่าวโทษความผู้เบียดบังฉกฉกพระราชทรัพย์ ข้างมา
 โศกกรรมของหลวงพน

กตบ: p.56

(56a) กตัญญูเลี้ยง เสนอขับไปเมื่อหน้าตาของนาพระราชกรร
 มาวังพ้องโรงสำนักกรม (Bradley¹⁰, II, p. 358, l. 7)

XXVI. 5. พระราชกำหนดเกล้า &, tome 5.

1

Titres: plat: ๑ พระสมุท พระราชกำหนด[เกล้า] & ๒๑—
tranches: พระราชกำหนดเกล้า &. 1 vol., 205 pp. *Dépôt:* Vaj.
Cote: ๑๑. *Provenance:* มุขราช. *Date d'entrée:* 31 mai
 2467.

(L.26.5)

Ligne différentielle: (3b)....ปวงระ

1(a) ๑ วัน ๓๑ = คำรู้ตักกราช ๓๓๑๑ มณฑลพัก อาพระพุทธรเจ้า
 หนึ่งเทพโมตรรูป (b) อาพระพุทธรเจ้า
 ฐานประเสริฐ
 นายเทียนกราช
 นายฉาทอดกษณ } กาน ๓ ควัง
 ๒๑๑๑: ๒๑—

Contenu: พระราชกำหนดเกล้า de l'art. 45 (Bradley¹⁰, II, p. 366, l. 15) jusqu'à la fin: 3-205.

(110d) เนชความเบาอยู่ ก็เขาพ้องนั้นได้ด้วยพระท่าน ซึ่ง
 ให้พิจารณาตามกระทรวง

กอน: p. 111.

(112a) ตามพระท่านตามพระราชกำหนดกฎหมายสำหรับแผ่นดิน
 ชัยให้แปล (Bradley¹⁰, II, p. 388, l. 4)

Titres: plat: ๑ พระสมุท พระราชกำหนดเกล้า & *tranches:*
พระราชกำหนดเกล้า & 1 vol., 180 pp. *Dépôt: Vaj. Cote: ๗๑.*
Provenance: มุขราช. *Date d'entrée:* 31 mai 2467.

(L26.5x)

Ligne différentielle: (3b)...บางจรงของ

1(a) ๑ วัน ๓⁺/_๔ ๓ คำจุณศักราช ๓๓๖๗ ปีมะแมลพัศกษาพระพุทธรูป
หมื่นเทพโมตรงรูป (b) ขาพระพุทธรูป
ขุนสารประเสริฐ
นายเทียบตรา
นายฝักขาวัดกษณ } ทาน = ๓๕

รวมเศว: ๗๑ ๑—

Contenu: พระราชกำหนดเกล้า de l'art. 45 (Bradley¹⁰, II, p. 366, l. 15) jusqu'à la fin: 3-182.

(86d) คักรายคัณแผ่นดิน แดงดักกเพียคัมมพระราชกรพยของ
หลวงแดงตาชยาพระพุทธรูป

กณ: p. 87.

(88a) สดุมพระเจดเป็นเนยคความขื่อใหญ่ขึ้น จึงให้สมุหะกลา
โหมสมุหะนายกเขากรว (Bradley¹⁰, II, p. 384, l. 1)

Titres: plat: พระสมุท พระราชกำหนดเก่า [.....] *tranches: vestiges.* 1 vol., 197 pp. *Dépôt:* Justice. *Cote:* néant. *Provenance:* inconnue. *Date d'entrée:* inconnue.

(L26.5y)

Ligne différentielle: (3b).....เลขณ๖

1(a) ๑ วัน ๑๙^๓/_๔ คำจุตศักราช ๑๑๖๘ บัณเฑาะว์พัก ข้าพระพุทธเจ้า
 หมื่นสุวรรณอักษร(ร)(b)รับ ข้าพระพุทธเจ้า นายเทียรกระราช } ทาน
 นายผากธำถักชน }

๑ คติ ๒๐๑๕: ๕๕—

Contenu: พระราชกำหนดเก่า de l'art. 45 (Bradley¹⁰, II, p. 366, l. 15) à la fin: 3-197.

XLV 3a

(4c).....กฎให้ไว้ณวัน ๓๙^๓/_๔ คำจุตศักราช ๑๑๘๔ บัณเฑาะว์พัก
 ศก ๕๕—

XLVI 4d

(6c).....กฎให้ไว้ณวัน ๓๙^๓/_๔ คำจุตศักราช ๑๑๘๕ บัณเฑาะว์พัก
 ศก ๕๕—

XLVII 6d

(39d)....กฎให้ไว้ณวันศุกร์เดือนแปด (40a) พุทธบูชาวันแปด
คำจุลศักราช ๓๐๘๕ ปีมะเส็ง เบญจศก ๗๕ ๗๕๑—

XLVIII 40b

(62c)....กฎให้ไว้ณวัน ๕ + ๓ คำจุลศักราช ๓๓๓๐ ปีมะโรงจตุ
ศก ๗๕๑—

XLIX 62d

(65d)....กฎให้ไว้ณวัน ๕ + ๓ คำจุลศักราช ๓๓๓๐ ปีมะโรง
จตุศก ๗๕๑—

I. 66b

(100d) ราษฎรกระดากว แด่พระอัยยิกาเจ้าส่วนวรมณโปลังไป
สืบสาวดู แด่เนชความ

ฉบับ: p. 101.

(102a) มนคงชวไปกมบาร แด่กฎหมายพระท่านเจ้าสำหรับแผ่นดิน
มนกพันเพชไป แด่ (Bradley¹⁰, II, p. 386, l. 6n.)

(117c)...กฎให้ไว้ณวัน ๕ + ๓ คำจุลศักราช ๓๓๐๒ ปีวอกโทศก ๗๕

LI 117d

(128c)...กฎให้ไว้ณวัน ๕ + ๓ คำจุลศักราช ๓๐๘๕ ปีมะเส็งเบญจ
ศก ๗๕

LII 128d

(136d)...กฎให้ไว้ณวัน ๗ + ๑ คำ รุตศักราช ๑๐๘๘ ปมะเสงต์พ
ศก ๖๕๑—

LIII 137a

(143d)กฎให้ไว้ณวัน ๗ + ๑ คำ รุตศักราช ๑๑๑๑ ปมะเสงต์เอกศก

LIV 144a

(157d)...กฎให้ไว้ณวัน ๖ + ๑ คำ รุตศักราช ๑๑๑๔ ปมะณจัตวา
ศก ๖๕๑—

LV 158a

(161a)...กฎให้ไว้ณวัน ๑ + ๑ คำ (b) รุตศักราช ๑๑๑๕ ปมะ
เบญจศก ๖๕๑—

LVI 161c

(163b)...กฎให้ไว้ณวัน ๑ + ๑ คำ รุตศักราช ๑๑๑๖ ป(c)มะเสง
ต์เอกศก ๖๕๑—

LVII 163c

(166c)กฎให้ไว้ณวัน ๑ + ๑ คำ รุตศักราช ๑๑๑๗ ปทุญเอก
ศก ๖๕๑—

LVIII 166d

(171d) กฎให้ไว้ณวัน ๓ + ๙ คำจุตศักราช ๓๐๗๓ ปกฤษณ
ศก ๖๕๓๓

LIX 172a

(175a) กฎให้ไว้ณวัน ๙ + ๙ คำจุตศักราช ๓๐๘๒ ปชวตณกสัต
โกศก ๖๕๓๓

LX 175b

(178b)....หมายให้ไว้ณวัน ๙ + ๙ คำจุตศักราช ๓๐๘๖ ปชวตณ
ศก ๖๕๓๓

LXI 178c

(181d)...กฎให้ไว้ณวัน ๑๑ + ๑๑ คำจุตศักราช ๓๐๙๓ ปช
ศก ๖๕๓๓

LIX 182a

(183c)....กฎให้ไว้ณวัน ๓ + ๙ คำ (d) จุตศักราช ๓๐๙๕ ปช
เบญศก ๖๕

LXIII 183d

(186a)....กฎให้ไว้ณวัน ๗ + ๑๓ คำจุตศักราช ๓๐๙๗ (b) บม
ฉก

LXIV 186b

(187b)....¹กับซึ่งณวัน ๑ + ๑ คำพูด (c) ศักการ ๑๑๑๑ บัณฑิต

สก

LXV 187c

(197b)....¹ภฏให้ไว้ (c) ณวัน ๑ + ๑ คำพูดศักราร ๑๑๑๑ บัณฑิต

นักดักวสันต ๒ ๒๑—

III 34d

(40c)....กฎให้ไฉนวัน^๒ + คำ^๑ จดสักการ^{๑๐} ๓๓๔๔ บวรจัตวาตัก

IV 40d

(46b)....กฎให้(c)ไฉนวัน^{๑๐} + คำ^๑ จดสักการ^{๑๐} ๓๓๔๔ บวรจัตวาตัก

V 46c

(52b).....กฎให้ไฉนวัน^{๑๐} + คำ^๑ จดสักการ^{๑๐} ๓๓๔๔ บวรจัตวาตัก

ศก ๒๒๕๐

VI 52c

(54d) ถิ่นนาว่า ถิ่นนา^{๑๐} ๓๓๔๔ บวรจัตวาตัก ในกฎ
ชุดเกล้าถวาย

ฉบับ: p. 55.

(56a) จงให้พิจารณาว่าถิ่นนาตามกระทรวง ถิ่นนา^{๑๐} ๓๓๔๔ บวรจัตวาตัก
โตศักดิ์อันแห่งพ้องหน้า (Bradley¹⁰, II, p. 413, l. 6)

(70d) กฎให้ไฉนวัน^{๑๐} + คำ^๑ จดสักการ^{๑๐} ๓๓๔๔ บวรจัตวาตัก

ศก ๒๒๕๐

VII 71a

(86d)....กฎให้ไฉนวัน^{๑๐} + คำ^๑ (87a) จดสักการ^{๑๐} ๓๓๔๔ บวรจัตวาตัก

ฉบับศก

VIII 87a

(98d)....กฎให้ไว้ณวัน ๓^๑/_๕ * คำสุดศักดิ์ราช...๔๖ (99a) บัณเฑาะว์
นัยศก

IX 99a

*(107d) กฎให้ไว้ณวัน ๗^๑/_๕ * คำสุดศักดิ์ราช...๔๖ บัณเฑาะว์
ศก ๒๕๔-

XXVII. 2. พระราชกำหนดใหม่, tome 2.

1

Titres: plat: © พระสมุศล พระราชกำหนดใหม่ ๒ *Tranches:* พระราชกำหนดใหม่ ๒. 1 vol., 148 pp. *Dépôt:* Justice. *Cote:* néant. *Provenance:* inconnue. *Date d'entrée:* inconnue.

(L 27.2)

Ligne différentielle: (3b)...ด้วยทรง

1 (a) * วัน $\alpha + ๑$ คำ จุติศักราช ๒๑๖๘ บัณฑิตพิศก ข้าพระพุทธรเจ้า
ขุนตำรวจประเสริฐ
 ขุนพทกออกขรรค์ (b) ข้าพระพุทธรเจ้า นายเทียบคราช } ทาน ๓ ศก
นายผากอากษณ

ขอเดส: *๒๑๖๘

Contenu: พระราชกำหนดใหม่ de l'article 10 jusqu'à l'article 23 inclus (Bradley¹⁰, II, p. 452, l. 11): 3-146.

X 3a

(20d)...กฎให้ไว้ณวันพุทธเดือนเจดแรมสอง (21a) คำ จุติศักราชพันร้อยสี่สิบเจดบมะแสงต์พิศก *๒๑๖๘

XI 21b

(28b)....กฎให้ไว้ณวันพฤหัสบดีเก้าแรมสี่ค่ำ(c) รุดศักราชพันร้อย
 ดั้งเจดิมมะเส็งสี่ศก ๗ ๗๕—

XII 28d

(45c)....กฎให้ไว้ณวันจันทร์เดือนสิบแปด แรมหกค่ำ(d) รุดศักราช
 พันร้อย ดั้งเจดิมมะเส็งสี่ศก ๗ ๗๕—

XIII 46a

(53d)....กฎให้ไว้ : (54a)ณวัน ๑๓^๕ คำรุดศักราช ๓๔๘๗
 มะเส็งสี่ศก ๗๕—

XIV 54b

(70a)....กฎให้ไว้ณวัน ๑๓^๕ คำรุดศักราช ๓๔๖๐ บัมเมยี่ห้าฤกษ์
 ศก ๑—

XV 70b

(74d) สิ่งของๆ หดงไม่ เป็นแต่พุทจากัดภาคนไป ซึ่งให้คิด
 นามชื่อน ไทยกเดีย :

ฉบับ: p. 75.

(76a) แต่ทว่าบุทศทุกวันนักษบไปด้วยกัษณะหยาบซาหาเกรง
 กัดัวความผิดไม่ ครั้นฯ (Bradley¹⁰, II, p. 438, l. 5)

(78b)....กฎให้ไว้ณวันอาทิตย์เดือน ๖(c)สิบแรมสามค่ำ รุ่งศักราช ๓๓๔๘ บรมานมัยอภัยศึก ๖๕๑—

XVI 78d

(85e)....กฎให้ไว้ณวันอังคารเดือนธันวาคม เจ็ดแรมเจ็ด(d)ค่ำ รุ่งศักราช ๓๓๕๘ บรมานมัยอภัยศึก ๖๕๑—

XVII 86a

(96e)....กฎให้ไว้ณวัน ๕+๖ ค่ำรุ่งศักราช ๓๓๕๘ บรมานมัยอภัยศึก ๖๕๑—

XVIII 96d

(106a)....กฎให้ไว้ณวัน ๓+๔ ค่ำรุ่งศักราช ๓๓๕๐ บรมานมัยอภัยศึก ๖๕๑—

XIX 106b

(118b)....กฎให้ไว้ณวัน ๗+๑๐ ค่ำรุ่งศักราช ๓๓๕๘ บรมานมัยอภัยศึก ๖๕๑—

XX 118e

(123e).....กฎให้ไว้ณวันอาทิตย์เดือนหกสิบ(d)สามค่ำ รุ่งศักราช ๓๓๕๘ บรมานมัยอภัยศึก ๖๕๑—

XXI 124a

(132e).....กฎให้ไว้ณวัน ๑+๓ ค่ำรุ่งศักราช ๓๓๕๔ บรมานมัยอภัยศึก ๖๕๑—

XXII 132d

(140c)...กฎให้ไว้ณวัน ๕ + ๙ คำ รุณศักดิ์ราช ๑๑๕๔ (d) บัณฑิต
จตุรภาค

XXIII 140d

(148c)...กฎให้ (d) ไว้ณวัน ๕ + ๑๐ คำ รุณศักดิ์ราช ๑๑๕๔ บัณฑิต
จตุรภาค

2

Titres: plat: [...] ๕ มุข พระราชกำหนดใหม่ ๒ E E—
tranches: gauche: พระราชกำหนดใหม่ ๒ ; droite: petit quadri-
latère doré. 1 vol., 150 pp. Dépôt: Justice. Cote: néant.
Provenance: inconnue. Date d'entrée: inconnue.

(L27.2x)

Ligne différentielle: (3b)...ด้วยทรงพระกรุณา

1(a) ๑ วัน[๕] + ๙ = คำ รุณศักดิ์ราช ๑๑๖๘ บัณฑิตพัก ข้าราชการ

		[ขุน]สารประเสริฐ	}
วิเจ้านายแก้วฮาดักษณ	(b) ข้าราชการ	นายเกษมราช	
		นายฝากฮาดักษณ	

ตามแก้ ๓ ทรงขอเคาะ

Contenu: พระราชกำหนดใหม่ de l'art. 10 jusqu'à l'art.
23 inclus (Bradley¹⁰, II, p.452, l. 11): 3-150.

กตัญญู: p. 77.

(78a) แต่ทว่าบุ^๕ทคน^๕ทุก^๕วัน^๕น^๕ก^๕อบ^๕ไป^๕ด^๕ว^๕ย^๕ก^๕ก^๕ระ^๕ห^๕ย^๕บ^๕ชา^๕หา^๕เด^๕ร^๕
ก^๕ถ^๕ว^๕ก^๕ว^๕าน^๕น^๕ม^๕ก^๕ไ^๕น^๕ (Bradley¹⁰, II, p. 438, l. 5)

XXVII. 3. พระราชกำหนดใหม่, tome 3.

1

Titres: plat: ๑ พระสมุท [.....]ใหม่ *Tranches:*
พระราชกำหนดใหม่ ๓. 1 vol., 107 pp. *Dépôt:* Vaj. *Cote:* ๘๔.
Provenance: มุขราช. *Date d'entrée:* 31 mai 2467.

(L27.3)

Ligne différentielle: (3a)...เจ้าพญาเด

1(a) ๑ วัน ๔ + ๑๑ คำสุดคำราช ๓๓๖๘ บณัฐพงศ์ เจ้าพระพุทธร
ขุนตำบปรเจริญ
เจ้าหมื่นจางอักษรรูป (b) เจ้าพระพุทธรเจ้า นายเทียบศรีราช กาน ๓ ครั้ง
นายโตฮาดอภ

รอยตรา: ๓๕๐-

Contenu: พระราชกำหนดใหม่ de l'art. 24 jusqu'à l'art.
33 inclus (Bradley¹⁰, II, p. 473, l. 10): 3-107.

(54d) เหนามาให้สุภาจาเมืองเขียกวากด้าว ให้เขาคชกมัยแต่
ก่อนโดยกรรมเดิมของ

กตบ: p. 55.

(56a) ชั่งพระราชกำหนดแจกไปแต่ก่อนว่า ราษฎรจะมีคตมา
ให้การต่างฟ้องเป็นรัช (Bradley¹⁰, II, p. 463, l. 2)

Titres: plat: * พระสมุท พระราชกำหนดใหม่ * *Tranches:* พระราชกำหนดใหม่ = 1 vol., 105 pp. *Dépôt:* Justice. *Cote:* (celle de la Vaj.) ๔๔. *Provenance:* Vaj. qui le tenait de มุขราช (31 Mai 2467). *Date d'entrée:* Juin 1929.

(L 27.3x)

Ligne différentielle: (3a)...เจ้าพญาอภญา

1(a) * วัน ๘ + ๑๑ คำจุลศักราช ๑๑๖๗ บมฤกษ์พัก เจ้าพระ
ขุนदारประเสริฐ
 พุทธเจ้าหมื่น(b)ไม่ศรีสุข เจ้าพระพุทธเจ้า นายเทียรกวร } กาน น
นายโตฮาดักชน
 ครก ๒๐๑๖ ๒๕๐-

Contenu: พระราชกำหนดใหม่ de l'art. 24 jusqu' à l'art. 33 inclus (Bradley¹⁰, II, p. 473, l. 10): 3-105.

XXIV 3a

(10d)....กฎให้ไว้ณวัน ๘ + ๑๑ คำจุลศักราช ๑๑๖๘ บมฤกษ์พัก เจ้าพระ
 ศก ๒๕๐-

XXV 11a

(15a)....กฎให้ไว้ณวันประทิมเดือนสิบขึ้นดับคำ(b)จุลศักราช พัน
 ร้อยห้าสิบหกบมฤกษ์พัก ๒๕ ๒๕ ๑-

XXVI 15c

(39a)....กฎให้ไว้(๖)ณวัน $๓+๓$ คำรุดศักกราช ๓๓๕๖ ปีชวดนัย

ศก ๒๒๑-

XXVII 39c

(45c)....กฎให้(๔)ไว้ณวัน $๓+๓$ คำรุดศักกราช ๓๓๕๖ ปีชวดนัย

ศก ๒๒๑-

XXVIII 46a

(54d) ให้ผู้ภาษามือของเขียกว้ากต่าง ให้เขาคอกเบี้ยแต่ค่อนำ
โดยพระบิตธิของ :

กตบ: p. 55.

(56a) อนึ่งพระราชกำหนดแจกไปแต่ก่อนว่า ราษฎรจะผิดคัมมาให้
การต่างของเพนรือแห่ง (Bradley¹⁰, II, p. 463, l. 2)

(58a)....กฎให้ไว้ณวัน $๗+๔$ คำรุดศักกราช ๓๓๕๖ ปีชวดนัย

ศก ๒๒๑-

XXIX 58b

(68d)....กฎให้ไว้ณวัน $๓+๔$ คำรุดศักกราช ๓๓๕๖ ปีเถาะฉัพ

ศก ๑-

XXX 69a

(74a).....กฎให้ไว้ณวัน $๔+๖$ คำรุดศักกราช ๓๓๕๖ ปีเถาะฉัพ

ศก ๑-

XXXI 74b

(84e).....กฎให้ไฉนวัน $\alpha + \beta$ คำจุตศักราช ๓๓๔๗ ปีมะโรง
ศก ๓-

XXXII 84d

(91b).....กฎให้ไฉนวัน $\alpha + \beta$ คำ (c) จุตศักราช ๓๓๔๗ ปีมะโรง
ศก ๓- ๓- ๓-

XXXIII 91d

(105b) กฎให้ไฉนวันจันทร เดือนแปดขึ้นแปดคำ จุตศักราช
(c) พนรชยธัมมสัมปทา จิตตวาทก ๓- ๓- ๓-

XXVII. 4. พระราชกำหนดใหม่, tome 4.

1

Titres: plat: ๑ พระสมุท [...]^๕ใหม่ & *Tranches:*
พระราชกำหนดใหม่ ๔. 1 vol., 102 pp. *Dépôt Justice. Cote:*
néant. Provenance: inconnue. Date d'entrée: inconnue.

(L. 27.4)

Ligne différentielle: (4d)...^๕เฝ้าพระ

1(a) ๑ วัน ๑๕ + ๑ คำจุ่งศักดิ์ราช ๑๑๖๘ ปณตูลุฬก ราชพระ
ขุนตำรวจประเสริฐ
พุทธเจ้าหมื่นจางออกขรวิบุ(๖) ราชพระพุทธเจ้า นายเทียบศรีราช } ทาน
นายผาก
๑ ครึง ๑๑๖๘ *Tranche*

Contenu: พระราชกำหนดใหม่ de l'art. 34 jusqu'à l'art.
38 inclus (Bradley¹⁰, II, p. 490, l. 21): 3-102.

XXXIV 3a

(9b)....กฎให้ไว้ณวันจันทร์เดือน(๕)เจดชนธองคำ จุ่งศักดิ์ราช
๑๑๔๔ ปณจัตวาศักดิ์ *Tranche*

XXXV 9d

(24b).....กฎให้ไว้ณวันพุธเดือนเก้าขึ้นสิบสามค่ำ (๕) จุ่งศักดิ์ราช
พันร้อย สิบสามจัตวาศักดิ์ *Tranche*

XXXVI 24d

(54d) ระบุโทษอยู่ * แดหญิงชั้นมิดรกร * แดหญิงชั้นเตกนัถ * ชั้นมิ
ได้ปรานามณ * :

กธบ: p. 55.

(56a) แดของโทวตาป * แดหญิงชั้นมิดรกร โทมนัสเวทนาก * ชีอ
ธรรณมิดรกร (Bradley¹⁰, II, p. 482, l. fin.)

(79a)...กฏให้ไว้ณวัน ๕ + ๕๕ ทุคยดำทักจตุตศักราช ๓๔๔ บัชร
จตุรวิศก ๕๕๕-

XXXVII 79b

(88d) กฏให้ไว้ณวัน ๖ + ๖๖ คำจตุตศักราช ๓๔๔ บัชรจตุ
ศก ๕๕๕-

XXXVIII 89a

(102b)...กฏให้ไว้ณวัน ๗ + ๗๗ คำจตุตศักราช ๓๔๖ บัชรโรง
ศก ๕๕๕-

Titre: plat: ๑ พระสมุค พระราชกำหนดใหม่ & ๕ ๕
tranches: พระราชกำหนดใหม่ &. 1 vol., 102 pp. *Dépôt:* Vaj.
Cote: ๘๔. *Provenance:* มุขราช. *Date d'entrée:* 31 mai
2467.

Ligne différentielle: (4d)...^{*}เฝ้าพระบาท

1(a) ๑ วัน ๑๓^๑ คำขุขัตตรา ๓๖๗ มีผู้ตั้งพักจำพระพุทธรูปเจ้า
 รุ่งสว่างประเสริฐ
 หมั้นด้วยดักขิณะ (b) จำพระพุทธรูป นายเทียรตรา ๓ ครั้ง
 นายสาธิต

ขอเคาะ ๒๖๑-

Contenu: พระราชกำหนดใหม่ depuis l'art. 34 jusqu'à l'art. 38 inclus (Bradley¹⁰, II, p. 490, l. 21): 3-102.

(54d) แดหญิงอันมีกรรม ๓ แดหญิงอันแตกนัก อันมีได้ปรากฏ
 เมื่อน :

ฉบับ: p. 55.

(56a) แดของให้วัดป่า ๓ แดหญิงอันมีทุกข์ โทมนักเวทมนต์ ๓ ซึ่ง
 ๒๖๑ (Bradley¹⁰, II, p. 482, l. fin.)

3

Titres: plat: complètement effacé; *tranches:* พระราช
 กำหนดใหม่ ๔. 1 vol., 102 pp. *Dépôt:* Justice. *Cote:* néant.
Provenance: inconnue. *Date d'entrée:* inconnue.

(L 27.4y)

Ligne différentielle: (4d)...^{*}เฝ้าพระบาทขงกษัตริย์ :

1(a) @ วัน ๑ + ๑ คำจุลศักราช ๑๑๖๘ ปฉลุตั้งศก ข้าพระพุทธรูป
 เจ้านายบุญดุษฎี(๒)ข้าพระพุทธรูปเจ้า } ขุนดำรงประเสริฐ
 นายเทษภรตราช } ทาน ๓ ครั้ง
 นายชำนาญโฆหาร }

๒๕๕๕: ๒๕๕๕—

Contenu: พระราชกำหนดใหม่ de l'art. 34 jusqu' à l'article 38 inclus (Bradley¹⁰, II, p. 490, l. 21): 3-102.

(54d) แลหญิงอันตนกนัถ อันมิได้ปรากฏนามจนเสร็จยังให้วิธิตาป ๑
 แลหญิงอัน

กตบ: p. 55.

(56a) มีทุกขโทษนัคเวทนนานัก ๑ ชื่อยะภาตมีศวรจะเสถพนมณพั้ง
 เว้น : (Bradley¹⁰, II, p. 482, l. fin.)

2

Titres: plat: ๑ พระสมุท พระราชกำหนดใหม่ & *Tranches:* พระราชกำหนดใหม่ &. 1 vol., 79 pp. *Dépôt: Justice. Cote: néant. Provenance: inconnue. Date d'entrée: inconnue.*

(L. 27.5x)

Ligne différentielle: (3a).... เจ้าพนักงาน

1(a) ๑ วัน ๕ + ๑ คำรู้ตักกรว ๓๓๖๗ บมุดพิศก ข้าพระ
 ขุนดำรงประเสริฐ
 พุทธิเจ้าหมื่นจ้านงอักษรูป(b) ข้าพระพุทธิเจ้า นายเทียรกรว } ทาน
 นายฝักธาดักษ
 ๓ ครั้ง ๒๐ เศษ ๗๕๐-

Contenu: พระราชกำหนดใหม่ de l'art. 39 (Bradley¹⁰, II, p. 490, l. 22) jusqu' à l'art. 45 et dernier.

XXXIX 3a

(12d) กฎให้ไว้ ณ วัน ๓ + ๑ คำรู้ตักกรว ๓๔๔๖ บมระโรงฉัศ
 ศก ๗๕ ๗๕๐-

XL 13a

(26c)....กฎให้ไว้ (d) ณ วัน ๖ + ๑ คำรู้ตักกรว ๓๔๔๗ บมระโรงฉัศ
 ศก ๗๕๐-

XLI 27a

(30c)....กฎให้ไว้ประหัดขึ้นสืบของ (d) แรมสืบของคำจุตศักดิ์
ราช ๓๓๔๘ บรมแผนพศก ๖๕๐-

XLII 31a

(39d) กฎให้ไว้ณวัน ๓+๕ คำหนึ่งจุตศักดิ์ราช ๓๓๖๒ บัวยกไท
ศก ๖๕๐-

XLIII 40a

(46c) กฎให้ไว้ณวัน เด้าก่อนหกบรมเกาคำ จุตศักดิ์ราชพันร้อย
(d) หกสืบพัน บัญญักต์ควเนญศก ๖ ๖๕๐-

กดับ: p. 47

XLIV (faussement numéroté ๔๕) 48a (Bradley¹⁰, II, p. 498, l. 8)

(66b)....กฎให้ไว้ณวัน ๓+๓ คำจุตศักดิ์ราช ๓๓๖๔ บัยชจุตวา
ศก ๖๕๐-

XLV 66c

(79c)...กฎให้ (d) ไว้ณวัน ๓+๓ คำจุตศักดิ์ราช ๓๓๖๘ บัญญักต์
ศก ๖๕๐-

(à suivre)

NOTES ON A JOURNEY FROM LOPBURI TO PHRABAD

By H. H. PRINCE DHANI.

Of late there have sprung up various land routes to Phrabad, which was formerly reached by travelling up to Tarua by train or, for those with leisure, by river; and thence by tramway belonging to a private company. The automobile, however, has altogether revolutionised the system of inland travelling in Siam. You can now reach Phrabad from no less than three railway stations by means of motor-cars. The shortest route is from Nong Don station on the Northern Railway, where the Administration Office of Phrabad district is situated. This way passes through rice fields and bamboo groves and takes some half an hour to complete. Another way is from Ban Moh station on the same line, which takes you through similar country for some 40 minutes. The most interesting way, however, is from Lopburi, which is the subject of the present note.

I happened in the second week of February to have official duties in Lopburi. This gave me an opportunity of availing myself of a trip over this route. Starting in the morning before the heat set in, we motored from the town across the railway eastwards, passing the altar of Phra Kāl famous for its monkeys. A few minutes later we passed by a lane on the right leading to the ruined Jesuit church of San Paolo, where the remains of the old Jesuit observatory still exist. Further along the main road lay the east gate, still in comparatively good preservation, directly beyond which was the Elephant Kraal, the 'pinnacle' of the French chroniclers in the time of King Narai. The road now curved slightly to the left and resumed again an easterly direction. We passed over the moat, no longer a real one, and penetrated a considerable stretch of garden land where custard apples of good quality were growing. Some thirty minutes from the starting-place brought us to the edge of the famous reservoir called 'the lake of the arrow's consecration' (Talé Chubson). Now Lopburi corresponds to Lavapura, the city of Lava, the son of Rama according to the Siamese version of the Ramayana. The country around abounds in names

that are found in the final episodes of the Siamese Ramayana or the "Rāmakirti" as it is called. The arrow, of course, is that of Rāma. In the fresh breeze of the morning the 'lake' was invigorating although it has long since become a vast expanse of paddy fields. To the west and south, and presumably north, an earthen embankment of about ten metres' width has been made. From the western embankment a headland juts out into the 'lake', on which King Narai built his small but substantial residence called "Phra-ti-nang Yen" (or the Villa of Breezes). Just as in the Rāmakirti Visnu (or Nārāyaṇa as he is better known in Siam) retired whenever he was free from duties to his ocean abode over the seas, so Narai (the phonetic transcription of Nārāyaṇa) would retire to his Villa of Breezes for the recuperation of his mind and body in the intervals of the strenuous works that have been and still are the lot of a King of Siam. To the east of this vast expanse of fields several rows of picturesque hills recede into the distance. The way we took was along the southern embankment. As we motored along in the cool breeze of the morning, it was tempting to imagine the whole expanse of paddy fields to the left and right of us as being full of water, with a mountain wall to the east and the royal Villa of Breezes crowning the lake, facing the receding mountain barriers. An approximate five kilometres' journey along the embankment brought us to the edge of the plain and we entered a hilly country through a gap in the mountain wall. Behind this is still to be found paddy land, and further to the north east lies higher up the presumed reservoir, the catchment area, it is supposed, of the whole water-works system which gave the Lopburi of King Narai its life. The neglect of the past three centuries has turned the reservoir into paddy fields. Although sluice gates and baked earthenware pipes scattered about from the town right up as far as the hills remain to testify to its former existence and to the big area it covered, the waterworks themselves are things of the past. Land ownership will probably forbid its resuscitation, which, were it possible, would doubtless restore much of Lopburi's life and wealth.

In the hills around us are many remains of Buddhist devotion. Very valuable works of art have been found in the numerous caves,

and a fine statue of the Buddha has recently been discovered and found its way to the National Museum at Bangkok. About 4 kilometres from the entrance to the hilly country we came to a village called Tha Tako inhabited by descendants perhaps of Lao captives from Wieng Chan. They are easily recognisable by their women's dress, the peculiar type of their skirts and their home manufactures, for which every house possesses a loom underneath, which the daughter of the house manipulates in her spare time. Beyond the village lies a stretch of open country in the centre of which is a curiously shaped hill of small proportions, standing upright by itself, with a Vihara on top of it, accessible by a bamboo ladder. It is called Khao Kaew (the gem mount). Near by can be seen the remains of a stone wall, possibly connected with the water-works of King Narai. Also nearby is situated the "Cave of Heaven", a former storage of stone images of the Buddha as well as of some Hindu deities. Very little, however, remains. The prevailing type is, as in Lophuri, that of the Buddha seated on the Naga King, the modelling of the latter being, as usual with Khmer art, very life-like, while the Buddha has Khmer features. From Tha Tako we plunged into bamboo thickets, and later on forests, the cool shade of which afforded timely shelter in the growing heat of the day. The road passed through forests, now overhanging with dense creepers, now decorated by beautiful glens, now relieved by occasional clearings. Swarms of purple and yellow butterflies flitted about among the groves, but very little bird life was noticeable. In one place there could be seen a paddy field guarded by a watch-post high up in the trees as a protection from wild elephants. After some twenty kilometres of cool glades and occasional clearings we arrived at the famous shrine of the Buddha's footprint, the object of much veneration during the past three and a half centuries, affording then, as now, a comparatively easy opportunity of touring the jungles and hills to the inhabitants of the metropolis in the plain. Phrabad seems to have gained its name and popularity through this last asset almost more than any other agency.

It is not the aim of this little article to describe Phrabad, already pictured to us by more authoritative pens. The overland journey just described, however, has not been noticed before and is

not difficult of realisation. The tourist from Bangkok should, if possible, spend a night in Lopburi which is, as is well known, an attractive tourist centre in itself. The following morning could then be devoted to the journey, which can be done in a little over two hours and a half, leaving enough time to make halts on the way. There would then be time enough also to explore Phrabad at leisure. The return journey would be made at about 2 p.m. to catch the afternoon train at Nong Don (the first of the three alternative routes mentioned above). Bangkok would be reached at 5.40 p.m. An organised trip on a big scale such as those of the Siam Society could perhaps be done in one day by leaving on a special train early in the morning, timed to reach Lopburi by 10 a.m. The above journey would be made at once, and Phrabad reached by noon or say 1 p.m. to allow time for halts. Luncheon would be taken at Phrabad. After visiting the shrine and the environs between 2 and 4 p.m., the return journey to Nong Don would be made. The special train would come back from Lopburi to await the party at the latter station. If this could be left at 5 p.m., Bangkok would probably be reached by 8.30 p.m.

STONE OBJECTS FROM SURAT, PENINSULAR SIAM.

By IVOR H. N. EVANS, M.A.,

Ethnographer, F. M. S. Museums.

(PLATES I AND II).

By the courtesy of the Siam Society and of the Acting President, Major Erik Seidenfaden, I have been given an opportunity of examining and describing certain neolithic-culture objects found in a tin mine at Ban Na, Surat Province, Peninsular Siam. The specimens consist of five stone celts and two large, shaped pieces of stone, which I will discuss later.

Judging by the fact that in all cases the celts are irregular about a horizontal and central plane, it is fairly obvious that they were hafted as adzes and not as axes. Such a statement would be true, too, about the majority of such implements from British Malaya. Even where celts are practically evenly ground on both the larger surfaces they were, in most cases, used as adze blades, slightly more grinding on one side of the cutting edge betraying this. In treating of these Siamese implements, therefore, one may speak of the surfaces, which were obviously upper and lower when the celts were hafted, as being respectively dorsal and ventral.

Probably the most striking of the adze-heads sent is that figured on Pl. I, fig. 1. This is of the beaked type that is so distinctive of the Malay Peninsula. I have traced it as far north as Chong, in the Trang-Patalung hills, previously and the only example of the kind obtained from that neighbourhood is figured on Plate XLIII, No. 5, of my *Papers on the Ethnology and Archaeology of the Malay Peninsula*. The distribution of the type must now, therefore, be extended still further. The present specimen (length 10.9 cms.) is of a close-textured yellowish stone, perhaps a rhyolite or a chert, and is, in places, highly polished. The dorsal surface is flattened, but slightly rounded, while, on the ventral surface, the beak is somewhat hollow-ground towards the point, a feature that is found fairly frequently, too, in examples from British Malaya. The sides diverge to some degree ventrally, giving the implement a trapezoidal section, while the central (dorsal) ridge of the beak is fairly acute.

Of the other four implements one, of a dark grey colour, is of the short-rectangular chisel type, also found in British Malaya. It is illustrated, in the ventral view, on Pl. I, fig. 2. It is possible that the specimen was never finished, as considerable flaking can be seen at the cutting edge dorsally, while there is also flaking ventrally at the proximal end. This, too, may well be of chert or rhyolite. The appearance of the material is flinty and it takes a high polish. Its length is 6.6 cms.

The other three adzes are roughly of one type. They may be described as being adzes of low trapezoid section, the sides narrowing dorsally, approximating to a bowed fan-adze form. Bowing is slight, but it is quite apparent in the largest and second largest examples; scarcely, if at all, so in the smallest. The two largest adze-heads are obviously unfinished and are covered with flake-markings. The bigger of these two is absolutely without grinding over its whole surface, while the smaller is only slightly ground at the cutting edge on its dorsal aspect. The lengths of the specimens are respectively 15.0, 12.6 and 9.85 cms. The largest is of a greyish stone, the second of a waxy-looking whitish colour, and, where ground, highly polished, while the third, highly polished all over, is of a grey colour and has curious natural "eye"-markings. All the materials are of fine grain and flinty nature. I suspect that they may be cherts, or, if not, rhyolites.

The two large objects figured on Pl. II are of the greatest interest. They seem to have been put to two uses—these being as pounders and as grinding stones on which stone implements were ground or sharpened. Examining that depicted on Pl. II, fig. 1 first, as being in some ways the least developed of the two, and thus the more likely to furnish information, it is found that the two ends of the stone, which is fairly fine-grained and light grey in colour, show many signs of bruizing. Extending round the greater part of the middle are parallel grooves or flutings of different breadths running longitudinally. In the case of three of these, all adjacent and separated from the rest, they are somewhat angular, while the other flutings are nicely segmental. There are nine flutes in all,

Plate I.

1.

2.

3.

4.

5.

The flutes or grooves were, undoubtedly, as stated above, made in the process of grinding down stone implements. They vary considerably in breadth, as can be seen in the illustration. It appears probable that the ends of the stone were used as pounders both before and after the formation of the flutes, for, in some places, the flutes extend partly over the bruises, which are not quite obliterated, while, in others, the bruises, especially on one side, extend for a considerable way up the body of the stone and partially obliterate the ends of the flutes. I am inclined to think that, whereas the bruises at the ends were made by using the stone vertically as a poulder, in the case of those extending some way up the sides, pounding was done with the stone held almost horizontally. A word must be said also about the nature of the bruises themselves. They have a "pecked" appearance and one must presume, therefore, that hard objects were pounded with the implement—perhaps bones to extract the marrow, or stones to split off coarse flakes. There is, however, one other possibility as to the way in which these bruised surfaces were produced, and that is that both the ends and one side of the stone were used as anvils on which stone adzes, or other objects, were flaked. This would account, too, for the "pecking" of the material, but it does not seem very likely that this was the case, for the stone would have to have been strongly supported in a perpendicular position when one or other end was being used. The length of the specimen just described is 22.5 cms.

In the second example (Pl. II, fig. 2) one end has also, in a marked degree, the "pecked" appearance found in the first; at the other end it is less noticeable and is only to be observed on a broad natural ridge running from side to side through the centre. The flutes, which are somewhat shallow, surround the body of the object almost completely and number twelve in all. There is one longitudinal strip, however, which is not fluted though it, too, shows signs of wear. The colour of the stone is light brown and the material may, perhaps, be quartzite. The length of the object is 24.7 cms.

Plate II.

1.

2.

ON SOME POTTERY OBJECTS FROM SURAT.

By IVOR H. N. EVANS, M.A.,

Ethnographer, F. M. S. Museums.

In July, 1930, I received, for purposes of description, from Dr. A. F. G. Kerr, of Bangkok, certain very puzzling specimens recently found in a cave in a limestone hill close to the deserted village of Buang Bep, Ta Kanawn district, Surat, Siam.

None of these is complete. That which is most so measures in its present state 13 cms. in length. They are hollow, but thick-walled, ox-horn-like objects which terminate abruptly at their tapered ends and are there flattened.⁽¹⁾ The clay of which they are composed is of brown to yellow-ochre in colour and contains much grit. Each appears to have had a round hole communicating from the outside with the central and longitudinal space, this hole being rather towards the broader end. In one the complete hole can be seen, while, in two much broken bits only part of its edge can be observed. The walls of the central passage are nicely smoothed and one of the blunted smaller ends is pierced by two little holes which do not, however, appear to extend to the central cavity. The larger ends, closed like the smaller, are finished off below somewhat concavely, as if they had been pressed against a rounded piece of wood, perhaps a medium sized branch of a tree. At their edges, however, they are fractured in the only two specimens that we have, but in the case of one there is a distinct projection here. It is obvious, therefore, either that there was some projecting piece, which I think probable, or that they were joined to some large object, which does not appear to be very likely. Two of the tapered ends bear spiral markings as if their clay, while still wet, had been closely wound, round and round, with a fairly fine cord. The indentations left by the cord and also by the twists in its structure are clearly visible. The other tapered ends, two base pieces and one from the centre — all are figured — are also cord-marked, but the marking is coarser and runs more or less longitudinally.

---

(1). There are two ends showing this.

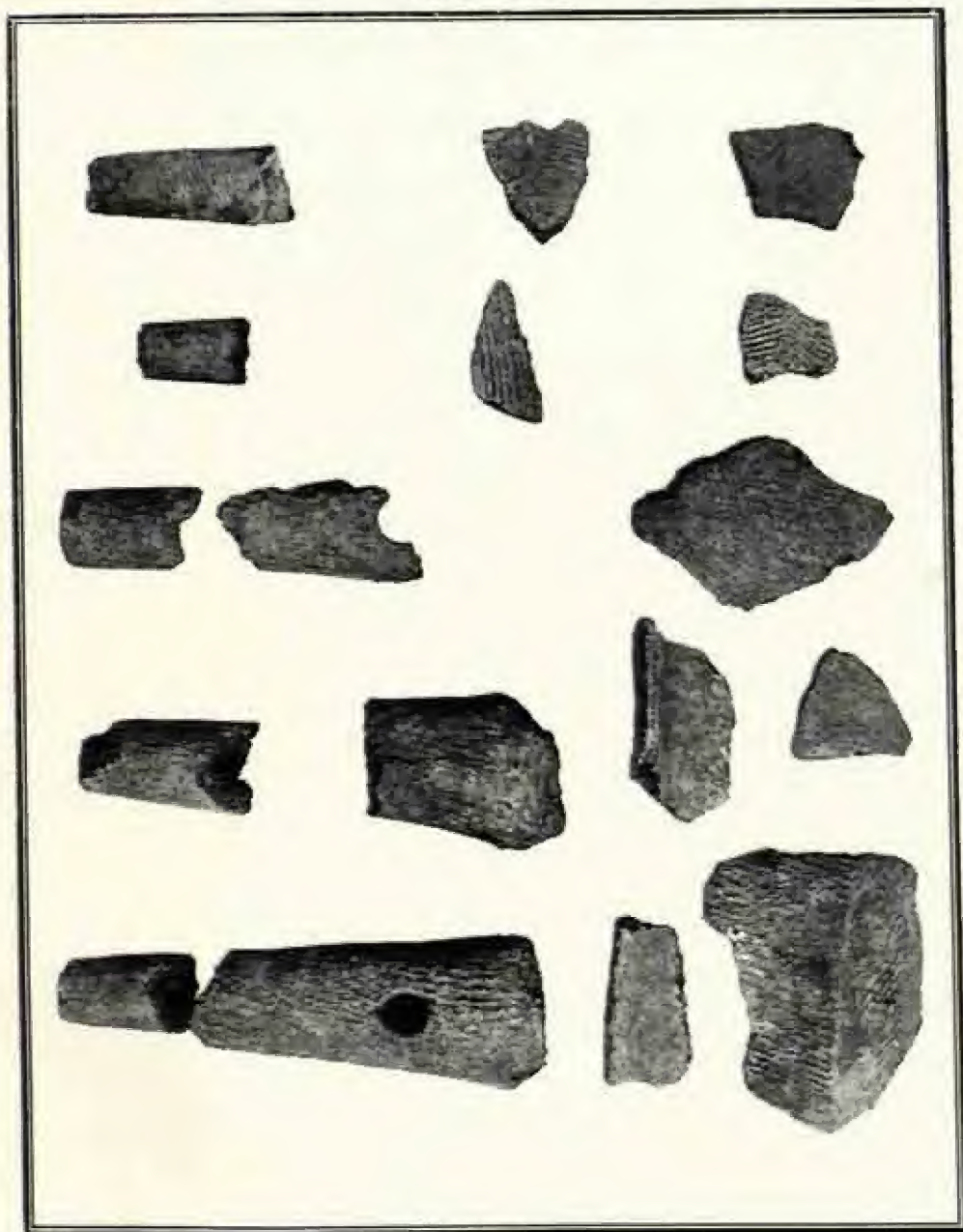
Part of an object exactly similar to these from Siam has been obtained by Mr. W. Linehan from Jeram Kwi on the Tembeling River, Pahang, Federated Malay States — this too is figured. It is a tapered end, and the cord, as in two of the Siamese examples, has been wound spirally on the still soft body. The colour of the object is red-ochre on one side; slightly brown on the other. The inside passage does not penetrate the end so deeply as in the Siamese specimens.

Several sherds of rough pottery accompany the Siamese specimens and are, presumably, of the same age. Except for two plain pieces of pot rims,⁽¹⁾ and two fragments possibly differently treated, all these, too, are cord-marked, the marking being in some cases one of parallel lines, either perpendicular or horizontal according to the way in which it was applied to the pot. In one instance it is certainly perpendicular; in another uncertain, the piece of sherd being too small to allow of an opinion as to where lay the top and where the bottom of the vessel. Apart from the pieces mentioned above, the other sherds are marked with cords to produce a rather indistinct diamond-shaped hatching. Such patterns are common on neolithic culture wares in the Malay States and though not confined to this period (*vide* foot-note *infra*) are very characteristic of it. I feel inclined, therefore, to assign these Siamese specimens (also Mr. Linehan's piece from the Malay States) to that culture. As to the use of the very peculiar objects described above, I do not care even to hazard a guess. Perhaps there may be some modern articles in existence, of which I am ignorant, of similar shape and use.

Certain shells and a stout piece of mammalian limb bone (not human) accompany the other specimens. The shells are fresh water, marine and land and the following genera are, I believe, represented:—*Unio*, (?) *Melania*, *Arca*. There are others, too, which I am not able to identify, since my knowledge of conchology is limited.

(1). Probably the bodies of these pots were cord-marked too. Pots with plain rims and cord marked bodies are found in the Malay States from the Protoneolithic and Neolithic cultures to a much later date.

Plate III.

[NOTE. Buang Bep (બુબ્બેપ) is the site of a small, deserted village some 20-30 kilometers south of Ta Kanaun on the Pam Duang (પામડુઅંગ) branch of the Bandawn River. It is 40-50 kilometers in a direct line from the sea. Close by this deserted village is a small, isolated, limestone hill. In this hill are two caves, the smaller of which I did not explore. The larger is a big roomy cave, with its entrance on the western side of the hill. It also has a large hole through the roof, opening on to the summit of the hill. The articles described above by Mr. Evans were all found in the debris on the floor of the cave. No attempt at digging was made. The local people could offer no suggestions as to the use of the curious cylinders. I gathered from their information that a good many articles had been taken away by villagers, at one time or another. A. Kerr]

REVIEW OF BOOKS

คำอธิบายกฎหมาย สัมพันธะ ฌวีเมียง โดย พระยาศรีสุนทร

(COMMENTAIRE DES LOIS SUR LES EPOUX, par le Phaja Vināisūnthon).
1 vol. in-8, iii-36 pp., 2472 E. B. (1930).

Le Phaja Vināisūnthon, à l'occasion de la crémation de la Khūn Jīng Vināi et de deux autres de ses femmes, a distribué le premier fascicule d'un ouvrage dont il est l'auteur sur le mariage en droit siamois. Suivant la méthode préférée des auteurs siamois, le Phaja V. présente son travail sous la forme d'un commentaire des anciennes lois sur les époux, qui constituent encore la source principale du droit en cette matière. Puisqu'il s'agissait de produire ce texte une fois de plus, il est regrettable que le Phaja V. n'ait pas songé à nous en donner une édition revue sur le *ฉบับหลวง* conservé à la Bibliothèque Nationale Vajirānāya, le seul qui nous soit parvenu des trois exemplaires établis en 1805. Il s'est borné à reproduire le texte des éditions imprimées en usage devant les tribunaux, sans se douter probablement de leurs imperfections. Le texte officiel des lois sur les époux, (nous entendons par là le texte établi en 1805), est, par malheur, comme il a été déjà signalé, l'un de ceux qui ont le plus souffert de la hardie entreprise de Nai Môt, le premier éditeur du Corpus siamois, et de la négligence de ses successeurs. Il aurait été intéressant, pour un juriste, de montrer le parti qu'on ne peut pas manquer de tirer de la connaissance de la version originale pour dissiper de prétendues obscurités et remplir certaines lacunes qu'on impute, bien à tort, au rédacteur de la loi. Si la nouvelle édition du Phaja V. n'est qu'une réédition de plus du texte Môt-Bradley, assurément bien inutile aujourd'hui, le commentaire dont le Phaja V. accompagne ce texte et qui, à en juger d'après le premier fascicule, promet d'être fort nourri, témoigne au contraire d'un effort méritoire pour apporter du nouveau. Dans sa préface, le Phaja V. annonce qu'il ne s'en tiendra pas, comme ses prédécesseurs, à un travail purement exégétique, mais qu'il cherchera à éclairer son étude sur le mariage siamois par des rapprochements avec le droit mon-birman. L'auteur remarque que le *dharmacista* sur lequel se fonde le législateur siamois, quelles que soient ses affini-

tés avec les codes de l'Inde, n'en est pas moins avant tout un produit de la civilisation du Pégon, et qu'ainsi la connaissance des coutumes mones et birmanes ne peut qu'être fort profitable à l'étude des institutions siamoises. Le Phaja V. cite comme exemple les expressions *ကုသလ* et *ကုသလိယ*, qu'on rencontre notamment dans les articles 102 et 116 des lois sur les époux. Le sens de ces mots fait aujourd'hui difficulté. On admet généralement qu'ils s'appliquent à une union contractée au su des parents de la fille ou avec leur consentement exprès, mais au cours de laquelle la femme continue à habiter chez ses parents. Ainsi, le Dictionnaire officiel du Ministère de l'Instruction publique, (*ပညာဌာန*, 2ème édit., s. v. *ကုသ*), à la suite du prince Rabi (*ကုသကုသ*, I, p. 342, en note), adopte pour *ကုသ* la définition suivante: "se dit d'un mari qui ne cohabite pas encore ouvertement avec sa femme, qui l'a laissée provisoirement chez ses parents."⁽¹⁾ Le Phaja V. estime que cette interprétation est inexacte, et que les termes cités se réfèrent à une ancienne coutume, complètement désuète aujourd'hui parmi les Siamois, d'après laquelle le futur époux, avant d'être agréé par les parents de la fille, venait habiter avec eux et se mettait à leur service pour une période plus ou moins longue d'"observation." S'il était finalement agréé, on procédait au mariage et ce n'est qu'après la cérémonie qu'il était considéré comme l'époux légitime. Jusque là, il était dit *ကုသကုသ*. L'expression *ကုသကုသ* aurait été employée au cas où le couple consommait le mariage alors que le futur époux demeurait chez ses beaux-parents. On reconnaît là une coutume universellement

(1) D'après le prince Rabi, (*op. cit.*, pp. 342 et 350 en note), *ကုသကုသ* s'applique au cas où le mari vient habiter chez ses beaux-parents. Le Phaja Phicharān, dans son commentaire des lois sur les époux (*နိဂ္ဂဟိတနိဂ္ဂဟိတနိဂ္ဂဟိတ*, Bangkok, 2461, p. 25), comprend les deux expressions de la manière suivante: "Après la demande en mariage, les parents de la fille peuvent exiger du prétendant qu'il vienne habiter chez eux et travaille pour eux pendant un temps déterminé (*ကုသကုသ*), ou bien ils peuvent exiger de lui qu'il aille travailler ailleurs et consacrer le produit de son travail à l'entretien de la future épouse pendant un temps déterminé (*ကုသကုသ*)." L'interprétation ici admise pour *ကုသကုသ* ne paraît pas s'écarter beaucoup de celle qui est proposée par le Phaja V.

répandue, dont le Pha-ja V. signale lui-même des vestiges dans les pratiques nuptiales observées de nos jours parmi les populations laotiennes du cercle de Phajab (cf. R. LE MAY, *An Asian Arcady*, p. 108). On sait que cette coutume est encore bien vivante chez les Tày et chez d'autres tribus du Haut-Tonkin : le futur époux, avant de pouvoir fonder un foyer distinct, est tenu de travailler chez ses beaux-parents et pour leur compte durant un stage parfois fort long,—huit ans chez les Khmu,—ce qui assure aux familles abondamment pourvues en filles un appoint en main d'œuvre très appréciée (CHIEF DE BATAILLOX HENRI ROUX, *Les Tsa Khmu*, BEFFO, XXVII, p. 205). Il n'y a donc rien d'étonnant à ce que la même coutume ait laissé des traces dans les anciennes lois siamoises. Au dire du Pha-ja V., elle se retrouve également dans l'"histoire" birmane et mone, avec des développements et des précisions qui rendent parfaitement compte du sens des mots *khun-phu* et *khun-tine*. Alors même que les définitions qu'il propose laisseraient prise à la critique, il est certain que le Pha-ja V. est sur la bonne voie, et que les historiens ou les commentateurs du droit siamois ne peuvent que gagner à la connaissance des coutumes des peuples voisins, et tout particulièrement des coutumes mones et birmanes, qui ont trouvé leur expression dans un droit abondant et systématisé de bonne heure. Mais nous croyons que l'intérêt du droit mon-birman dépasse ce qu'on peut attendre d'une simple source d'ethnographie comparée. Le Pha-ja V. lui-même n'a pas été sans constater de nombreuses analogies entre les textes siamois et les textes mon-birmanes, car il remarque *သုတေသနမူလက ဟောပြောရာ၌ မြန်မာ့ဥပဒေနှင့် တူညီမှုများကို တွေ့ရသည်ကိုး* : "là où la loi siamoise manque de clarté, il suffit parfois de se reporter aux lois mones ou birmanes pour être éclairé." Des ressemblances aussi frappantes sont l'indice probable d'une relation plus directe que celle qui tient seulement à une similitude de coutumes. On est heureux de voir enfin mise en bonne place une législation dont l'influence sur le droit siamois, bien que des plus apparentes, avait été jusqu'ici totalement négligée, hypnotisé qu'on était par le prestige des codes de l'Inde.

La partie de l'ouvrage du Phaja V. publiée dans ce premier fascicule est consacrée aux vingt premières lignes du préambule par lequel débute le texte des lois sur les époux. L'auteur y expose des généralités qui, sur deux points au moins, soulèvent des problèmes qu'il paraît intéressant de relever ici. L'auteur commence par une explication des mots *mita*, *dharma*, et *nyama* qu'il oppose l'un à l'autre, comme on se plaît dans nos écoles à opposer la Morale ou l'Équité au Droit, le Droit naturel au Droit écrit, non sans marquer, comme nous faisons nous-mêmes, les rapports qui existent nécessairement entre ces deux ordres d'idées. Ces développements n'apportent rien de nouveau. Or, il semble que justement le problème énoncé ici se posait dans l'ancien droit siamois autrement qu'il ne se pose aujourd'hui. Dans le système de législation auquel appartient l'ancien droit siamois, le roi ne légifère pas. Chargé d'assurer la paix entre ses sujets, il est le suprême arbitre de leurs différends, mais il ne crée pas la matière du droit: les sages et la coutume y ont pourvu. Les principes sur lesquels la justice est fondée sont formulés dans le *dharmagâstra*, code d'origine miraculeuse, révélation analogue à la Loi du Buddha et, comme celle-ci, d'une vérité nécessaire. L'ensemble des décisions rendues par les rois conformément au *dharmagâstra* constitue le *vâjagâstra*, dont l'autorité tient essentiellement à sa conformité avec le *dharmagâstra*. Le roi, maître absolu, est assurément libre de juger contrairement à l'équité invariablement fixée dans le *dharmagâstra*, mais son jugement n'a que l'autorité de la force: il ne fait pas loi. En Birmanie, les décisions des rois renommés pour leur équité ont été de bonne heure réunies en des recueils distincts du *dharmagâstra* pour servir de modèle à leurs successeurs et aux juges, mais, comme les jugements de Manu lui-même, les décisions royales ont fini par être peu à peu agrégées au *dharmagâstra* et par ne plus former que des articles rangés plus ou moins habilement sous le texte correspondant du *dharmagâstra*, ou même entièrement confondus avec lui. Il n'en a pas été autrement au Siam, et le Code de 1805 se présente bien comme un *dharmagâstra* grossi de toutes les décisions édictées par les anciens rois à la suite des affaires dont ils avaient été saisis, et réduites ensuite en articles sur leur ordre. Ainsi, la distinction de *mita*,

dharmo, Loi naturelle, Loi métaphysique, et de *ngawru*, Loi humaine, n'est pas ici une simple spéculation de l'esprit : le *dharmo* est une réalité qui s'impose au législateur, sous la forme d'une sorte de texte constitutionnel d'origine supérieure à lui. Ces idées sur le rôle du roi dans les sociétés primitives ne sont pas nouvelles. Les historiens du droit, à la suite de Sumner Maine, les ont rendues classiques et les placent à la base de bien d'autres civilisations que celles de l'Inde. Mais ici l'intervention du *dharmaçāstra* leur donne un relief singulier et coupe court à toute discussion sur le problème de l'origine du droit. De la sorte s'explique le caractère fragmentaire de l'ancienne législation siamoise : bien des dispositions légales ne sont encore qu'à demi dégagées des circonstances où elles ont leur origine : d'où l'intérêt que présente l'étude des législations qui lui sont apparentées. Et par là aussi s'annoncent une des difficultés les plus graves pour l'interprète : l'incertitude des généralisations et des raisonnements *a contrario*. Enfin, c'est peut-être à la même conception sur la subordination du *rājaçāstra* au *dharmaçāstra* que se rattache l'un des traits les plus curieux de l'ancien système législatif siamois : la tradition des révisions périodiques de l'ensemble des lois. Si, par sa nature même, le *dharmaçāstra* est invariable et éternel, les décisions royales ne sont jamais que des ordres, toujours révocables, valables en principe pour la durée seulement du règne où elles ont été édictées. Il existe en droit siamois et surtout en droit birman des vestiges de l'effet extinctif produit par un changement de règne, jusqu'en matière contractuelle. Nous en voyons la cause dans la caducité qui frappait primitivement les décisions royales à la mort de leur auteur. Le seul moyen régulier et vraiment efficace d'assurer la continuité de celles dont il importait de prolonger l'effet était de les incorporer au *dharmaçāstra*. Pour cela, il suffisait d'en vérifier la conformité avec les préceptes du législateur divin. Tel est, selon nous, le sens véritable des révisions successives dont le Corps de 1805 porte d'irréversibles traces, plutôt que le simple désir d'alléger les collections légales pour la commodité des juges. Cette théorie n'est pas à l'abri des objections, et le maintien, dans les parties les mieux codifiées, de préambules datés paraît se concilier difficilement avec elle. Mais il

est possible, après tout, que le système n'ait pas été observé avec rigueur durant toute la période d'Ayuthia; il a pu, notamment, à certaines époques, se compliquer par l'emploi de recueils de jurisprudence royale, analogues aux *pyatton* birmanes. On trouve cependant la tradition encore en honneur au premier règne de l'époque de Bangkok, au moment de la révision de 1805. Nous avons signalé ici même (JSS, XXIII, part 1, 21), que l'un des caractères les plus marquants de cette œuvre était de se présenter comme le rétablissement du droit antérieur à la fondation de la nouvelle capitale. Ainsi, le roi de Siam, en 1805, se jugeait encore impuissant à légiférer, et s'il se permettait de corriger certains passages, c'est qu'il considérait qu'ils avaient été altérés par des mains criminelles. Pour un roi traditionaliste comme l'était Phra: Phūtthā Jōt Fa, cette attitude est significative, et lorsqu'il commande de mettre " le texte du manuscrit en conformité complète avec le texte sacré et la matière traitée pour en supprimer les erreurs et les contradictions ", il est permis de penser qu'il ne se servait pas là d'une formule entièrement nouvelle. Quoi qu'il en soit, nous en avons dit assez pour montrer que l'opposition classique du droit naturel et du droit écrit se transpose dans l'ancien droit siamois d'une manière bien différente des législations modernes, et beaucoup plus riche en conséquences juridiques.

La Phaja V. aborde ensuite un problème des plus délicats: l'origine même de ce *dharmacāstra* qui a joué un si grand rôle dans le développement des institutions siamoises. On sait que les *gāthā* sur lesquelles s'ouvre le Code de 1805 donnent le *dharmacāstra* utilisé au Siam comme la traduction d'un *dharmacāstra* écrit en langue mone et traduit lui-même du pâli. A quelle époque doit-on placer l'introduction en pays thaï de ce *dharmacāstra* mon? S. A. B. le prince Dāmrōng Raxanūphab incline à descendre très bas, jusque sous le règne de Mahādharanarāja (1569-1590), alors que le Siam n'était guère qu'une province birmane. Cette opinion est partagée par M. W. A. R. Wood (*A History of Siam*, p. 127). Cependant, l'historien siamois évite de se prononcer définitivement, en raison de l'étroite parenté littéraire que manifestent les *gāthā* du *dharmacāstra* et la Traibhūmi, l'œuvre célèbre du roi

Lithai de Sakhóthai (1347-1370?). Et, bien que cette difficulté ne lui paraisse pas insurmontable, il laisse néanmoins ouverte la possibilité d'une introduction du *dharmacāstra* en pays thaï dès l'époque de Sakhóthai (เขียนขึ้นโดยเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช, pp. 118-119). Le Phaja V. expose les objections que soulèvent selon lui l'une et l'autre hypothèses de S. A. R. le prince Dāmrong. Le *dharmacāstra* siamois, remarque-t-il, contient des règles en pâli qui portent parfois une empreinte bouddhique très marquée; ces passages appartiennent certainement à un original entièrement rédigé en pâli. Or, la première version faite en pays mon d'un *dharmacāstra* est celle de Wareru, roi du Pégou de 1287 à 1296; elle est écrite en mon et suit de près la loi indoue, sans qu'apparaisse encore l'influence bouddhique. Cette influence ne se fait nettement sentir pour la première fois que dans le Mahārājādhammasattham, compilé par le mandarin birman Kaingsā à la demande du roi Thalun (1629-1648). Mais cet ouvrage est en birman, non en pâli. Il faut attendre jusqu'en 1749 pour trouver un *dharmacāstra* entièrement écrit en pâli et imprégné de bouddhisme: à cette date, le Pégou avait momentanément recouvré son indépendance; un bouze mon traduisit en pâli la compilation de Kaingsā⁽¹⁾. Si l'on peut admettre que le *dharmacāstra* dont il est question dans les *gāthā* de la version siamoise soit le code mon de Wareru, introduit soit dès l'époque de Sakhóthai soit à l'époque de la domination birmane, il n'en peut plus être de même pour les règles de droit posées en pâli et d'inspiration bouddhique: elles ne peuvent provenir que du Mahārājādhammasattham, ou même de la version pâlie faite un siècle après. Dès lors, ces parties au moins constituent des additions fort tardives. Le Phaja V. va jusqu'à dire qu'il est probable que ces passages n'ont été incorporés aux lois siamoises qu'au moment de la révision de 1805. Tel serait le cas pour la formule pâlie qui figure en tête des lois sur les époux: elle aurait été empruntée par les mandarins de la commissions de 1805 à la dernière version pâlie du *dharmacāstra*

(1) Le Phaja V. veut sans doute parler du Manu Ring, mais il se trompe s'il croit que cet ouvrage est une traduction du Mahārājādhammasattham.

introduite au Siam et aurait été ajoutée par eux au texte des lois siamoises accompagnée d'un petit commentaire et d'une formule de transition.

Nous ne voulons pas insister sur les défauts de l'argumentation du Phaja V. Il y a une naïveté inexplicable de la part d'un Siamois à supposer qu'il n'y a plus de pâli du tout dans les *dharmagāstra* composés en vernaculaire. Bornons-nous à renvoyer l'auteur aux travaux de J. Jardine et E. Forchhammer: il y trouvera un complément fort utile aux informations, forcément sommaires, qu'il a glanées dans l'Histoire de la Birmanie de M. G. E. Harvey, la seule référence citée. Il y apprendra que l'activité juridique du Rāmaññadesa est loin d'avoir commencé avec le code de Wareru⁽¹⁾, et que la littérature juridique pâlie du Pégou et de la Birmanie est beaucoup plus riche qu'il ne le soupçonne. Il comprendra que le problème ne se laisse pas saisir aussi facilement. Une récente découverte archéologique va peut-être orienter les recherches et permet en tout cas d'enregistrer dès maintenant une donnée nouvelle. On a trouvé à Sakhôthai, en Octobre dernier, une inscription qui porte les dates de 1340 et 1344 A. D. et dont l'objet est d'édicter une série de prescriptions d'ordre législatif, destinées notamment à atteindre certains faits de complicité et à régler les difficultés soulevées par la fuite des esclaves. Or, le législateur, au cours du texte qui nous a été conservé, renvoie jusqu'à cinq reprises au *dharmagāstra* (le mot est accolé à son pendant *rājagāstra*, comme dans quelques passages des lois siamoises). Ainsi, c'est désormais un fait avéré qu'un *dharmagāstra* s'était introduit à Sakhôthai et qu'il y faisait autorité dès le successeur de Rāma Khāmhēng. Comme ce *dharmagāstra* était évidemment connu du futur roi Lithai, qui, à la date de l'inscription, se trouvait à Orī Sajjanālaya en qualité de vice-roi, l'analogie constatée par S. A. R. le prince Dāmrōng entre le pâli du *dharmagāstra* et celui de la Traibhūmi devient alors quelque chose de bien troublant. Sans se laisser aller à des hypothèses prématurées, on peut observer que la présence d'un *dharmagāstra* à la base de la législation de Sakhôthai, attestée pour l'époque immédiatement

(1) L'historien anglais ne manque pas du reste de citer le *dharmagāstra* de *Dhammacūḍa*, compilé dans le dernier quart du XIIe siècle.

antérieure à la fondation d'Ayuthia, rend au moins des plus vraisemblables l'existence d'une source de droit analogue dans les pays où allait se former le nouveau royaume thaï. L'origine mone de ce *dharmacāstra*,—dont il est sans doute vain de chercher la version originale dans les traités qui sont parvenus jusqu'à nous,—explique admirablement les affinités de la loi siamoise avec la loi mone-birmannaise, affinités qui ont si vivement frappé le Phaja V. et qui seraient incompréhensibles s'il fallait reculer jusqu'au milieu du XVIe siècle et au delà l'action de la loi mone sur le développement des institutions siamoises. Pourtant, la conclusion amenée par le Phaja V., en dépit de la fragilité de ses arguments, n'est pas à rejeter entièrement, et c'est pourquoi nous avons tenu à l'exposer. La partie des lois siamoises spécialement intitulée *dharmacāstra* qui ouvre le Corpus de 1805 énumère une série de formules pālies qui expriment les éléments fondamentaux du droit et qui forment comme une table des matières à toute l'œuvre présente et future du législateur. Or, on retrouve bien une partie de ces formules reprises sous forme de rubriques dans les textes qui composent la matière même du recueil. Mais il y en a aussi un certain nombre qui ne s'y retrouvent pas ou qui même sont remplacées par des formules pālies différentes. Cette constatation conduit à penser que le législateur, ou le codificateur, a eu parfois recours à un ou à des *dharmacāstra* différents de celui qui ouvre la collection. Ces emprunts hétérogènes ont pu être ajoutés au corps des lois à une époque fort éloignée de l'introduction du *dharmacāstra* primitif. Quant à penser avec le Phaja V. que ces additions datent précisément de la révision du premier règne de Bangkok, cela reste à démontrer, et les présomptions, croyons-nous, ne sont guère favorables à cette hypothèse. Il n'y en a pas moins quelque mérite, de la part de notre auteur, à avoir senti que l'agencement des collections législatives telles qu'elles nous ont été transmises en 1805, n'est pas nécessairement fort ancien, et que le travail des réviseurs, en 1805 et aux périodes précédentes, n'est pas un élément aussi négligeable, pour la connaissance exacte de l'ancien droit siamois, qu'on avait coutume de le penser jusqu'ici.

P. LOUIS RIVIÈRE. *Siam d'autrefois et Siam d'aujourd'hui*. Revue Historique, tome CLXIV, 1, mai-juin 1930, pp. 26-39.

Petit travail qui ne contient pas une idée et que l'on s'étonne, à cause des inexactitudes dont il fourmille, de trouver dans une revue sérieuse comme la Revue Historique.

P. 32, M. R. découvre dans l'histoire du Siam un aventurier français malheureusement imaginaire. Voici le texte : " Les progrès du Siam se poursuivirent sous le roi Phra Nang Klao, qui, ayant évincé du trône son frère aîné Mongkut, partait en guerre en 1829 contre le royaume de Vieng Chang (Laos). Ses troupes, commandées par un ancien officier français (sic), le général Bodin, ne connurent que des succès." En réalité, ce général Bodin (prononcer Bodine) était un mandarin siamois bien connu, le เจ้าพระยาบดินเดชาดิษฐ์, fils du เจ้าพระยาบดินเดชา ปู่ (cf. บัณฑิตเจ้าพระยาบดินเดชาดิษฐ์, พ.ศ. ๑๘๖๐, p. 36). D'autre part, qu'il eût à la couronne un droit préférable ou non, le prince Mongkut, né en 1804, n'était pas l'aîné de Phra Nang Klao, né dix-sept ans plus tôt.

En ce qui concerne les ambassades françaises du dix-septième siècle, la lecture des textes français aurait épargné à M. R. un grand nombre de menues erreurs.

P. 26, M. R. écrit : " Le 22 septembre de l'an de grâce 1685, deux navires battant le pavillon fleurdelisé, un vaisseau de haut bord, *l'Oiseau*, et une frégate, *la Maline* (sic), jetaient l'ancre au fond du golfe de Siam, après une navigation de cinq mois. Ils avaient à leur bord deux ambassadeurs de Sa Majesté Très Chrétienne : un soldat, le chevalier de Chaumont, et un prêtre, l'abbé de Choisy, dépêchés auprès du roi Phra Narai pour traiter avec lui et, si faire se pouvait, pour le convertir." On voudrait savoir pourquoi M. R. rejette le propre témoignage de Choisy, *Journal*..., éd. in-4, 1687, p. 303. D'après ce texte l'abbé de Choisy n'a été ordonné prêtre, par Mgr Laneau, que le 10 décembre 1685, plus de deux mois après son arrivée à Siam.

Un dernier exemple des inexactitudes de M. R. P. 27, il dit que l'escadre qui portait La Loubère et Cèberet mouilla dans les eaux siamoises au début d'octobre 1687. Or c'est le 27 septembre que l'escadre arriva à la barre du Ménam.

Les transcriptions sont le plus souvent bizarres, et, enfin, pourquoi appeler *Faucon* le personnage qui signait *Phaulkon*.

CORRESPONDENCE.

ON SIAMESE NEGRITOES: A REPLY.

In reply to Mr. C. Boden Kloss's letter of 23rd June last year, published in Vol. XXIV, part 1, of *The Journal of the Siam Society* in October 1930, I should first of all like to say that, at the time I wrote the review of Father Schebesta's book - *Among the Forest Dwarfs of Malaya*, I was not acquainted with the paper by Mr. Evans on "An Ethnological Expedition to South Siam" (*Journal of the Federated Malay States Museums*, Vol. XII, part 2), due to the fact that this number was missing from the library of the Siam Society. I have since read Mr. Evans's valuable paper with great interest.

Next I come to the query put by Mr. Boden Kloss as to whether the Siamese Negritoes have wandered up from the south or were once in touch, in their present habitat, with Malays and Sakais who have been expelled thence.

Though nothing, for the time being, can be said with certainty for or against a former exodus of Semang from the present British territory into Siamese Malaya, I think it most likely that the Semang living in Siamese territory are the original inhabitants. I base this hypothesis on the now generally accepted belief that the Negritoes formerly populated wide tracts of Further India, a hypothesis supported by the fact that in the primitive Chongs, living in the Circle of Chantaburi, distinctive negroid traits are to be found (see the late Dr. J. Brongues' paper in *JSS* Vol. II, part 1, and not Vol. III, part 2 as wrongly stated in my review of Father Schebesta's book); and furthermore by the recent find of a negrito skull in a cave in Minh-Gam, Annam (see Capitaine E. Patte "Note sur le préhistorique indochinois", published in *Bulletin du Service Géologique de l'Indochine* XII, 1, 1923).

It may be noted that the famous Chinese pilgrim, I-tsing, when returning by sea from India to China, relates that the inhabitants of Pulo Condore were Negritoes and that there were many Negrito slaves, used for domestic purposes, in the whole of Southern China at that time, i. e. by the middle and the end of the VIIIth century A. D.

This use of Negrito slaves in South China may account for the occurrence of types with negroid features recently met with by certain students of the racial elements which constitute the so-called Chinese nation. It may also be interesting to quote from M. Abadie's book "*Les races du Haut Tonkin de Phong-tho à Langson*," published in 1924, where, when treating of the Lolo Fou-Ja, the author says "By and by, as they advanced southward, the Lolos have probably been mixed with Negritoes, now disappeared. The same is the case with the Ho-nhi (another tribe living in Tongking) whose brown skin, curly hair and negroid looks have been noted by all students of these people."

When to the above it is added that the descriptions, by early Chinese travellers, of the original population of Fu-nan (Cambodia) all agree on their negroid appearance, I think it may be accepted that the "Ur"-inhabitants of Further India must have been Negritoes. I therefore think that the Siamese Semang have not migrated from the south but are the original inhabitants of the territory now occupied by them.

As a matter of fact if there should have been any wanderings of the Semangs these would rather have taken place in the opposite direction, i.e. from north to south. Warrington Smyth in his "*Five years in Siam*" mentions the existence of Semangs in the vicinity of Chaiya. That was about 40 years ago; there are now no Semang any longer there, as noted by Mr. Evans in the paper mentioned by Mr. Boden Kloss, a fact which is corroborated by Colonel E. Steiner, late Assistant Inspector-General of Gendarmerie and Civil Service for the Circles of Surat, Nakon Sritammaraj and Pattani, who in 1924 made a thorough search for these small people in all the districts under him.

The conclusion is that the Semangs of Chaiya must have emigrated to the south since Mr. Warrington Smyth wrote about them.

The Sakais may also have lived farther north than they do now and later on have moved south. These people belong to the

Mon-Khmer group, and it is well known that Siam was formerly peopled by Mon, especially in the western and south-western parts of the present kingdom; the Sakais most likely forming a southern offshoot of the Mon.

The existence of Sakai loan words in the Semang language may thus be the outcome of a former neighbourhood with Sakais living in the Siamese part of the Malay Peninsula.

With regard to the occurrence of Malay words in the Semang language this may be explained by the former Malay overlordship of the whole of the Peninsula. According to Prof. G. Coedès's masterly study on the Çrivijaya Empire (see his paper "*Le Royaume de Çrivijaya*" in *Bulletin de l'Ecole Française d'Extrême-Orient*, Vol. XVIII, No. 6 for 1918) the power of this mighty hinduized Malay empire stretched, during the VIIIth to VIIIth century, as far north as Chaiya, and though the inscriptions left us are mainly in Sanscrit there can be no doubt that the common language of the Çrivijaya garrisons and petty officials was Malay. It may be argued that the Malay words found in the Semang language are those used to-day and not of an archaic form as might be expected from what I have just advanced. To this objection the reply is, however, that the Malay language shows a remarkable conservatism, it having come down to our days almost unchanged since the Çrivijaya period, which is proved by the form of the words of this language contained in the inscriptions found in Sumatra and in the Malay Peninsula (see Prof. Coedès's paper "*Les Inscriptions Malaises de Çrivijaya*" BEFEO, Vol. XXX, No. 1-2, 1930, p. 61).

ERIK SEIDENTADEN.

Bangkok, February 1931.

ANNUAL REPORT FOR 1930.

The Council of the Siam Society have pleasure in submitting their Report for the past year.

During the year Their Majesties honoured the Society by Their presence at an ordinary General Meeting on June 9th.

In the name of the Society the Council sent a telegram of congratulation to their Vice-Patron, H. R. H. Prince Damrong Rajanubhab, on the occasion of the Prince's birthday, the anniversary falling during His Royal Highness's visit to London. The Vice-Patron returned his thanks by cable.

MEMBERSHIP.

At the Annual General Meeting held on February 19th 1930 Prof. Coëdès, the late President, the Rt. Hon. Sir Charles Eliot, G.C.M.G., and Prof. Kuroita of Tokio University, were elected Honorary Members in recognition of their services to the Society: and the number of free members was increased by one. In the course of the year 28 ordinary members were elected, as compared with 38 in 1929, 31 in 1928, 23 in 1927 and 30 in 1926. There were 19 resignations and the number of ordinary members was thus increased by nine.

The membership on January 1st 1931 was as follows:—

Honorary	Corresponding	Life	Free	Ordinary
21	10	2	4	235

making a total of 272, compared with 258 in 1929, 246 in 1928, 233 in 1927 and 253 in 1926. The membership in a community which is constantly changing remains progressive, each year of the past four showing an increase, slight, perhaps, but constant.

THE COUNCIL.

At the annual meeting in February 1930, Phya Indra Montri (Mr. F. H. Giles) was elected President of the Society to succeed Professor G. Coëdès, who left Siam to take up the important post of Director of *L'École Française d'Extrême-Orient* at Hanoi, and the Council was enlarged by the election of H. E. Dr. Asmis, the German Minister, and Monsieur R. Lingat.

During the absence on home furlough of Mr. House, the Honorary Treasurer, the Rev. Father Chorin kindly took over his duties.

ACCOUNTS.

Three years have passed since the Council introduced the system of budgetting for all expenditure in advance and, by forming a Finance Committee, subjected the accounts to more rigorous supervision than formerly.

The fruits of this policy can be seen in the greatly strengthened financial position of the Society, which now has funds of over Tes. 6,000 available for exceptional publications.

Expenditure has been kept within the limits of the subscription income, and the proceeds from the sales of the Society's publications have been allowed to accumulate to form a reserve.

The demand for back numbers of the *Journal* and for Craib's *Flora of Siam* has continued to be satisfactory, although the income from this source is less than in the two previous years.

There has been no decline in membership during the year and the fall in subscription income is to be attributed to an unusually heavy list of arrears, which, however, are considered by the Council to be largely recoverable.

On the expenditure side, the *Natural History Supplement* absorbed a larger sum than usual, as two parts were published during the year. This item, due to the publication of Mr. Godfrey's paper on *Butterflies*, had, however, been foreseen two years ago and duly provided for.

As indicated in last year's report, the Reserve Fund was strengthened by a further Tes. 2,000, bringing this account at the end of 1930 up to Tes. 4,100. It is proposed to add another Tes. 2,000 from the surplus of the 1930 account. This money, and also that of the Building Fund, has been placed on fixed deposit, and good rates of interest have been obtained up to the present time.

THE BUILDING FUND.

The Council's hope, referred to in last year's report, that they would be able to proceed with the erection of the Society's new home during 1930 has unfortunately not been possible of realisation. The sum subscribed amounted at the end of the year to about Tes. 24,500, and an effort is to be made to raise the balance required in 1931. The Council have appointed a new Building Committee, composed of the President, H. H. Prince Dhani and Mr. le May, with power to co-opt, and this Committee is considering new ways and means of raising funds.

DICTIONARY COMMITTEE.

Work on the Siamese dictionary has not proceeded as quickly as some perhaps had hoped, progress can still be reported. The Council approved, on the recommendation of the Dictionary Committee, a modification of the scope of the volume as accepted originally by the Council in 1927. They were moved to agree to such a modification by the representation that, if the original plan were carried out, the cost of producing such an enormous bulk of volumes would be prohibitive. The modifications agreed upon are as follows. The original principle of the dictionary is to be retained, as far as English is concerned. This language will be used in the etymological part only, it being understood that in each case a full translation in English, and in English only, would be given of that part of the dictionary. As regards the other parts the principle of a polyglottic dictionary is to be retained so far only as English would be used for occasional glosses. Where French would yield a more forcible translation, it would be used alongside English.

During the year Dr. George McFarland accepted a seat on the Dictionary Committee, and H. H. the Minister of Public Instruction reported that an appeal from the Ministry had been forwarded to all provincial Education Officials to enlist their aid in collecting true Thai words. At a meeting of the Dictionary Committee held in August the question of publication in the Journal from time to time of material collected by contributors was discussed. It was agreed that no information, if of value, should

be withheld until the remote period when the compilation of the dictionary itself became possible. H. H. Prince Dhani and Dr. McFarland expressed their willingness to contribute lexicological notes to the Journal, and the Committee agreed that the publication of the Siamese index to Prof. Giedès' *Inscriptions*, Vol. I, should not be further delayed.

The Council subsequently approved of the Committee's recommendations.

CONGRESSES, ETC.

An invitation has been received from the XVIIIth Congrès International des Orientalistes, inviting the Society to send a representative to the Congress to be held at Leyden, from the 7th to the 12th September 1931. Mr. Homan van der Heide, an Honorary member, and now resident in Holland, has consented to represent the Society at this Congress. M. Nicolas and M. Lingat may also be present.

The Council has been in communication with the Fifth Pacific Science Congress to be held at Victoria and Vancouver, B. C., from May 23 to June 4, 1932.

The Society received an invitation to be represented at the Chulalongkorn University in November at the conferment of degrees by His Majesty, and Major Seidenfaden, a Vice-President, and Dr. A. F. G. Kerr, a senior member of the Council, attended in the absence from Siam of the President.

The Teachers Association also extended an invitation to members to attend a lecture given in the presence of His Majesty on the 5th December by Phya Indra Montri, the President of the Society.

MEETINGS.

On February 12th Mr. R. S. le May read a paper at a general meeting entitled *Some Reflections on "Siamese Tales, Old and New,"* a book by him in course of publication.

On June 9th Major W. R. S. Ladell read a paper at a general

meeting entitled "Some Insect Friends and Foes." The lecture was illustrated by lantern slides and specimens.

On June 16th Professor Pearse read a paper on the Migration of Animals from the Ocean into Land and Freshwater habitats.

JUBILEE BOOK.

The publication of the proposed Jubilee volume on "The Evolution of Siamese Script" has been postponed on financial grounds. The orders received in reply to the Society's preliminary circular sent to members and learned societies only numbered about 120 against a minimum number of 250 required, and the Council accordingly decided that, in view of the small support accorded, the edition as planned was not possible. Enquiries are therefore being made with a view to ascertaining what reduction might be effected (a) by a smaller edition and (b) by the substitution of paper covers for a portion of the edition instead of the full buckram for the whole issue. The illustrations prepared in part for the volume are available for reproduction in the Journal if the volume should eventually not be published.

EXCHANGE COMMITTEE.

The Exchange Committee of the Council have drawn up a new list of exchanges with foreign societies, but their report had not been formally placed before the Council at the end of the year.

STATUS OF SECTION LEADERS.

The question of the status of section leaders having been raised, the Council appointed a sub-committee to consider this subject. This Committee's report was circulated among members, and at the subsequent discussion the Council decided that the President should, if possible, take the chair at all meetings, and that the Leader of the particular Section should support the President. In the absence of the President and Vice-Presidents, he would occupy the Chair.

STUDY SECTIONS.

During the year the Study Section of History, Archaeology,

Philology and Literature was divided into two sections, (1) Archaeology and History; and (2) Literature and Philology. H. H. Prince Bidyalankarana expressed his willingness to become the Leader of the Literature and Philology Section.

THE JOURNAL

A small committee was appointed in the course of the year to advise on changes in the format of the Journal, and their recommendations were in due course accepted by the Council and given effect to in Volume XXIV, Part 1. It is hoped that the new form will be more acceptable to members.

Ways and means of creating a reserve of papers for publication in the Journal have been under discussion, and it has been suggested that machinery should be set up for the translation of French papers into English. A further suggestion that met with the Council's approval was the institution in the Journal of a section called Notes, to which all members were asked to contribute.

Volume XXIII, Part 3, and Volume XXIV, Part 1, have been issued during the year, and Volume XXIV, Part 2 is in the press.

NATURAL HISTORY SUPPLEMENT.

The Natural History Section has published Volume VII, Part 4, and the Index to Volume VII, and Volume VIII, Part 2. The first mentioned supplement comprised Mr. Godfrey's paper on the Butterflies of Siam, upon the compilation and publication of which the Council extended congratulations to the author.

Mr. J. Burnay continued to act as Editor of the Journal but vacated the duties of Librarian in favour of Major Ladell. Mr. E. J. Godfrey acted throughout the year as Assistant Editor, in charge of the Natural History Supplement.

FLORAE SIAMENSIS ENUMERATIO.

Printing of Part IV of the above work was proceeded with, and a great part completed before the end of 1930. This part will be published during 1931.

EXCURSIONS.

The excursions arranged by the Agriculture, Travel and Transport Section, have for several years made a wide appeal to both members and their friends. At the beginning of the year the Society broke new ground and the excursion to Angkor Wat proved very successful and was greatly enjoyed by all taking part in it. The thanks of the Society were conveyed to the Authorities in Indo-China and to the Siamese Royal State Railways for the facilities granted, which allowed the journey to be made under very pleasant conditions.

Two other excursions, one to Lopburi and one to Kanburi, were arranged by the Section in the course of the year, and the facilities provided were again generally taken advantage of. The co-operation and helpfulness of the local officials on these occasions is a great factor in the success attending these brief journeys out of Bangkok.

GIFTS.

It was agreed to accede to the request of H. B. H. Prince Damrong, to forward to His Holiness the Pope, for the Vatican Library, the first fourteen volumes of the Society's Journal as a gift from the Society.

Professor H. Otley Beyer, Professor of Anthropology in the University of the Philippines, forwarded for the Society's acceptance a bound MS. volume entitled "Chinese, Siamese and other Ceramic wares in the Philippine Islands"; two copies of a printed paper entitled "New data on Chinese and Siamese Ceramic wares of the 14th and 15th Centuries," and two sets of photographs. These were sent for the use of such members of the Siam Society as are particularly interested in Sawankalok wares or in Chinese celadons and porcelains of the late Sung and early Ming periods. A note for publication in the Journal dealing with the above subject is in course of preparation, and the Professor has been thanked for his kind gifts.

Statement of Receipts and Expenditure for the Year 1930.

Receipts.		Expenditure.	
	Ths. Digs.		Ths. Digs.
To Balance brought forward from 1929		By Purchase and fittings	10.50
“ Subscriptions received for 1929	105.00	“ Clerk's wages	103.00
“ do	4,700.00	“ Child's wages	284.00
“ Surplus on foreign exchange		“ Postages—Hull, Tyndall	224.97
“ Tait & Co., Ltd's sales 1929	301.00	“ Postages & telegrams—Hull, Barclay	49.75
“ Sales of Journals	177.00	“ Books bound for Library	223.00
“ Andrew Ross's subscriptions paid in advance	44.00	“ Manuscripts for fabric book	40.75
“ Author's separation: extra note ordered	4.00	“ Plates, paper, art paper, for Journal	178.50
“ Author's notes	103.00	“ Printing Journal	1,002.00
“ Interest on current acc.	20.50	“ Printing Natural History Supplement	1,053.00
“ Overpaid in 1929 for Bankbook Towns Press	100.00	“ Stationery	41.50
		“ Stamped postcards	93.75
		“ Advertising, wrapping and forwarding of Journals	7.00
		“ Printing postcards and circulars	17.50
		“ Postages on forwarding Journals	98.00
		“ Five Insurance	203.00
		“ Insurance—Lloyd's	50.10
		“ Insurance—Lloyd's	40.35
		“ Stationery—Lloyd's	10.00
		“ Stationery for Library, clerical work for N. H. Section etc.	20.00
		“ Hires of P. O. box two years	37.00
		“ S. E. C. Journal and publication for lantern	27.00
		“ Income to Fred. Charles, Dec. 1929	90.00
		“ Transfer to Hull Free Fund on audit	2,000.00
		“ Balance carried forward to 1930	2,803.72
			30,420.35

Reserve Fund Account.

To Balance brought forward from 1929	5,000.00
“ Transfer from General acc. per audit	2,000.00
“ Interest received	100.00
By Balance on fixed deposit	4,000.00

Building Fund Account.

To Balance brought forward from 1929	30,000.00
“ Donations received during 1929	30,000.00
“ Monthly subscriptions completed	310.00
“ Interest received	911.99
By Balance	30,000.00
“ Current acc.	100.00
“ Interest received and not yet received	21,770.25
“ Amounts promised	670.00
“ State of the Fund at December 31st, 1929	9,420.00

State of the Fund at December 31st, 1929

Subscriptions outstanding.

	Ths. Digs.
Honorary	21
Compulsory	10
Lib.	2
Ordinary	235
Free	1
	279

Number of Members as at 31st December, 1930.

Examined and found to agree with the books and vouchers.

W. H. HUGHES.

Hon. Auditor.

Dated, February 9th, 1931.

MEMBERSHIP.

The following list gives the names of members elected, resigned or removed since September 1928 when the last list was published. (Vol. XXII, p. 163)

ELECTIONS.

1928.

October 10th.—Professor H. Eygout.

October 24th.—H. S. H. Prince Sithiporn, Mrs. H. Scholtz, Mr. E. W. Hutchinson, (Life member).

November 6th.—Miss M. B. Allen, Mr. E. Chauvet, Mr. A. A. Gentry, Phya Prabha Karawongs, Chao Kavila na Chiangmai.

December 5th.—Mr. D. S. Garden.

1929.

January 9th.—Mr. L. Bohensky.

February 6th.—Mr. J. L. Rongni, Dr. T. C. Oakley.

February 27th.—Mr. E. Ronlez.

April 17th.—Dr. W. Credner, Mr. J. Bailey, Mr. E. Groote, Phra Mitrakarn, Dr. N. Nedergaard, Mr. A. Sergysels, Mr. C. Wingfield, Nai Visuddhi Krairiksh.

May 8th.—Mr. C. A. Allen, Encyclopedic Bureau of Govt.-General of Formosa, Dr. Hertz, Mr. J. Mallin, Mr. J. Mathew, Mr. C. Monnot, Mr. R. P. Jones.

June 5th.—Cambridge University Library, Mr. J. Cairncross, Luang Choola, Mr. K. Gunji, Mr. R. H. Vawdrey, Mr. W. Webster, Nai Yong Hoontrakul.

July 3rd.—Mr. H. D. Q. Wales (re-elected).

August 7th.—Mr. E. Eisenhofer, Luang Ayurabaedya, Mr. U. Guehler, Mr. P. A. MacDougall, Mr. A. Stone.

September 4th.—Mr. H. C. Haug.

October 9th.—Mr. C. M. Vignoles, Dr. T. M. Joseph, Mr. L. A. Thorne, H. H. Prince Aditya.

December 4th.—Dr. C. Bachman, Mr. J. C. Brandon, Nai Ariant Manjikun.

1930.

January 15th.—H. S. H. Prince Charoen Chai, Phya Pradibuddha
Bhubal, Phya Sombati Borihar, Mr. R. Cazeau,
Mr. J. R. Gould, Mr. J. K. Hanhart, Mr. G. Lavizzari,
Mr. H. Paschkewitz.

February 5th.—Mr. O. E. B. Crowe, Phya Burna.

March 12th.—Mr. R. Folliet.

April 16th.—H. S. H. Prince Rajada Bisesth.

June 5th.—Conseil de Recherches scientifiques de l'Indochine.

Mr. Richd. Daugel, Mr. J. M. Evans, Nai Phriet Som-
vichnern, Nai Prahnab Bunnag, Seventh Day Adventists
Mission.

July 2nd.—Mr. C. von Arentschmidt, Rev. Wm. Harris, Mr. St. Clair
McKelway, Dr. W. Schmidt.

August 6th.—Phya Prida Narabest.

November 5th.—Mr. A. Gaillet, Mr. M. Gardan.

December 3rd.—Phya Petchada, Mr. H. Rodatz, Mr. K. Mohr.

1931.

January 14th.—Dr. L. Schapiro.

February 4th.—Mr. C. J. F. Dormer.

March 11th.—University of Rangoon.

DEATHS.

The death of the following members is recorded with regret;—

Monsieur R. Réau (in 1928), Monsieur J. Grenard (in 1929).

Luang Charoon Sanitwongse (in March 1931).

Rt. Hon. Sir C. Eliot (Hon. Member).

RESIGNATIONS.

AS AT DECEMBER 31st., 1928.

Mr. G. H. Ardron,	Dr. C. Gayetti,	Mr. H. Foster Pegg,
Col. J. P. Andersen,	Major F. H. Geake,	Mr. J. Senn,
Dr. E. C. Albritton,	Mr. W. G. Johnson,	Mr. E. J. Stather,
Mr. E. D. Atkins,	Mr. A. Jonsen,	Mr. Kai F. Smidt,
Mr. J. C. Bullock,	Mr. C. F. Maltby,	Mr. S. P. Waterlow,
Mr. L. Bisgaard,	Comte de Sercey,	Mrs. Watson.

AS AT DECEMBER 31ST, 1929.

Mrs. M. R. S. Campbell,	Mr. E. T. Lambert,	Dr. G. W. Theobald,
Mr. E. Chapple,	Dr. W. A. McIntosh,	Mr. C. Wingfield,
Mr. N. Eskelund,	Mr. H. Koester,	Phra Pramonda Panma,
Mr. Livesey Haworth,	Mr. C. Niel,	Mr. A. Sergysels.
Mr. P. Jabouille,	Capt. V. Relster,	

AS AT DECEMBER 31ST, 1930.

Mr. L. Brewitt Taylor,	Mr. C. H. Moore,	Mr. N. Sutton,
Mr. Axel Green,	Dr. Hertz,	Mr. L. A. Thorne,
Mr. M. T. Colechester,	Mr. H. Fisher,	Mr. H. Tyrer,
Mr. H. O. Mackenzie,	Mr. W. t'Hart,	Mr. W. A. R. Wood,
Mr. D. S. Garden,	Mr. H. Paschkewitz,	

REMOVALS (Under Rule 8.)

1929. Messrs. R. F. Carroll, J. Dunn, Dr. L. Robert,
J. Sinclair, A. Wilden, M. Tamagno.
1930. Messrs. T. F. Morrison, S. G. Lambert.
1931. Messrs. G. Alexander, J. Mathew.

Full List of Members of the Siam Society

ON MAY 1ST, 1931.

Patron	...	...	His Majesty the King.
Vice-Patron	...	...	H. R. H. Prince Damrong Rajanubhat.
Honorary President	...	...	H. R. H. Prince of Nagara Svarga.
Honorary Vice-President	...	...	H. R. H. Prince of Kambuang Bojra.

Honorary Members.

H. R. H. the Prince of Jainad.		
H. H. Prince Bidyalankarana.		
W. J. Archer, C. M. G.	...	South Africa.
E. C. Stuart Baker	...	6 Harold Road, Norwood, London.
Dr. C. B. Bradley	...	Berkeley, California, U. S. A.
Professor G. Coedès	...	Ecole Française d'Extrême-Orient, Hanoi.
Miss E. S. Cole	...	St. Joseph, Mo., U. S. A.
Sir J. Crosby,		
K. B. E., C. I. E.,	...	H. B. M. Minister, Panama, Central America.
Professor L. Finot	...	Ecole Française d'Extrême-Orient, Hanoi.
Ronald W. Giblin	...	c/o Guthrie & Co., Ltd., Whittington Av., London, E. C.
W. A. Graham	...	Plush Manor, Piddletrentthide, near Dorchester.
Comte Gyldenstolpe	...	Royal Natural History Museum, Stockholm, Sweden.
J. Homan van de Heide	...	Bemmel, Holland.
C. Boden Kloss	...	Raffles Museum, Singapore.
Professor K. Kuroita	...	The Oriental Library, Tokyo.
Right Rev. Bishop		
R. M. J. Perros	...	Bangkok.
Sir J. George Scott	...	Theraway, Graftham, Petworth, Sussex.

Dr. Malcolm Smith	...	Lanes End, Putney, London.
Dr. Paul Tuxen	...	Royal Danish Library, Copenhagen.
Sir Walter Williamson		
C. M. G.	...	c/o Lloyd's Bank, 6 Pall Mall, London, S. W. 1.

Corresponding Members.

Professor A. Cabaton	...	c/o Ecole Nationale des Langues Orientales, Paris.
J. A. Cable	...	Goffers' Club, Whitehall Court, London, S. W. 1.
Professor W. G. Craib	...	University of Aberdeen, Scotland.
J. Michell	...	2 Oakhill Road, Beckenham, Kent.
W. Nunn	...	Darras Hall, Ponteland, Northumber- land.
P. Petithuguenin	...	74 Rue St. Lazare, Paris.
Professor Conte F. L. Pulle	...	R. Università, Bologna, Italy.
C. A. S. Sewall	...	Birchington, Kent.
H. Warrington Smyth.		
C. M. G.	...	Athenaeum Club, London.
Taw Sein Ko	...	c/o Archeological Department, Mandalay, Burma.

Life Members.

E. W. Hutchinson	...	c/o Bombay-Burma Trading Corporation, London.
Dr. E. R. James	...	Harvard University, Cambridge, Mass., U. S. A.

*Ordinary Members.

Aagaard, C. J.	...	Samsen Water Works.
Aditya, H. H. Prince	...	Governor, Chandrad Nagor Paton.
Allen, C. A.	...	American Presbyterian Mission.
Allen, Miss M. R.	...	117/19 Union Turnpike, Forest Hills, Long Island, N. Y.

* All addresses are in Bangkok unless otherwise stated.

Anuvad Vanarak, Phra	...	Timber Revenue Station, Paknampoh.
Aran Raksa, Phra	...	700 Pehin Road, Sulegon Qr., Monywa, U/Chindwin Dist., Burma.
Ariant Manjikun, Nai	...	Dept. of Agricultural Research.
Asmis, Dr. R.	...	German Minister.
Bachman, Dr. C.	...	Chulalongkorn University.
Bailey, J.	...	British Consulate, Singora.
Bain, W.	...	Borneo Co., Ltd., Chiengmai.
Bangkok Christian College	...	Pramuan Road.
Barron, P. A. R.	...	Borneo Co., Ltd., Paknampoh.
Baudart, U. A.	...	City Engineer, Ministry of Interior.
Béguelin, C.	...	Dept. of Public Health.
Bhakdi Noraset, Phya	...	Nai Lert Store.
Bharata Raja, Phya	...	Chulalongkorn University.
Bibliothèque Royale du Cambodge	...	Pnompenh.
Björfling, O.	...	Maglemosevej 37, Charlottenlund, Denmark.
Bohensky, L.	...	B. Grimm & Co.
Boon Chuay, Nai.	...	Department of Fisheries.
Boran Rajadhanindr, H. E. Phya	...	4257 Naresr Road.
Braham, N. C.	...	Borneo Co., Ltd., Lampang.
Brändli, H.	...	Royal Irrigation Department.
Brandon, J. C.	...	
Bréal, M.	...	Est Asiatique Français, Chiengrai.
Brooks, G. R.	...	Meklong Railway Co., Ltd.
Brunn, J.	...	Memam Motor Boat Co., Ltd.
Burnay, J. (Hon. Editor)	...	Ministry of Justice.
Burus, Phya	...	Widhayu Road.
Cairncross, J.	...	Chartered Bank of India, &c.
Cambiaso, S.	...	Highway Dept., Singora.
Cambridge University Library	...	Cambridge.

Cazeau, René	...	...	Ministry of Justice.
Chakrapani, Luang	...	...	Civil Court.
Chalart Lobloesan, H. S. H. Prince	...	...	Bang Khun Prom.
Chavoen Chai, H. S. H. Prince	...	...	Royal State Railways.
Chauvet, E.	...	...	French Legation.
Choola, Luang	...	...	Department of Fisheries.
Chorin, (Père) L. A.	...	...	Assumption College.
Christiansen, H.	...	...	Ministry of Commerce & Communications.
Colley, N. G.	...	...	Siam Architects.
Collins, Mrs. E.	...	...	Sathorn Road.
Congdon, Prof. E. D.	...	...	c/o Rockefeller Foundation, 61 Broadway, New York.
Conseil de Recherches scientifiques de l'Indochine	...	...	Hanoi.
Coultas, W. W.	...	...	British Consulate, Medan, Sumatra.
Cranmer, C. G.	...	...	Steel Bros. & Co. Ltd.
Credner, Dr. W.	...	...	Sun Yat Sen University, Canton.
Crowe, O. E. B.	...	...	Asiatic Petroleum Co. Ltd.
Dangel, Richard	...	...	IV Pressegasse 17/24, Vienna.
Daruphan Pitak, Phya	...	...	Forest Department.
Daubourg, Mrs. J. L.	...	...	
de Jesus, F. G.	...	...	Siam Electric Corporation, Ltd.
Dhani Nivat, H. H. Prince (Vice-President)	...	...	Ministry of Public Instruction.
Dharmasakti, Chao Phya	...	...	Nang Lerng.
Dormer, C. J. F., M. V. O.	...	...	British Minister.
Duplatré, L.	...	...	Law School, Ministry of Justice.
Eisenhofer, E.	...	...	Paul Pickenpack & Co.
Ellis, Dr. A. G.	...	...	Chulalongkorn University.
Encyclopedic Bureau, Govt- Genl. of Formosa	...	...	Taipei, Formosa, Japan.
England, J. E.	...	...	Anglo-Siam Corporation, Ltd.

Evans, J. M.	...	...	Asiatic Petroleum Co., Ltd.
Eygout, Prof. H.	...	...	Law School, Ministry of Justice.
Faculty of Science	...	...	Chulalongkorn University.
F. M. S. Museums	...	...	Kuala Lumpur.
Folliet, R.	...	...	Foreign Causes Court.
Forno, E.	...	...	Fine Arts Section, Royal Institute.
French Legation	...	...	Bangkok.
Gadadharabodi, Phya	...	...	Phya Thai Road.
Gaillet, A.	...	...	Crédit Foncier de l'Indochine.
Gardau, M.	...	...	Banque de l'Indochine.
Gaisner, K. G.	...	...	Bombay-Burmah Trading Corporation, Ltd., Pakuampoh.
Garrett, H. B.	...	...	Forest Department, Chiangrai.
Gasparini, Dr. C.	...	...	Jawarad Dispensary.
Gee, C. D.	...	...	Royal Irrigation Department.
Gentry A. A.	...	...	Barrow Brown & Co., Ltd.
Gilmore, W. M.	...	...	Royal Survey Department.
Girivat, Nai Louis	...	...	Bangkok Daily Mail.
Godfrey, E. J.	...	...	Hicks Lane.
Gould, A. N.	...	...	Borneo Co., Ltd., Baheng.
Gould, J. B.	...	...	Anglo-Siam Corporation, Ltd., Lampang.
Groundwater, G. L.	...	...	Royal State Railways.
Groote, E.	...	...	Narasingsh Studio.
Grot, Command. W. L.	...	...	Siam Electric Corporation, Ltd.
Grot, Edmond	...	...	Siam Electric Corporation, Ltd.
Gudiler, U.	...	...	B. Grimm & Co.
Gunji, K.	...	...	Japanese Embassy, Washington, D. C., U. S. A.
Haines, W.	...	...	Bombay-Burmah Trading Corporation.
Hale, A. H.	...	...	476 Rama I Road.
Hammond, A. R.	...	...	McFarland Typewriter Co., Ltd.
Harris, Rev. W.	...	...	American Presbyterian Mission, Chiangmai.
Haug, H. G.	...	...	Menam Motor Boat Co., Ltd.
Hauhart, J. K.	...	...	B. Grimm & Co.
Havmoller, R. P.	...	...	Muang Tin N. L., Bannasan.

Healey, E.	...	...	Siam Architects.
Hermet, Dr. P.	...	...	Légation de France.
Hicks, J.	...	...	Borneo Co., Ltd.
Hoare, E. O'B.	...	...	Borneo Co., Ltd., Chjengmai.
Hockman, J. S.	...	...	Legal Adviser, Puket.
Hols, H. M. P.	...	..	Holland-Siam Trading Co., Ltd.
House, C. J.	...	...	Ministry of Commerce &
(Hon. Treasurer)			Communications.
Huber, H. J. W.	...	...	Netherlands Minister.
Hurlimann, Dr. M.	...	...	c/o Verlag Wasmuth A. G. Mark-
			grafenstre 31, Berlin, W. 8.
Indra Montri, Phya			
(President)	...	...	Rajaprarob Road.
Japanese Legation	...	...	Rajaprarob Road.
Jaques, V. H.	...	...	Tilleke & Gibbins.
Johns, J. F.	...	...	H. B. M. Consul-General.
Jolamark, Phya	...	...	Royal Irrigation Department.
Jones, R. P.	...	...	Department of Agricultural Research.
Joseph, Dr. T. N.	...	...	Lotus Dispensary.
Joynton, H. W.	...	...	L. T. Leonowens, Ltd., Lampang.
Karpèles, Mlle. S.	...	...	Bibliothèque Royale du Cambodge,
			Puompenh.
Kavila, Chao	...	...	Royal State Railways.
Kerr, Dr. A. F. G.	...	...	Department of Agricultural Research.
Kim Pong Thong Thach	...	...	Jawarat Co., Ltd.
Knudtson, J.	...	...	Siam Electric Corporation, Ltd.
Ladell, W. R. S.			
(Hon. Librarian)	...	...	Department of Agricultural Research.
Lapomarière, Col. de	...	...	French Military Attaché.
Lavizzari, G.	...	...	Fan Road.
le May, R. S. (Vice-			
President)	...	...	Ministry of Commerce &
			Communications.
L'Evesque, C.	...	...	Ministry of Justice.
Lingat, R.	...	...	Ministry of Justice.

Mace, D. F.	...	...	Customs Department.
MacDougall, P. A.	...	...	Hongkong & Shanghai Bank.
McFarland, Dr. G. B.	...	...	Holyrood, Sathorn Road.
McKelway, St. Clair	...	...	Bangkok Daily Mail.
Malcolm, A. R.	...	...	Borneo Co., Ltd., 28 Fenchurch St., London, E. C.
Mallin, J.	...	...	Customs Department.
Manfredi, E.	...	...	Royal Institute.
Manopakorn, Phya	...	...	Ministry of Justice.
Marcen, A.	...	...	Ministry of Commerce & Communications.
Martin, H. E. M.	...	...	Anglo-Siam Corporation, Ltd., Lampang.
May, P. W.	...	...	Spicers (Export) Ltd., 51 Robinson Road, Singapore.
Miles, T. H.	...	...	Puket.
Mitrakarm, Phra	...	...	Ministry of Foreign Affairs.
Moehr, K.	...	...	B. Grimm & Co.
Moller, Max	...	...	c/o Direktor Harald Smith, Zernkontoret, Norrevoldgade, Copenhagen.
Moninot, C.	...	...	International Savings Society.
Monod, E. C.	...	...	Bush Lane.
Moore, R. Adey (Hon. Secretary)	...	...	The Bangkok Times Press, Ltd.
Mottershead, W.	...	...	L. T. Leonowens, Ltd.
Mundie, W. H.	...	...	The Bangkok Times Press, Ltd.
Nedergaard, Dr. N.	...	...	American Presbyterian Mission.
Neilson Hays Library	...	...	Suriyavongs Road.
Nicolas, Prof. R.	...	...	Chulalongkorn University.
Nielsen, T. H.	...	...	Siam Cement Company, Ltd.
Oakley, Dr. T. C.	...	...	Silom Road.
Oldham, A. T.	...	...	British Legation.
O'Neill, H. S.	...	...	Chulalongkorn University.
Petchada, Phya	...	...	Lord Lieutenant, Nagor Rajasima.
Phriet Somvichien, Nai	...	...	Government Laboratory.
Pistono, F.	...	...	City Engineer's Office.

Planterose, Remy de	...	Ministry of Justice.
Poix, Dr. A.	... ..	Off Sathorn Road.
Polain, M.	... ..	Belgian Legation.
Prabha Karawongs, Phya		Ban Somdech.
Pracha Korakit		
Vicharn, Phya	...	off Ploen Chitt Road.
Prachuab Bunnag, Nai	...	Government Laboratory.
Pradère-Niquet, R.	...	Ministry of Justice.
Pradibaddha Bhupal, Phya		Klong Toi.
Præger, Otto	... ..	Post & Telegraph Department.
Prasada, Phra	... ..	Ministry of Commerce & Communications.
Prida Narubess, Phya	...	Charoen Krung Road.
Prijanusasana, Phya	...	Vajiravudh College.
Prisdang, H. H. Prince	...	Si Phya Road.
Queripel, A. L.	... ..	Chjengmai.
Raggi, J. G.	... ..	Sathorn Road.
Rajada Bises, H. S. H.		
Prince	... ..	Ministry of Public Instruction.
Rajadharm, Phra	...	Ministry of Public Instruction.
Rangoon University	...	Rangoon, Burma.
Reuterberg, E.	... ..	Siam Electric Corporation, Ltd.
Rodatz, H. E.	... ..	B. Grimm & Co.
Ronlez, E.	... ..	Siam Electric Corporation, Ltd.
Rooth, A. V.	... ..	Bombay-Burmah Trading Corporation.
Rossi, Comm. de	... ..	Italian Minister.
Rougni, J. L.	... ..	French Consulate, Ubol.
Sakol, H. S. H. Prince	...	Department of Public Health.
Salyavedya, Phra	...	Siriraj Hospital.
Sarasastra, Phya	...	Royal State Railways.
Schapiro, Dr. L.	... ..	Department of Public Health.
Schmidt, Dr. W.	... ..	Windsor & Co.
Scholtz, Mrs. H.	... ..	off Ploen Chitt Road.
Schwend, Dr. O.	... ..	Bangkok Dispensary.
Seidenfaden, Major E.		
(Vice-President)	...	Siam Electric Corporation, Ltd.

Seventh Day Adventists

Mission	...	c/o Mr. F. A. Pratt, Sathorn Road.
Shaw, E. O'Neil	...	The Bangkok Times Press, Ltd.
Siddhi Byankarana, Phra		Ministry of Commerce & Communications.
Simmons, Rev. C. R.	...	The Parsonage.
Sithiporn, H. S. H. Prince		Bangbert Farm, Huey Sak Station, R. S. R.
Slack, T. A.	...	British American Tobacco Co., Ltd.
Smith, E. Wyon	...	Royal State Railways.
Smith, Dr. Hugh M.	...	Department of Fisheries.
Sombati Boribarn, Phya		Privy Purse Department.
Srishtikarn Ranchong, Phya	...	Royal State Railways.
Steen Sehested	...	Ipoh, F. M. S.
Stevens, Raymond R.	...	Ministry of Foreign Affairs.
Stone, A.	...	Asiatic Petroleum Co., Ltd.
Sutcliffe, Ingham	...	Oriental Hotel.
Suvabhand, Phra	...	Royal State Railways.
Swanson, James	...	Bangkok Dock Co., Ltd.
Thavenot, A. F. N.	...	Legal Adviser, Singora.
Thavil, Luang	...	Royal State Railways.
Thune, E.	...	Siam Cement Co., Ltd.
Toms, Dr. H. W.	...	Silom Road.
Varn Vaidya, H. S. H. Prince	...	Chulalongkorn University.
Vernay, A. S.	...	219 Piccadilly, London, S. W.
Vignoles, C. M.	...	Asiatic Petroleum Co. Ltd., Singapore.
Von Arentschildt, C.	...	Windsor & Co.
Wales, H. D. Q.	...	2 Ryder Street, London, S. W. 1.
Walton, E. J.	...	Clifford, Castletownroche, Co. Cork, Ireland.
Wattana Wittaya Academy	...	Bang Kapi.
Warming, Lt.-Gen. P. L. E.		Ministry of Interior.

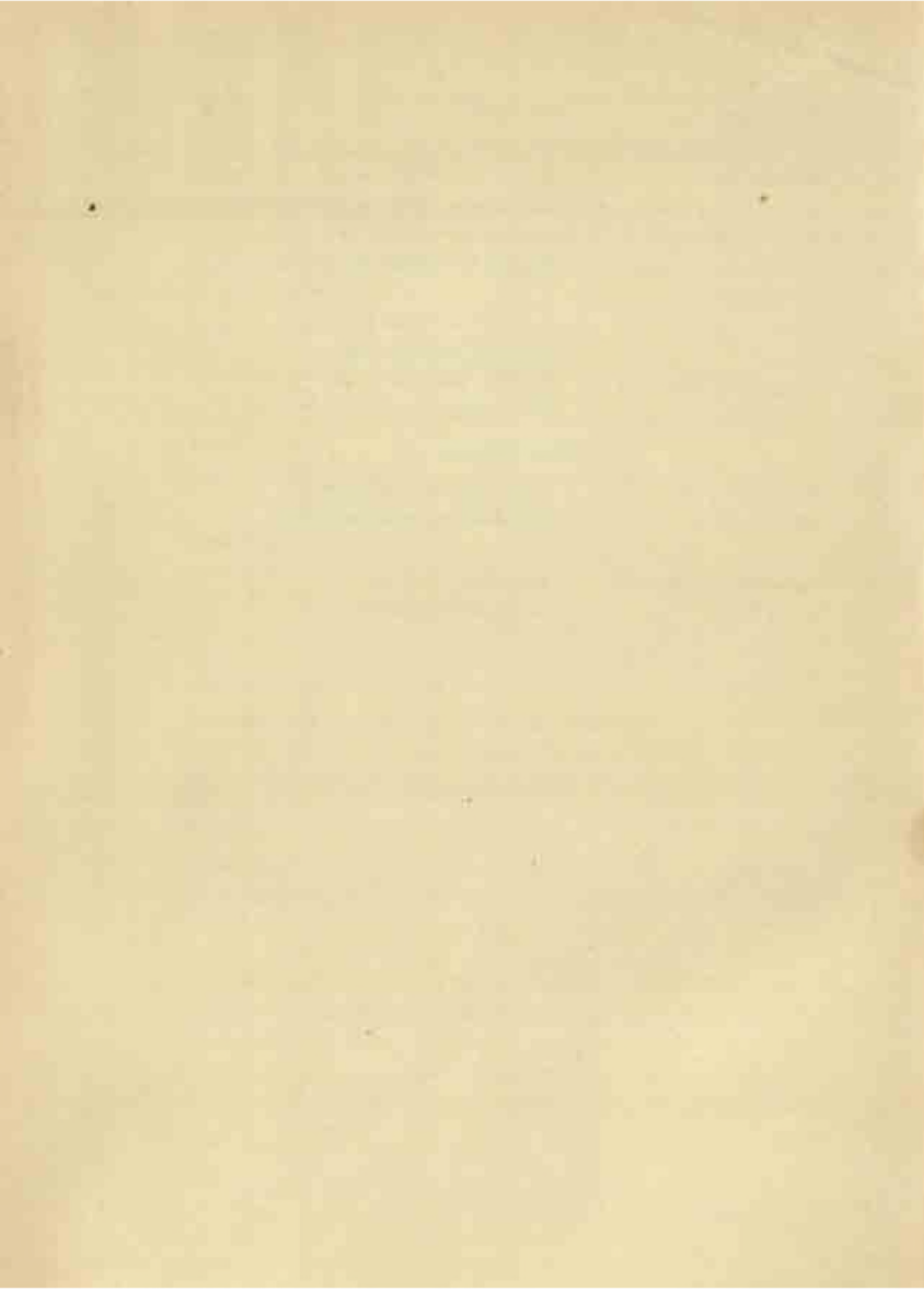

Webster, W.	...	...	Butler & Webster.
Wergeni, T.	...	...	East Asiatic Company Ltd., Bandon.
Westler Junr., J. D.	...	...	International Engineering Co., Inc.
Williams Junr., C. C.	...	...	22 East Gay Street, Columbus, Ohio, U. S. A.
Winit Wanadorn, Phya	...	...	Forest Department.
Wishart, A.	...	...	Bangkok Dock Co., Ltd.
Yong Hoontrakul, Nai	...	...	Bangkok Manufacturing Co.
Zieler, Idor	...	...	East Asiatic Company, Ltd.

FREE MEMBERS.

Boher, (Père) E.	...	...	Nong Seng, Nakon Panom.
Deiguan, H. G.	...	...	American Presbyterian Mission, Chiengmai.
Hilaire, (Rev.) Brother	...	...	Assumption College.
Irwin, (Rev.) R.	...	...	American Bible Society.

ADDITIONS TO THE LIBRARY

PERIODICALS

Journal Asiatique, Tome 212 Nos. 1, 2., Tome 213 No. 2.,
Tome 214 Nos. 1, 2., Tome 215 Nos. 1, 2.

Extrême-Asie, Nos. 37-41, 43-45, 47-50.

Bijdragen tot de Taal-Land-en Volkenkunde van Nederlandsch-
Indie, Vol. 85 Nos. 1-4, Vol. 86 No. 1.

Bulletin of the Museum of Fine Arts, Boston, Vol. 27
Nos. 161-166, Vol. 28 Nos. 167, 168, Annual Report for 1929.

Man, Vol. 29 Nos. 7-12, Vol. 30 Nos. 1-10.

The Proceedings and Transactions of the Nova Scotian
Institute of Science, Vol. 17 Nos. 2, 3.

Zeitschrift der D. M. G., Band 8 Nos. 2-4, Band 9 Nos. 1-2.

Journal of the Federated Malay States Museum, Vol. 14
parts 3, 4, Vol. 15 part 1.

Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and
Ireland, 3rd and 4th Quarters 1929, 1st, 2nd and 3rd Quarters 1930.

Journal and Proceedings of the Asiatic Society of Bengal,
Vol. 24 Nos. 1-4, Vol. 25 No. 1.

Ostasiatische Zeitschrift, Jahrg. 5 Nos. 2-6, Jahrg. 6 Nos. 1-4.

Madrid Filatelico, Año 32, No. 364/6.

Yenching Journal of Chinese Studies, Nos. 5, 6.

Memoirs of the Asiatic Society of Bengal, Vol. 8 No. 7 pp.
419-460, Vol. 9 No. 3 pp. 131-146.

The Record. The Journal of the Board of Commercial
Development, Bangkok, Vols. 33, 34, 35, 37.

Acta Orientalia, Vol. 7 part 4, Vol. 8 parts 1-4.

Journal of the American Oriental Society, Vol. 49 Nos. 2-4,
Vol. 50 Nos. 1, 2.

Wir Menschen der Indonesischen Erde, Vol. 6, 1929.

Bulletin de l'Ecole Française d'Extrême-Orient, Tome, 28
Nos. 1-2, 3-4.

Bulletin of the School of Oriental Studies, London Institution,
Vol. 5 parts 3-4.

Rendiconti della R. Accademia Nazionale dei Lincei, Vol. 4
Fasc 7-10, 11-12, Vol. 5 Fasc 1-2, 3-4, 5-6, 7-10.

Journal of the Royal Asiatic Society, Malayan Branch, Vol. 7
part 1-2.

Verhandlungen der Naturforschenden Gesellschaft in Basel,
Band 40 Vols. 1, 2.

Baessler-Archiv, Band 13 Nos. 1-4.

Journal of the Royal Asiatic Society, Ceylon Branch, Vol. 31
parts 1-4.

Koninklijke Vereeniging, "Koloniaal Instituut", 1929.

Atti della Reale Accademia Nazionale dei Lincei, Vol. 4 Fasc 1.

Journal of the Burma Research Society, Vol. 19 part 3.

Report on the operation of the Royal Survey Department for
the year 1927-28.

Annual Bibliography of Indian Archaeology for the year 1928
(Kern Institute).

Annual Report of the Smithsonian Institution for 1929.

Annales du Musée Guimet, 1918-1927, Tome 48.

Bulletin de la Maison Franco-Japonaise, 1927, Série fran-
çaise, II.

Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen,
Jahrg. 32.

Les Travaux de l'Institut d'Hygiène Publique de l'Etat
Tchécoslovaque, 1930, Nos. 1-2.

Orientalistische Literatur Zeitung, Jahrg. 33 No. 6.

National Research Council of Japan (Report) No. 1, March 1922, Nos. 2-3 April 1922-March 1924.

Bibliotheca Indica: a) Catalogue of Works relating to Islamic Culture; b) Catalogue of Works relating to Indian Culture.

Report of the Administration of Civil Justice in Burma for 1928.

เบ็ดง การ ตำรวรณัฐ, เดม & สันคัม ๒-๘, ๘, ๙๐, ๙๙, ๙๒,
เดม ๖ สันคัม ๙-๙๐.

เบ็ดงการตำรวรณัฐ, สันคัม พิศัย, ๙, ๒, ๙, ๙๐, ๙๒, ๙๙, ๙๒,
๙๙, ๙๕, ๙๖, ๙๘-๙๙, ๙๘, ๙๘, ๙๘, ๙๘, ๙๘, ๙๘, ๙๘, ๙๘,
๙๘, ๙๘, ๙๘, ๙๘.

จดหมายเทศน์ของสภาเผยแผ่ศาสนาไทย, ฉบับที่ ๙๙-๙๖.

BOOKS.

Chinese, Siamese and other Ceramic wares in the Philippine Islands. New data on Chinese and Siamese Ceramic wares of the 14th and 15th Centuries, summarized by Walter Robb from the field and laboratory notes of Professor H. O. Beyer, University of Philippines.

Lois Siamois, Code de 1805 A. D., XIV, พระราชบัญญัติอาญา,
Texte édité par J. Burnay et R. Lingat.

NATURAL HISTORY SECTION.

Proceedings of the U. S. National Museum, Smithsonian Institution, Washington:

Nos. 2741, 2751, 2752, 2756, 2772, 2773, 2775, 2776, 2780, 2781,
2782, 2783, 2784, 2785, 2786, 2788, 2789, 2790, 2791, 2792, 2794,
2796, 2797, 2799, 2800, 2801, 2802, 2805, 2807, 2808, 2809, 2810,
2812, 2814, 2816, 2817, 2821, 2822, 2824, 2825, 2826, 2827, 2831,
2832, 2834.

Bulletin of the Museum of Comparative Zoology at Harvard College, Mass.: Vol. 69 Nos. 7-15, Vol. 70 Nos. 3, 5.

Spolia Zeylonica, Vol. 15 part 3, Vol. 16 part 1.

Service Océanographique des Pêches de l'Indochine, Notes
6, 13.

Bulletin of the Smithsonian Institution, U. S. National Museum, No. 100, Vol. 8; 9, Nos. 104, 146, 150, 151, 152, 153; Report of the U. S. National Museum for 1929.

Journal of the Bombay Natural History Society, Vol. 33 Nos. 3, 4; Vol. 34 Nos. 1, 2.

The Philippine Journal of Science, Vols. 39, 40, 41, 42, Vol. 43 Nos. 1, 2, 3.

Treubia, Vol. 7 Supp. Liv. 3-6, Vol. 8 Liv. 4, Vol. 10 Liv. 4, Vol. 11 Liv. 1-4, Vol. 12 Liv. 1, 2.

Records of the Australian Museum, Vol. 16 No. 8, Vol. 17 Nos. 1-9.

A check list of the Fishes recorded from Australia. Memoir 5, parts 1-4.

Biological Reviews and Biological Proceedings of the Cambridge Philosophical Society, Cambridge; Vol. 4 Nos. 3, 4, Vol. 5 Nos. 1-3.

Le Gerfaut, Année 18 Fasc. 3, 4.

Année 19 Fasc. 4.

Année 20 Fasc. 1.

University of California. Publications in Entomology, 1929, Vol. 5 Nos. 1-8.

University of California. Publications in Zoology 1929, Vol. 30 Nos. 14-17, Vol. 31 Nos. 18, 19, Vol. 32 Nos. 2-5, Nos. 1-16, Vol. 34 (p. p. 1-403).

Bulletin of the Raffles Museum, Nos. 1, 2.

Proceedings of the Boston Society of Natural History, Vol. 39 Nos. 2-5.

Occasional Papers of the Boston Society of Natural History, Vol. 5 pp. 247-249, pp. 251-266.

Atti della Società Italiana di Scienze Naturali e del Museo Civico, Vol. 68 Fasc. 2-4, Vol. 69 Fasc. 1-2.

Mededeelingen van het Instituut voor Plantenziekten, Nos. 75-77.

Records of the Indian Museum, Vol. 31 parts 2-4, Vol. 32 part 1.

Bulletin du Jardin Botanique de Buitenzorg, Supplément Vol. 2, Liv. 1-2, Série III Vol. 10 Liv. 3, 4, Série III Supp. No. 1, Série III Vol. 11 Liv. 1.

Bulletin of the Vanderbilt Oceanographic Museum, Vol. 1 Art. 1, 2.

Instituut voor Plantenziekten van het Algem. en proefstation voor den Landbouw, Bulletin No. 22.

Memorie della Società Italiana di Scienze Naturali e del Museo Civico di Storia Naturale di Milano, Vol. 10 Fasc. 1.

Transactions of the Natural History Society of Formosa, Vol. 19 Nos. 101-105.

Paleontologische Navorsing van die Nasionale Museum, Eerste Stuk, Deel 1-2.

Occasional Papers of the Bingham Oceanographic Collection No. 3, Feb. 1930.

Bulletin du Muséum National d'Histoire Naturelle, 1927 Nos. 5, 6. 1929 Nos. 1-4.

Bulletin of the Bingham Oceanographic Collection, Vol. 3 Art. 4.

Bulletin of the American Museum of Natural History, Vol. 52 Art. 2.

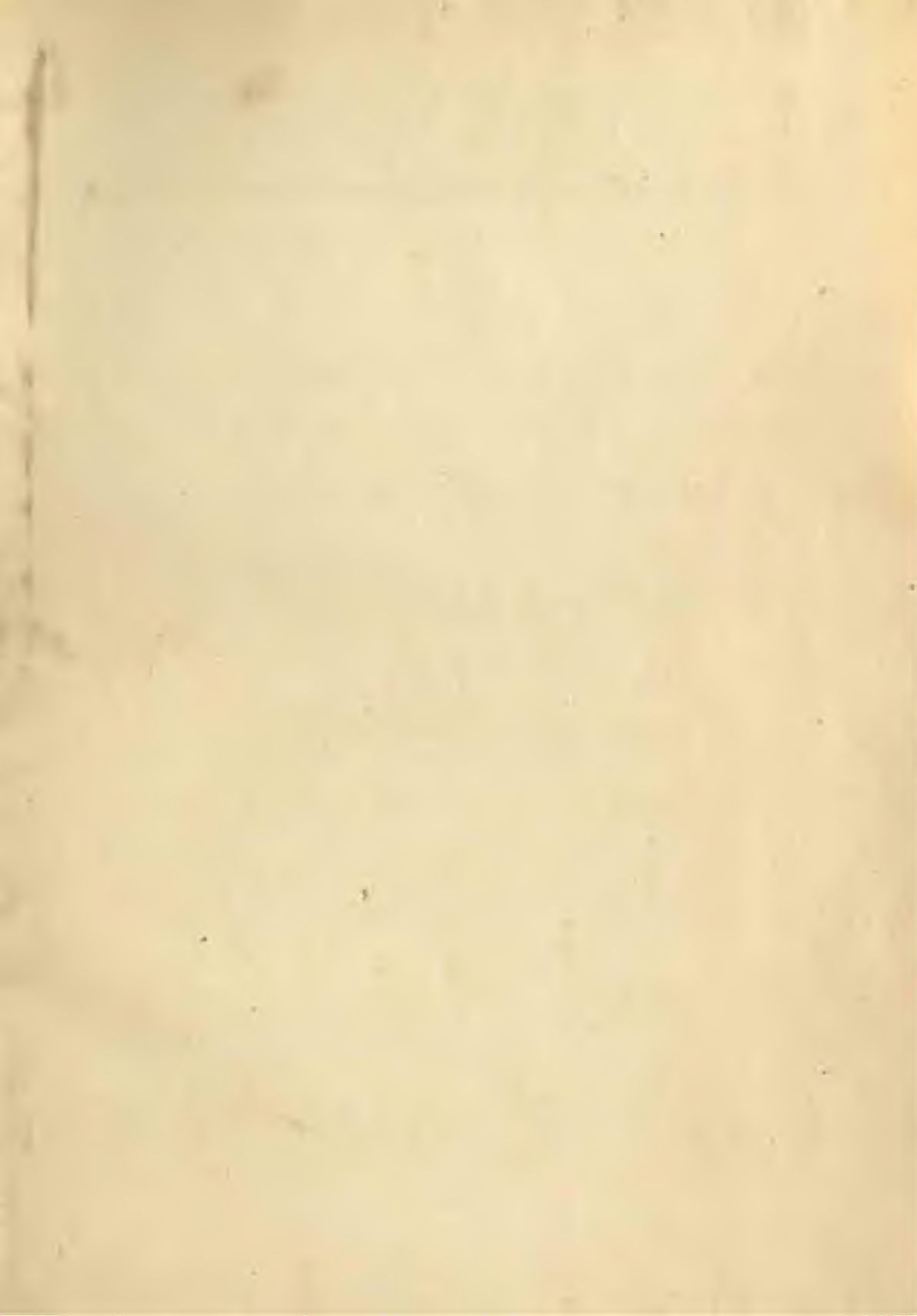
The Journal of the Sarawak Museum, Vol. 4 No. 12 (Part 1).

Sitzungsherichte der Gesellschaft Naturforschender Freunde zu Berlin, 1929 Nos. 1-10.

[Published for the Siam Society by J. Burnay, Editor, and
printed at the Bangkok Times Printing Office, Bangkok, in
May, 1931.]

(304) 612

✓
Nan

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY

GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.